

**ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ
ΚΑΙ ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΣΤΟ
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ
ΠΕΜΠΤΗ 16 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2004
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ (ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ)
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)**

**1. Διδαγμένο κείμενο από το πρωτότυπο.
Αριστοτέλους Ηθικά Νικομάχεια Β6, 10-16.**

Οἷον καὶ φοβηθῆναι καὶ θαρρῆσαι καὶ ἐπιθυμῆσαι καὶ ὀργισθῆναι καὶ ἐλεῆσαι καὶ ὅλως ἡσθῆναι καὶ λυπηθῆναι ἔστι καὶ μᾶλλον καὶ ἥττον, καὶ ἀμφοτέρω οὐκ εὖ· τὸ δ' ὅτε δεῖ καὶ ἐφ' οἷς καὶ πρὸς οὓς καὶ οὗ ἔνεκα καὶ ὥς δεῖ, μέσον τε καὶ ἄριστον, ὅπερ ἐστὶ τῆς ἀρετῆς. Ὅμοίως δὲ καὶ περὶ τὰς πράξεις ἔστιν ὑπερβολὴ καὶ ἑλλειψις καὶ τὸ μέσον. Ἡ δ' ἀρετὴ περὶ πάθη καὶ πράξεις ἐστίν, ἐν οἷς ἡ μὲν ὑπερβολὴ ἀμαρτάνεται καὶ ψέγεται καὶ ἡ ἑλλειψις, τὸ δὲ μέσον ἐπαινεῖται καὶ κατορθοῦται· ταῦτα δ' ἄμφω τῆς ἀρετῆς. Μεσότης τις ἄρα ἐστὶν ἡ ἀρετὴ, στοχαστικὴ γε οὕσα τοῦ μέσου.

Ἔτι τὸ μὲν ἀμαρτάνειν πολλαχῶς ἔστιν (τὸ γὰρ κακὸν τοῦ ἀπείρου, ὥς οἱ Πυθαγόρειοι εἵκαζον, τὸ δ' ἀγαθὸν τοῦ πεπερασμένου), τὸ δὲ κατορθοῦν μοναχῶς (διὸ καὶ τὸ μὲν ῥάδιον τὸ δὲ χαλεπὸν, ῥάδιον μὲν τὸ ἀποτυχεῖν τοῦ σκοποῦ, χαλεπὸν δὲ τὸ ἐπιτυχεῖν)· καὶ διὰ ταῦτ' οὖν τῆς μὲν κακίας ἡ ὑπερβολὴ καὶ ἡ ἑλλειψις, τῆς δ' ἀρετῆς ἡ μεσότης.

ἐσθλοὶ μὲν γὰρ ἀπλῶς, παντοδαπῶς δὲ κακοί.

Ἔστιν ἄρα ἡ ἀρετὴ ἕξις προαιρετικὴ, ἐν μεσότητι οὕσα τῇ πρὸς ἡμᾶς, ὠρισμένη λόγῳ καὶ ᾧ ἂν ὁ φρόνιμος ὀρίσειεν. Μεσότης δὲ δύο κακιῶν, τῆς μὲν καθ' ὑπερβολὴν τῆς δὲ κατ' ἑλλειψιν· καὶ ἔτι τῷ τὰς μὲν ἐλλείπειν τὰς δ' ὑπερβάλλειν τοῦ δέοντος ἔν τε τοῖς πάθεσι καὶ ἐν ταῖς πράξεσι, τὴν δ' ἀρετὴν τὸ μέσον καὶ εὕρισκιν καὶ αἰρεῖσθαι.

α. Από το παραπάνω κείμενο να μεταφράσετε στη νέα ελληνική γλώσσα το απόσπασμα «Ἔτι τὸ μὲν ἁμαρτάνειν. . . καὶ αἰρεῖσθαι»

Μονάδες 10

β1. Να σχολιάσετε την αριστοτελική αντίληψη περί αρετής που σχετίζεται με τα «πάθη» και τις «πράξεις».

Μονάδες 15

β2. Να διευκρινίσετε τις εκφράσεις του κειμένου «ἔξις προαιρετική» και «ὠρισμένη λόγῳ» που καθορίζουν την έννοια της αρετής κατά τον Αριστοτέλη.

Μονάδες 15

β3. Πώς αντιλαμβάνεται ο Αριστοτέλης την έννοια της ευδαιμονίας;

Μονάδες 10

β4. Να γράψετε δύο ομόρριζες λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας, απλές ή σύνθετες, για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

ἡσθῆναι, ἔλλειψις, εἵκαζον, ἀποτυχεῖν, αἰρεῖσθαι.

Μονάδες 10

2. Αδίδακτο κείμενο .
Ξενοφώντος Ελληνικά Δ, VIII, 1-2.

Πρῶτον μὲν τοίνυν Φαρνάβαζος καὶ Κόνων, ἐπεὶ ἐνίκησαν τοὺς Λακεδαιμονίους τῇ ναυμαχίᾳ, περιπλέοντες καὶ τὰς νήσους καὶ πρὸς τὰς ἐπιθαλαττιδίας πόλεις τοὺς τε Λακωνικοὺς ἄρμους ἐξήλυνον καὶ παρεμυθοῦντο τὰς πόλεις ὥς οὔτε ἄκροπόλεις ἐντειχίσοιεν ἑάσοιεν τε αὐτονόμους. οἱ δ' ἀκούοντες ταῦτα ἤδοντό τε καὶ ἐπὶ νουν καὶ ξένια προθύμως ἔπεμπον τῷ Φαρναβάζῳ. καὶ γὰρ ὁ Κόνων τὸν Φαρνάβαζον ἐδίδασκεν ὥς οὕτω μὲν ποιοῦντι πᾶσαι αὐτῷ αἱ πόλεις φίλιναι ἔσοιντο, εἰ δὲ δουλοῦσθαι βουλόμενος φανερός ἔσοιτο, ἔλεγεν ὥς μία ἑκάστη πολλὰ πράγματα ἱκανὴ εἶη παρέχειν καὶ κίνδυνος εἶη μὴ καὶ οἱ Ἕλληνας, εἰ ταῦτα αἴσθοιντο, συσταῖεν.

ξένια= δῶρα φιλοξενίας
ἄρμους = κυβερνήτης
παραμυθοῦμαι = καθησυχάζω

α. Να μεταφράσετε στη νέα ελληνική γλώσσα το παραπάνω κείμενο.

Μονάδες 20

β1. Να γράψετε τις παρακάτω λέξεις στη δοτική πτώση του αριθμού στον οποίο βρίσκεται καθεμιά (το γένος της αντωνυμίας και της μετοχής να παραμείνει αμετάβλητο):

πόλεις, ἄρμους, ἀκούοντες, ταῦτα, πράγματα.

Μονάδες 5

β2. Να γράψετε τον ζητούμενο τύπο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

ἐνίκησαν: το α' πληθυντικό πρόσωπο της οριστικής του παρακειμένου στην ίδια φωνή.

ἐξήλαυνον: το γ' πληθυντικό πρόσωπο της οριστικής του αορίστου στην ίδια φωνή.

ἔσοιτο: το γ' ενικό πρόσωπο της οριστικής του μέλλοντα.

ἔλεγεν: το β' ενικό πρόσωπο της προστακτικής του αορίστου β' στην ίδια φωνή.

παρέχειν: το απαρέμφατο του αορίστου β' στην ίδια φωνή.

Μονάδες 5

γ. Να γίνει συντακτική αναγνώριση των παρακάτω λέξεων του κειμένου:

τοὺς ἄρμοστάς, αὐτονόμους, προθύμως, αἱ πόλεις, δουλοῦσθαι.

Μονάδες 10

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζόμενους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). Δε θα μεταφέρετε στο τετράδιο τα κείμενα και τις παρατηρήσεις.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. Δεν επιτρέπεται να γράψετε οποιαδήποτε άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τη φωτοτυπία.
3. Να απαντήσετε σε όλα τα ζητούμενα.
4. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες.
5. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: μία (1) ώρα μετά τη διανομή των φωτοτυπιών.

ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

ΑΡΧΗ 1ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ
ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ
ΚΑΙ ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΣΤΟ
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ
ΤΡΙΤΗ 13 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2005
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)

1. Διδαγμένο κείμενο από το πρωτότυπο.
Πλάτωνος Πολιτεία, 519 Β - 520 Α.

Τί δέ; Τόδε οὐκ εἰκός, ἦν δ' ἐγώ, καὶ ἀνάγκη ἐκ τῶν προειρημένων, μήτε τοὺς ἀπαιδεύτους καὶ ἀληθείας ἀπείρους ἱκανῶς ἂν ποτε πόλιν ἐπιτροπεῦσαι, μήτε τοὺς ἐν παιδείᾳ ἐωμένους διατρίβειν διὰ τέλους, τοὺς μὲν ὅτι σκοπὸν ἐν τῷ βίῳ οὐκ ἔχουσιν ἓνα, οὗ στοχαζομένους δεῖ ἅπαντα πράττειν ἃ ἂν πράττωσιν ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ, τοὺς δὲ ὅτι ἐκόντες εἶναι οὐ πράξουσιν, ἡγούμενοι ἐν μακάρων νήσοις ζῶντες ἔτι ἀπωκίσθαι;

Ἀληθῆ, ἔφη.

Ἡμέτερον δὴ ἔργον, ἦν δ' ἐγώ, τῶν οἰκιστῶν τάς τε βελτίστας φύσεις ἀναγκάσαι ἀφικέσθαι πρὸς τὸ μάθημα ὃ ἐν τῷ πρόσθεν ἔφαμεν εἶναι μέγιστον, ἰδεῖν τε τὸ ἀγαθὸν καὶ ἀναβῆναι ἐκείνην τὴν ἀνάβασιν, καὶ ἐπειδὰν ἀναβάντες ἱκανῶς ἴδωσι, μὴ ἐπιτρέπειν αὐτοῖς ὃ νῦν ἐπιτρέπεται.

Τὸ ποῖον δὴ;

Τὸ αὐτοῦ, ἦν δ' ἐγώ, καταμένειν καὶ μὴ ἐθέλειν πάλιν καταβαίνειν παρ' ἐκείνους τοὺς δεσμώτας μηδὲ μετέχειν τῶν παρ' ἐκείνοις πόνων τε καὶ τιμῶν, εἴτε φαυλότεραι εἴτε σπουδαιότεραι.

Ἐπει', ἔφη, ἀδικήσομεν αὐτούς, καὶ ποιήσομεν χειρόν ζῆν, δυνατὸν αὐτοῖς ὃν ἄμεινον;

Ἐπελάθου, ἦν δ' ἐγώ, πάλιν, ὦ φίλε, ὅτι νόμῳ οὐ τοῦτο μέλει, ὅπως ἔν τι γένος ἐν πόλει διαφερόντως εὖ πράξει, ἀλλ' ἐν ὅλῃ τῇ πόλει τοῦτο μηχανᾶται ἐγγενέσθαι, συναρμόττων τοὺς πολίτας πειθοῖ τε καὶ ἀνάγκῃ, ποιῶν

ΑΡΧΗ 2ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

μεταδιδόναι ἀλλήλοις τῆς ὠφελίας ἣν ἂν ἕκαστοι τὸ κοινὸν δυνατοὶ ὧσιν ὠφελεῖν καὶ αὐτὸς ἐμποιῶν τοιούτους ἄνδρας ἐν τῇ πόλει, οὐχ ἵνα ἀφιῇ τρέπεσθαι ὅπῃ ἕκαστος βούλεται, ἀλλ' ἵνα καταχρῆται αὐτὸς αὐτοῖς ἐπὶ τὸν σύνδεσμον τῆς πόλεως.

Να απαντήσετε στα παρακάτω :

α) Από το παραπάνω κείμενο να μεταφράσετε στη νέα ελληνική γλώσσα το απόσπασμα «Τί δέ; ... ὁ νῦν ἐπιτρέπεται».

Μονάδες 10

β1) Να σχολιάσετε ερμηνευτικά τη φράση «ἰδεῖν τε τὸ ἀγαθὸν καὶ ἀναβῆναι ἐκείνην τὴν ἀνάβασιν».

Μονάδες 15

β2) Ποια είναι η ηθική υποχρέωση των φιλοσόφων κατά τον Πλάτωνα, όπως διαφαίνεται από το κείμενο;

Μονάδες 15

β3) Ποια είναι η αγωγή των φυλάκων κατά τον Πλάτωνα;

Μονάδες 10

β4) Να γράψετε δύο ομόρριζες λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας, απλές ή σύνθετες, για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

διατρίβειν, μετέχειν, μηχανᾶται, ἐπελάθου, διαφερόντως.

Μονάδες 10

2. Αδίδακτο κείμενο.

Ξενοφώντος Ελληνικά Στ, IV, 5 - 6.

Ἐνθα δὴ τῷ Κλεομβρότῳ οἱ μὲν φίλοι προσιόντες ἔλεγον· ὦ Κλεόμβροτε, εἰ ἀφήσεις τοὺς Θηβαίους ἄνευ μάχης, κινδυνεύσεις ὑπὸ τῆς πόλεως τὰ ἔσχατα παθεῖν. ἀναμνησθήσονται γάρ σου καὶ ὅτε εἰς Κυνὸς κεφαλὰς ἀφικόμενος οὐδὲν τῆς χώρας τῶν Θηβαίων ἐδήωσας, καὶ ὅτε ὕστερον στρατεύων ἀπεκρούσθης τῆς ἐμβολῆς, Ἀγησιλάου ἀεὶ ἐμβάλλοντος διὰ τοῦ Κιθαιρώνος. εἶπερ οὖν ἢ σαυτοῦ κήδει ἢ τῆς πατρίδος ἐπιθυμεῖς, ἀκτέον ἐπὶ τοὺς ἄνδρας. οἱ μὲν φίλοι τοιαῦτα ἔλεγον. οἱ δ' ἐναντίοι· Νῦν δὴ, ἔφασαν, δηλώσει ὁ ἀνὴρ εἰ τῷ ὄντι κήδεται τῶν Θηβαίων, ὥσπερ λέγεται. ὁ μὲν δὴ Κλεόμβροτος ταῦτα ἀκούων παρωξύνετο πρὸς τὸ μάχην συνάπτειν.

Να απαντήσετε στα παρακάτω :

α) Να μεταφράσετε στη νέα ελληνική γλώσσα το παραπάνω κείμενο.

Μονάδες 20

β1) Να γράψετε τις παρακάτω λέξεις στη δοτική του πληθυντικού αριθμού: **πόλεως, κεφαλὰς, ἐμβάλλοντος, ἄνδρας, τοιαῦτα.**

Μονάδες 5

β2) Να γράψετε τον ζητούμενο τύπο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου :

ἀφήσεις: το γ' ενικό πρόσωπο της οριστικής του ενεστώτα στην ίδια φωνή.

παθεῖν: το απαρέμφατο του μέλλοντα.

ΑΡΧΗ 4ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

ἔλεγον: το β' ενικό πρόσωπο της προστακτικής αορίστου β' στην ίδια φωνή.

ἀφικόμενος: τη μετοχή του ενεστώτα στο ίδιο γένος, αριθμό και πτώση.

δηλώσει: το γ' ενικό πρόσωπο της οριστικής του αορίστου στην ίδια φωνή.

Μονάδες 5

γ) Να γίνει συντακτική αναγνώριση των παρακάτω λέξεων του κειμένου: **ἔσχατα, σου, τῶν Θηβαίων, Ἀγησιλάου, μάχην.**

Μονάδες 10

ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΥΠΟΨΗΦΙΟΥΣ

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνον τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, κατεύθυνση, εξεταζόμενο μάθημα). Δεν θα μεταφέρετε στο τετράδιο τα κείμενα και τις παρατηρήσεις.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο επάνω μέρος των φωτοτυπιών, αμέσως μόλις σας παραδοθούν.
Δεν επιτρέπεται να γράψετε οποιαδήποτε άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας, να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τη φωτοτυπία.
3. Να μεταφράσετε στο τετράδιό σας ό,τι σας ζητείται από το διδαγμένο κείμενο και ολόκληρο το αδίδακτο.
4. Να απαντήσετε σε όλα τα ζητούμενα.
5. Διάρκεια εξέτασης : τρεις (3) ώρες.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης : μία (1) ώρα μετά τη διανομή των φωτοτυπιών.

**ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ
ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ**

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

α. ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

—Τι λοιπόν; Δεν είναι και αυτό λογικό, είπα εγώ, και δεν προκύπτει αναγκαστικά από όσα έχουμε πει ως τώρα, ότι ούτε οι απαίδευτοι, που δεν γνώρισαν την αλήθεια, μπορούν ποτέ να κυβερνήσουν ικανοποιητικά την πόλη, ούτε εκείνοι που αφήνονται να ασχολούνται ως το τέλος της ζωής τους με την παιδεία; Οι πρώτοι, επειδή δεν έχουν έναν ορισμένο στόχο στη ζωή τους, στον οποίο στοχεύοντας πρέπει να κάνουν όλες τις πράξεις τους και στον ιδιωτικό και στον δημόσιο βίο τους· και οι άλλοι, επειδή δεν θα ασχοληθούν με τη θέληση τους με πρακτικά ζητήματα, επειδή νομίζουν ότι παρόλο που είναι ακόμη ζωντανοί, έχουν εγκατασταθεί στα νησιά των Μακάρων;

—Αλήθεια, είπε.

—Δικό μας λοιπόν έργο, είπα εγώ, των ιδρυτών της πολιτείας, είναι να αναγκάσουμε τις εξαιρετικές φύσεις να φτάσουν στο μάθημα που αναγνωρίσαμε πρωτύτερα ότι είναι το ανώτερο, δηλαδή να δουν το αγαθό και να πραγματοποιήσουν εκείνη την ανάβαση, και, αφού ανεβούν και δουν αρκετά, να μην τους επιτρέπουμε να κάνουν αυτό που τώρα επιτρέπεται.

β 1) Ο Πλάτων πίστευε ακράδαντα ότι η ορθή παιδεία μπορεί να επηρεάσει αποφασιστικά την πολιτική ζωή. Το όργανο που θα χρησιμοποιήσει ο φιλόσοφος που κατόρθωσε να ανέλθει από το σπήλαιο της απαιδευσίας και της πλάνης στον επάνω κόσμο, στον κόσμο των Ιδεών, για την απελευθέρωση και των υπόλοιπων δεσμοτών που μένουν ακόμα στον κόσμο των σκιών είναι η παιδεία. Για τον Πλάτωνα παιδεία είναι η στροφή της ψυχής προς την ιδέα του αγαθού, η δύσκολη, ανηφορική διαδικασία (ἀναβήναι, ἀνάβασιν) της μετάβασης από το σκοτάδι της άγνοιας προς τη θέαση της αλήθειας. Η αληθινή παιδεία κατά τον Πλάτωνα είναι η καθοδήγηση προς την αλήθεια, προς το όν, προς την ενόραση του αγαθού και προϋποθέτει την αποκάθαρση της ψυχής από τις γήινες επιθυμίες της. Το έργο της καθοδήγησης μόνο οι φιλόσοφοι μπορούν να αναλάβουν, διότι, όπως πιστεύει, για να μπορέσει η ψυχή να αποκοπεί από τον κόσμο των σκιών χρειάζεται φιλοσοφική παιδεία. Γι' αυτό και δεν πρέπει να τους επιτραπεί να μείνουν στη μακαριότητα των θείων ενοράσεων τους, αλλά επιβάλλεται να εξαναγκαστούν να κατεβούν στο σπήλαιο, να πάρουν στα χέρια τους την εξουσία και να γίνουν άρχοντες της πολιτείας. Κατά τον Πλάτωνα η ύψιστη γνώση είναι η θέαση του Αγαθού. Αγαθόν είναι α) το «είναι» και ό,τι διατηρεί το «είναι», β) η τάξη, ο κόσμος και η ενότητα που διαπερνά και συνεχίζει την πολλαπλότητα, γ) ό,τι παρέχει την αλήθεια και την επιστήμη, δ) η ύψιστη αρχή και η πηγή του όντος και της γνώσης. Το Αγαθόν είναι η υψίστη αξία («μέγιστον μάθημα»). Ο άνθρωπος έχει τη δυνατότητα να το προσεγγίσει («αφικέσθαι», «ιδείν», «ίδωσι»), αλλά η πορεία προς αυτό είναι δύσκολη («αναβήναι», «ανάβασιν», «αναβάντες»). Βέβαια από την ιδέα του «Αγαθού» απορρέουν όλα τα αγαθά, είναι η αιτία κάθε ορθότητας και ωραιότητας σε όλα τα όντα, γιατί αυτή η ιδέα δημιούργησε το φως

στον ορατό κόσμο, ενώ εξουσιάζει το νοητό κόσμο και παρέχει το νου και την αλήθεια σε όποιον θέλει να είναι συνετός.

β 2) Οι πεπαιδευμένοι προτιμούν να ζουν στη μακαριότητα των πνευματικών τους ενασχολήσεων και της καθαρής θεωρίας, να μένουν στην ευδαιμονία της ενόρασης του αγαθού αδιαφορώντας για τους άλλους. Αποστρέφονται την εικόνα του σπηλαίου, όπου επικρατεί η σύγχυση και το σκοτάδι, και απολαμβάνουν τη μονομέρεια του θεωρητικού βίου. Σύμφωνα όμως με την άποψη του Πλάτωνα οι εξαιρετικές αυτές φύσεις έχουν την ηθική υποχρέωση να κατέλθουν στο σπήλαιο, δηλαδή να ασχοληθούν με την πρακτική πολιτική, να αναλάβουν τη διακυβέρνηση της πόλης και τη διαφώτιση των παιδευτών, των δεσμοτών, ώστε να μεταδώσουν τις γνώσεις τους και να υπηρετήσουν την πολιτεία με αφοσίωση και ανιδιοτέλεια.

Οι Οικιστές της ιδεώδους πολιτείας οφείλουν να εντοπίσουν «*τας βελτίστας φύσεις*», τις εξαιρετικές φυσιογνωμίες που έχουν έμφυτη κλίση προς την επιλογή του άριστου τρόπου ζωής, να τους εξαναγκάσουν να φτάσουν στο «*μέγιστον μάθημα*», δηλαδή στο «Αγαθόν» με κατάλληλη παιδεία, και να τους υποχρεώσουν να κατέλθουν πάλι στο σπήλαιο - στην πρακτική πολιτική, να αναλάβουν δηλαδή τη διακυβέρνηση της πόλης και να την ωφελήσουν με τις γνώσεις και την αρετή τους. Το όργανο που θα χρησιμοποιήσει ο φιλόσοφος για την απελευθέρωση και των υπόλοιπων δεσμοτών που μένουν ακόμα στον κόσμο των σκιών είναι η παιδεία. Οι φιλόσοφοι, που έχουν φθάσει στη θέαση του «αγαθού», εμφορούνται από υψηλά ιδεώδη και αξίες, γι' αυτό ο «*είς*» σκοπός των αρχόντων-φιλοσόφων που έχουν υψωθεί στην ενόραση του αγαθού είναι να υπηρετήσουν πιστά και ανιδιοτελώς ολόκληρη την πόλη και να της εξασφαλίσουν την ευδαιμονία.

β 3) (Σχολικό βιβλίο σ. 97-98)

Το ενδιαφέρον του νομοθέτη επικεντρώνεται στην ορθή αγωγή των φυλάκων, που έχουν επιλεγεί με κριτήρια την καλή σωματική τους διάπλαση και την οξύνοια. Στο πρώτο στάδιο επιδιώκεται η εξισορρόπηση γυμναστικής και μουσικής αγωγής. Γυμναστική σημαίνει: φροντίδα για την ευεξία του σώματος, απλές ασκήσεις, υγιεινός τρόπος διαβίωσης. Μουσική είναι η ενασχόληση με τις καλές τέχνες: μουσική, χορός, τραγούδι, ανάγνωση, καλλιέργεια της εικαστικής ευαισθησίας. Ο νομοθέτης φυσικά επαγρυπνεί για τη μορφή και το περιεχόμενο της καλλιτεχνικής έκφρασης.

Ένας δεύτερος κύκλος εκπαίδευσης (από τα 20 ως τα 30) περιλαμβάνει κυρίως τις μαθηματικές επιστήμες: αριθμητική, γεωμετρία, στερεομετρία, αστρονομία, αρμονική. Κορωνίδα της εκπαιδευτικής πορείας είναι η πενταετής (από τα 30 ως τα 35) σπουδή της διαλεκτικής (*φιλοσοφία*) που οδηγεί στην ύψιστη μορφή γνώσης, δηλαδή στην αναζήτηση της ουσίας όλων των πραγμάτων και στη θέαση του Αγαθού.

Η πορεία προς την ολοκλήρωση του ενάρετου ανθρώπου είναι τραχεία και γεμάτη δυσκολίες. Όσοι από τους φύλακες-επικούρους υποστούν με επιτυχία τις κρίσεις που έχουν καθοριστεί προάγονται μετά τα 50 τους έτη σε φύλακες παντελείς, δηλαδή σε φύλακες-άρχοντες (βασιλείς). Οι ενασχολήσεις αυτής της ολιγάριθμης αρχηγείας (ελίτ) είναι εν μέρει πρακτικές (διοίκηση του κράτους) και εν μέρει θεωρητικές, δηλαδή ενασχόληση με τις επιστήμες και τη φιλοσοφία. Οι άρχοντες έχουν την ευθύνη για την εκπαίδευση της νέας γενιάς των φυλάκων, ζουν μακάρια,

επειδή απολαμβάνουν τις πνευματικές ηδονές που μόνο αυτές διαρκούν, και όταν πεθάνουν τιμώνται ως ήρωες.

β 4)

ΛΕΞΕΙΣ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ	ΟΜΟΡΡΙΖΕΣ ΛΕΞΕΙΣ ΣΤΗ ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ
Διατρίβειν	Συντριβή, ελαιοτριβείο
Μετέχειν	Σχήμα, εχεμύθεια
Μηχανᾶται	Μηχανοκίνητος, μηχανουργείο
ἐπελάθου	Λησμονιά, λαθραίος
διαφερόντως	Διένεξη, συμπεριφορά

2. ΑΔΙΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ *ΕΛΛΗΝΙΚΑ* 6,4,5-6

α. ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Τότε λοιπόν οι φίλοι όταν πλησίασαν τον Κλεόμβροτο έλεγαν· Κλεόμβροτε, αν αφήσεις τους Θηβαίους χωρίς μάχη, θα κινδυνεύσεις να πάθεις από την πόλη τα χειρότερα. Γιατί θα θυμηθούν εσένα και όταν, αφού έφτασες στις Κυνός κεφαλές, καθόλου δεν λεηλάτησες τη χώρα των Θηβαίων, και όταν αργότερα καθώς εκστράτευες αποκρούστηκες από την εισβολή, ενώ ο Αγησίλαος πάντοτε εισέβαλλε διαμέσου του Κιθαιρώνα. Αν βέβαια λοιπόν φροντίζεις για τον εαυτό σου ή επιθυμείς την πατρίδα, πρέπει να οδηγήσεις τον στρατό ενάντια στους άνδρες. Οι φίλοι βέβαια τέτοια έλεγαν. Οι αντίπαλοι όμως, «Τώρα λοιπόν», είπαν, «θα κάνει φανερό ο άνδρας αν πραγματικά φροντίζει τους Θηβαίους, όπως ακριβώς λέγεται». Ο Κλεόμβροτος λοιπόν, καθώς άκουγε αυτά, παρακινούνταν να κάνει μάχη.

β 1)

	ΔΟΤΙΚΗ ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΥ
Πόλεως	Πόλεσι
Κεφαλάς	Κεφαλαῖς
ἐμβάλλοντος	ἐμβάλλουσι
ἄνδρας	ἄνδράσι
Τοιαῦτα	Τοιούτοις

β 2)

ἀφήσεις	ἀφίησι
Παθεῖν	Πείσεσθαι
ἔλεγον	Εἶπε
ἀφικόμενος	ἀφικνούμενος
δηλώσει	ἐδήλωσε

γ) ἔσχατα: σύστοιχο αντικείμενο του απαρεμφάτου παθεῖν (ανάπτυξη: ἔσχατα πάθη).

σου: αντικείμενο του ρ. ἀναμνησθήσονται (ρ. μνήμης).

τῶν Θηβαίων: γενική κτητική στο τῆς χώρας.

Ἀγησιλάου: υποκείμενο της μετοχής ἐμβάλλοντος (γενική απόλυτη).

Μάχην: αντικείμενο του απαρεμφάτου συνάπτειν.

ΑΡΧΗ 1ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ
ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ
ΚΑΙ ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΣΤΟ
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ
ΤΡΙΤΗ 11 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2007
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)

1. Διδαγμένο κείμενο από το πρωτότυπο.
Πλάτωνος Πρωταγόρας, (321 Β6-322Α).

Η κλοπή της φωτιάς

Ἄτε δὴ οὖν οὐ πάνυ τι σοφὸς ὢν ὁ Ἐπιμηθεὺς ἔλαθεν αὐτὸν καταναλώσας τὰς δυνάμεις εἰς τὰ ἄλογα· λοιπὸν δὴ ἀκόσμητον ἔτι αὐτῷ ἦν τὸ ἀνθρώπων γένος, καὶ ἠπόρει ὅτι χρήσαιτο. Ἀποροῦντι δὲ αὐτῷ ἔρχεται Προμηθεὺς ἐπισκεψόμενος τὴν νομὴν, καὶ ὁρᾷ τὰ μὲν ἄλλα ζῶα ἐμμελῶς πάντων ἔχοντα, τὸν δὲ ἄνθρωπον γυμνόν τε καὶ ἀνυπόδητον καὶ ἄστρωτον καὶ ἄοπλον· ἤδη δὲ καὶ ἡ εἰμαρμένη ἡμέρα παρῆν, ἐν ἣ ἔδει καὶ ἄνθρωπον ἐξιέναι ἐκ γῆς εἰς φῶς. Ἀπορία οὖν σχόμενος ὁ Προμηθεὺς ἦντινα σωτηρίαν τῷ ἀνθρώπῳ εὔροι, κλέπτει Ἥφαιστου καὶ Ἀθηνᾶς τὴν ἐντεχνον σοφίαν σὺν πυρί — ἀμήχανον γὰρ ἦν ἄνευ πυρὸς αὐτὴν κτητὴν τῷ ἢ χρησίμην γενέσθαι — καὶ οὕτω δὴ δωρεῖται ἀνθρώπῳ. Τὴν μὲν οὖν περὶ τὸν βίον σοφίαν ἄνθρωπος ταύτῃ ἔσχεν, τὴν δὲ πολιτικὴν οὐκ εἶχεν· ἦν γὰρ παρὰ τῷ Διί. Τῷ δὲ Προμηθεῖ εἰς μὲν τὴν ἀκρόπολιν τὴν τοῦ Διὸς οἴκησιν οὐκέτι ἐνεχώρει εἰσελθεῖν — πρὸς δὲ καὶ αἱ Διὸς φυλακαὶ φοβεραὶ ἦσαν — εἰς δὲ τὸ τῆς Ἀθηνᾶς καὶ Ἥφαιστου οἶκημα τὸ κοινόν, ἐν ᾧ ἐφιλοτεχνεῖτην, λαθὼν εἰσέρχεται, καὶ κλέψας τὴν τε ἔμπυρον τέχνην τὴν τοῦ Ἥφαιστου καὶ τὴν ἄλλην τὴν τῆς Ἀθηνᾶς δίδωσιν ἀνθρώπῳ, καὶ ἐκ τούτου εὐπορία μὲν ἀνθρώπῳ τοῦ βίου γίγνεται, Προμηθεὶς δὲ δι' Ἐπιμηθεὶς ὕστερον, ἥπερ λέγεται, κλοπῆς δίκη μετῴληθεν.

Να απαντήσετε στα παρακάτω :

- A)** Από το κείμενο, που σας δίνεται, να μεταφράσετε στη νέα ελληνική γλώσσα το απόσπασμα: «Ἄτε δὴ οὖν οὐ πᾶν τι σοφὸς ... καὶ οὕτω δὴ δωρεῖται ἄνθρωπῳ».

Μονάδες 10

- B1)** Να σχολιάσετε ερμηνευτικά τη φράση: «τὴν ἔντεχνον σοφίαν σὺν πυρί».

Μονάδες 10

- B2)** «κλοπῆς δίκη μετῆλθεν»: να αναφέρετε μέσα από το κείμενο τους τρεις λόγους για τους οποίους καταδικάστηκε ο Προμηθέας.

Μονάδες 10

- B3)** Λαμβάνοντας υπόψη αφενός το απόσπασμα του πρωτοτύπου κειμένου «Τὴν μὲν οὖν περὶ τὸν βίον σοφίαν ἄνθρωπος ταύτῃ ἔσχεν, τὴν δὲ πολιτικὴν οὐκ εἶχεν· ἦν γὰρ παρὰ τῷ Διί.» και αφετέρου το μεταφρασμένο απόσπασμα «Και βλέπω ότι, όποτε συγκεντρωνόμαστε ... από κάποια συγκεκριμένη τεχνογνωσία, έτσι ενεργούν.» που ακολουθεί, να παρουσιάσετε την άποψη του Σωκράτη για θέματα που αφορούν την τεχνογνωσία στην καθημερινή ζωή των Αθηναίων.

Πλάτωνος Πρωταγόρας 319 B-C

- ΣΩΚΡ.** ...«Και βλέπω ότι, όποτε συγκεντρωνόμαστε στην εκκλησία του δήμου, όταν η πόλη πρόκειται να εκτελέσει κάποιο έργο οικοδομικό, καλούμε τους οικοδόμους ως συμβούλους στην οικοδομία, κι όταν πάλι πρόκειται για ναυπηγικό έργο, καλούμε τους ναυπηγούς, και με τον ίδιο τρόπο πράττουμε όταν πρόκειται για όλα τα αντίστοιχα έργα, για όσα δηλαδή θεωρείται πως είναι διδακτά και μπορεί κάποιος να τα μάθει με κατάλληλα μαθήματα. Εάν

επιχειρήσει δε κάποιος άλλος να δώσει τη συμβουλή του στον δήμο, κάποιος που οι άνθρωποι δεν τον θεωρούν τεχνίτη σχετικό, η συνέλευση δεν τον αποδέχεται, ακόμα κι αν είναι και ωραίος και πλούσιος και από μεγάλη οικογένεια. Αντίθετα, τον κοροϊδεύουν και του φωνάζουν, μέχρι αυτός που τόλμησε να μιλήσει να φύγει μόνος του τρομοκρατημένος ή μέχρι να τον σύρουν οι τοξότες και να τον βγάλουν σηκωτό, με διαταγή των πρυτάνεων. Για τα θέματα λοιπόν που θεωρούν [οι Αθηναίοι] ότι εξαρτώνται από κάποια συγκεκριμένη τεχνογνωσία, έτσι ενεργούν».

Μονάδες 10

- B4)** Να ορίσετε την έννοια του **μύθου** και τον τρόπο με τον οποίο ο Πλάτων χρησιμοποιεί τον μύθο στο έργο του.

Μονάδες 10

- B5)** Να γράψετε δύο ομόρριζες λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας, απλές ή σύνθετες, για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

καταναλώσας, ὄρᾱ, ἀμήχανον, βίον, φυλακαί.

Μονάδες 10

2. Αδίδακτο κείμενο.

Πλουτάρχου, Λυκούργος (11)

Ὁ δὲ Λυκοῦργος ἐκείνους μὲν ἐπαινέσας ἀφῆκε, τὸν δὲ Ἄλκανδρον εἰσαγαγὼν οἴκαδε κακὸν μὲν οὐδὲν οὔτ' ἐποίησεν οὔτ' εἶπεν, ἀπαλλάξας δὲ τοὺς συνήθεις ὑπηρέτας καὶ θεραπευτῆρας ἐκείνον ἐκέλευσεν ὑπηρετεῖν. Ὁ δὲ οὐκ ὦν ἀγεννῆς ἐποίει τὸ προσταττόμενον σιωπῇ, καὶ παραμένων ἅμα τῷ Λυκούργῳ καὶ συνδιαιτώμενος ἐν τῷ κατανοεῖν τὴν πρᾶότητα καὶ τὸ ἀπαθὲς αὐτοῦ τῆς ψυχῆς καὶ τὸ περὶ τὴν δίαιταν αὐστηρὸν καὶ τὸ πρὸς τοὺς πόνους ἄκαμπτον, αὐτὸς τε δεινῶς διετέθη περὶ τὸν ἄνδρα καὶ πρὸς τοὺς συνήθεις καὶ φίλους ἔλεγεν, ὥς οὐ σκληρὸς οὐδ'

αὐθάδης ὁ Λυκοῦργος, ἀλλὰ μόνος ἡμέρος καὶ πρῶός ἐστι τοῖς ἄλλοις.

Να απαντήσετε στα παρακάτω :

Γ1) Να μεταφράσετε στη νέα ελληνική γλώσσα το παραπάνω κείμενο.

Μονάδες 20

Γ2α) Να γράψετε τον ζητούμενο τύπο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου :

οὐδέν: τη γενική στον ίδιο αριθμό και στο ίδιο γένος.

ἐκείνους: τη δοτική στον ίδιο αριθμό και στο ίδιο γένος.

συνήθεις: τη δοτική στον ίδιο αριθμό και στο ίδιο γένος.

τὴν δίαιταν: τη γενική στον ίδιο αριθμό.

τὸν ἄνδρα: την κλητική στον ίδιο αριθμό.

Μονάδες 5

Γ2β) Να γράψετε τον ζητούμενο τύπο για κάθε έναν από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους του κειμένου:

ἐπαινέσας: τη μετοχή του Ενεστώτα στο ίδιο γένος, στον ίδιο αριθμό, στην ίδια πτώση και στην ίδια φωνή.

ἐποίησεν: το γ' ενικό πρόσωπο του Παρατατικού στην ίδια φωνή.

εἶπεν: το ίδιο πρόσωπο στην οριστική του Παρακειμένου στον ίδιο αριθμό και στην ίδια φωνή.

ἀπαλλάξας: τη μετοχή του Ενεστώτα στο ίδιο γένος, στον ίδιο αριθμό, στην ίδια πτώση και στην ίδια φωνή.

παραμένων: το β' πρόσωπο του πληθυντικού αριθμού στην οριστική του Μέλλοντα.

Μονάδες 5

- Γ3) Να γίνει συντακτική αναγνώριση των παρακάτω λέξεων του κειμένου: οἶκαδε, ὑπηρετεῖν, ἀγεννής, τὴν πραότητα, μόνος.

Μονάδες 10

ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΥΠΟΨΗΦΙΟΥΣ

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνον τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, κατεύθυνση, εξεταζόμενο μάθημα). Να μη μεταφέρετε στο τετράδιο τα κείμενα και τις παρατηρήσεις.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο επάνω μέρος των φωτοαντιγράφων, αμέσως μόλις σας παραδοθούν. Δεν επιτρέπεται να γράψετε οποιαδήποτε άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας, να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να μεταφράσετε στο τετράδιό σας ό,τι σας ζητείται από το διδαγμένο κείμενο και ολόκληρο το αδίδακτο.
4. Να απαντήσετε σε όλα τα ζητούμενα.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες, μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: μία (1) ώρα, μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.

ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

**ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΟΜΟΓΕΝΩΝ 2007**

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2007

Α) Επειδή όμως δεν ήταν και πολύ σοφός ο Επιμηθέας, χωρίς να το καταλάβει, καταξόδευσε τις δυνάμεις στα ζώα· του έμεινε λοιπόν ακόμη ανεφοδιάστο το ανθρώπινο γένος και βρίσκονταν σε αμηχανία τι να το κάνει· και, ενώ αυτός βρισκόταν σε αμηχανία έρχεται ο Προμηθέας για να επιθεωρήσει την διανομή, και βλέπει τα άλλα ζώα να τα έχουν όλα τα άλλα ταιριαστά, ενώ τον άνθρωπο γυμνό και ξυπόλητο και χωρίς στρώμα και όπλο· και έφτανε κιόλας η καθορισμένη μέρα από τη μοίρα κατά την οποία έπρεπε να βγει και ο άνθρωπος από τη γη στο φώς. Ενώ λοιπόν βρισκόταν σε δυσκολία ο Προμηθέας τι λογής σωτηρία να βρεί για τον άνθρωπο, κλέβει τις τεχνικές γνώσεις του Ηφαίστου και της Αθηνάς μαζί με την φωτιά-γιατί ήταν αδύνατο αυτές να αποκτηθούν από κάποιον ή να χρησιμοποιηθούν χωρίς φωτιά-και έτσι λοιπόν τις δωρίζει στον άνθρωπο.

Β1) *ἐντεχνον σοφίαν σύν πυρί*: έντεχνος σοφία είναι η σοφία που εμπεριέχει την τέχνη, η σοφία που συμπορεύεται με την τέχνη. Αρχικά η έννοια σοφία της σοφίας έχει κυρίως να κάνει με τη δεξιότητα και την εμπειρία σε κάποια τέχνη, την αρχιτεκτονική, τη γλυπτική, τη μεταλλουργία, την ιατρική, κ.τ.λ. Ο χαρακτηρισμός έντεχνος επιτρέπει εδώ στον Πρωταγόρα να διευκρινίσει επομένως πως αυτού του είδους

την σοφία εννοεί ,και όχι αυτήν που συνδέουμε με την γνώση των επιστημών και την φιλοσοφία. Επομένως ο άνθρωπος με την έντεχνο σοφία και την φωτιά που κλέβει από το εργαστήρι του Ήφαιστου και της Αθηνάς ο Προμηθέας, αποκτά το δημιουργικό πνεύμα των τεχνών, όλες τις τεχνικές.

Έτσι ο συνδυασμός της πρακτικής και θεωρητικής γνώσης έδωσε στους ανθρώπους την δυνατότητα όχι μόνο να επιβιώσει αλλά και να κάνει τη μεγάλη διαφορά από όλα τα άλλα όντα, να δημιουργήσει δηλαδή τεχνικό πολιτισμό και ανώτερη μορφή ζωής.

B2)Μετά την προσπάθεια του ο Προμηθέας να σώσει το ανθρώπινο είδος, παρατηρούμε πως καταδικάστηκε για κλοπή από τον Δία. Η θεία δίκη καταδίωξε και τιμώρησε τον Προμηθέα για την κλοπή που διέπραξε. Στην πραγματικότητα λοιπόν, ο Δίας τιμώρησε τον Προμηθέα για τρεις λόγους: Αρχικά, επειδή έκλεψε τη φωτιά και τις τέχνες από θεούς ,επειδή ευεργέτησε με αυτό τον τρόπο τους ανθρώπους και τέλος επειδή δεν ζήτησε την έγκριση του αρχηγού των θεών και των ανθρώπων. Ο Προμηθέας δεν ζήτησε την άδεια του Δία, ίσως γιατί περίμενε απ' αυτόν αρνητική απάντηση και εδώ πρέπει να αναφερθεί πως ο Προμηθέας είχε και την ικανότητα της πρόβλεψης .

B3)Ο Σωκράτης παρατηρούμε πως αντιδρά στο περιεχόμενο της διδασκαλίας του Πρωταγόρα και διατυπώνει τις αμφιβολίες του. Ο Σωκράτης δεν δέχεται πως μπορεί να υπάρξει πολιτική τέχνη ή να διδαχτεί η αρετή(πολιτική ή ηθική). Έτσι υποστηρίζει πως οι Αθηναίοι όταν πρόκειται να λάβουν αποφάσεις για τα ειδικά θέματα συμβουλευονται τους ειδικούς, αυτούς που έχουν τις ειδικές γνώσεις για το συγκεκριμένο θέματα. Ο Σωκράτης επομένως θεωρεί πως για ζητήματα τεχνογνωσίας έχουν γνώμη μόνο οι ειδικοί επί των συγκεκριμένων θεμάτων, γι'αυτό και αποδέχονται μόνο την γνώμη των ειδικών. Ενώ για πολιτικά ζητήματα έχουν λόγο και μπορούν να αποφασίσουν όλοι οι πολίτες ανεξαρτήτως ειδικότητας. Άρα δεν υπάρχουν «ειδικοί» στα πολιτικά, δεν υπάρχει ειδική στην πολιτική γνώση. Αν υπάρχει κι αν διδάσκονταν, θα καλούσαν και για τα πολιτικά τους ειδικούς να αποφασίσουν.

B4)Ως μύθο μπορούμε να ορίσουμε κάθε αφήγηση που έχει ποιητικό χαρακτήρα, είτε προέρχεται από την παράδοση και τον θρύλο είτε πρόκειται για την κατασκευή κάποιου διανοητή. Ο ποιητικός και συμβολικός χαρακτήρας του μύθου για τον Προμηθέα που αφηγείται ο Πρωταγόρας είναι προφανής. Αλλά όσο μεγάλη και αν είναι η συμβολική αξία του ,είναι επίσης φανερό πως δεν μπορεί να οδηγήσει με ακρίβεια στη φιλοσοφική και επιστημονική γνώση. Βεβαίως και ο ίδιος

ο Πλάτωνας χρησιμοποίησε πολλές φορές τον μύθο και ο ίδιος πάντοτε όμως για να συμπληρώσει μια αυστηρή φιλοσοφική απόδειξη. Όχι ως αυτόνομο τρόπο, ισοδύναμο με τις άλλες φιλοσοφικές μεθόδους για να οδηγηθεί ο άνθρωπος στην γνώση. Πάντως, ίσως επειδή και ο ίδιος απέρριπτε εντελώς την αξία της συμβολικής μυθικής αφήγησης, ο Πλάτωνας δεν είναι καθόλου ειρωνικός προς τον Πρωταγόρα στο σημείο αυτό.

B5)καταναλώσας: παρανάλωμα, άλωση

όρα: ὄψη, ὄπτασία

ἀμήχανον: πολυμήχανος, μηχανικός

βίον: βίοτοπος, βιώσιμος

φυλακαί: φυλακή, φυλάκιο

Γ1) Μετάφραση

Ο Λυκούργος, λοιπόν, αφού επαίνεσε εκείνους από τη μια [τους] άφησε (ελευθέρωσε), από την άλλη όμως τον Άλκανδρο αφού οδήγησε μέσα στο σπίτι δεν [του] έκανε κανένα κακό ούτε είπε, αλλά αφού απάλλαξε τους οικείους (συγκατοίκους) υπηρέτες και θεραπευτές, διέταξε εκείνον να [τον] υπηρετεί. Αυτός, αν και δεν ήταν (καταγόμενος) από άσημη (ταπεινή) γενιά, (έκανε) εκτελούσε την προσταγή (διαταγή) σιωπηλά, και [κοντά] παραμένοντας σταθερά μαζί με το Λυκούργο και (συγκατοικώντας) ακολουθώντας τον τρόπο ζωής [του] στην κατανόηση (αντίληψη) της ηπιότητας (προσήνειας) και της απάθειας (χωρίς πάθη) της ψυχής του και της σκληρότητας όσον αφορά στον τρόπο ζωής [του] και της ακαμψίας (του αλύγιστου) απέναντι στους κόπους, και ο ίδιος θαύμαζε τον άνδρα (ήταν πολύ θετικά διατεθειμένος απέναντι στον άνδρα) και στους συγκατοίκους (συγγενείς) και στους φίλους έλεγε, ότι [κατά τη γνώμη του] δεν ήταν σκληρός (τραχύς) ούτε θρασύς (αλαζόνας) ο Λυκούργος, αλλά μόνος ήρεμος και ήπιος (προσηνής) στους άλλους.

Γ2α)

οὐδέν : οὐδενός
ἐκείνους : ἐκείνοις
συνήθεις : συνήθεσι(ν)
τὴν δίαιταν : τῆς διαίτης
τόν ἄνδρα : (ῶ) ἄνερ

Γ2β)

ἐπαινέσας : ἐπαινῶν
ἐποίησεν : ἐποίει
εἶπεν : εἶρηκε(ν)
ἀπαλλάξας : ἀπαλλάττων ἢ ἀπαλλάσσων
παραμένων : παραμενεῖτε

Γ3)

οἶκαδε : επιρρηματικός προσδιορισμός του τόπου, δηλώνει κίνηση σε τόπο.
ὑπηρετεῖν : αντικείμενο στο ῥ «ἐκέλευσεν», τελικό απαρέμφατο.
ἀγεννής : κατηγορούμενο στο υποκείμενο της μετοχής «οὐκ ὦν», «Ὁ δέ», γιατί το «ὦν» είναι μετοχή του συνδετικού ρήματος «εἰμί».
τὴν προαότητα : αντικείμενο στο έναρθρο απαρέμφατο «τῶ κατανοεῖν».
μόνος : κατηγορηματικός προσδιορισμός στο υποκείμενο του ῥ ἐστί, «Λυκοῦργος».

**ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ
ΚΑΙ ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ
ΤΕΤΑΡΤΗ 10 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2008
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)**

**1. Διδαγμένο κείμενο από το πρωτότυπο.
Πλάτωνος *Πρωταγόρας*, (324 Α-С).**

Ἐνθα δὴ πᾶς παντὶ θυμοῦται καὶ νουθετεῖ, δῆλον ὅτι ὥς ἐξ ἐπιμελείας καὶ μαθήσεως κτητῆς οὔσης. Εἰ γὰρ ἐθέλεις ἐννοῆσαι τὸ κολάζειν, ὃ Σώκρατες, τοὺς ἀδικοῦντας τί ποτε δύναται, αὐτό σε διδάξει ὅτι οἷ γε ἄνθρωποι ἡγοῦνται παρασκευαστὸν εἶναι ἀρετῇ. Οὐδεὶς γὰρ κολάζει τοὺς ἀδικοῦντας πρὸς τούτῳ τὸν νοῦν ἔχων καὶ τούτου ἕνεκα, ὅτι ἠδίκησεν, ὅστις μὴ ὥσπερ θηρίον ἀλογίστως τιμωρεῖται· ὁ δὲ μετὰ λόγου ἐπιχειρῶν κολάζειν οὐ τοῦ παρεληλυθότος ἕνεκα ἀδικήματος τιμωρεῖται –οὐ γὰρ ἂν τό γε πραχθὲν ἀγέννητον θεῖη– ἀλλὰ τοῦ μέλλοντος χάριν, ἵνα μὴ αὖθις ἀδικήσῃ μήτε αὐτὸς οὗτος μήτε ἄλλος ὁ τοῦτον ἰδὼν κολασθέντα. Καὶ τοιαύτην διάνοιαν ἔχων διανοεῖται παιδευτὴν εἶναι ἀρετῇ· ἀποτροπῆς γοῦν ἕνεκα κολάζει. Ταύτην οὖν τὴν δόξαν πάντες ἔχουσιν ὅσοιπερ τιμωροῦνται καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ. Τιμωροῦνται δὲ καὶ κολάζονται οἷ τε ἄλλοι ἄνθρωποι οὓς ἂν οἴωνται ἀδικεῖν, καὶ οὐχ ἥκιστα Ἀθηναῖοι οἱ σοὶ πολῖται· ὥστε κατὰ τοῦτον τὸν λόγον καὶ Ἀθηναῖοί εἰσι τῶν ἡγουμένων παρασκευαστὸν εἶναι καὶ διδακτὸν ἀρετῇ. Ὡς μὲν οὖν εἰκότως ἀποδέχονται οἱ σοὶ πολῖται καὶ χαλκέως καὶ σκυτοτόμου συμβουλευόντος τὰ πολιτικά, καὶ ὅτι διδακτὸν καὶ παρασκευαστὸν ἡγοῦνται ἀρετῇ, ἀποδέδεικταί σοι, ὃ Σώκρατες, ἱκανῶς, ὥς γέ μοι φαίνεται.

Να απαντήσετε στα παρακάτω :

- A)** Από το κείμενο, που σας δίνεται, να μεταφράσετε στη νέα ελληνική γλώσσα το απόσπασμα: «Οὐδεὶς γὰρ κολάζει ... καὶ διδασκτὸν ἀρετὴν».

Μονάδες 10

- B1)** Ποιος είναι ο σκοπός της τιμωρίας σύμφωνα με το κείμενο.

Μονάδες 10

- B2)** Να αναφέρετε πώς συνδέεται η επιβολή της τιμωρίας με τη θέση του Πρωταγόρα για το «διδασκτὸν» της αρετής.

Μονάδες 10

- B3)** Λαμβάνοντας υπόψη αφενός τη φράση του πρωτοτύπου κειμένου «ἀποτροπῆς γούν ἔνεκα κολάζει» και αφετέρου το μεταφρασμένο απόσπασμα «**Στην πραγματικότητα... να γίνει παρόμοιος.**» που ακολουθεί, να αναφέρετε τις παιδαγωγικές μεθόδους αγωγής των νέων.

Πλάτωνος Πρωταγόρας (324C - 326A)

Στην πραγματικότητα, αρχίζουν από την παιδική ηλικία να διδάσκουν και να νουθετούν, συνεχίζοντας για όλη τη ζωή. Αμέσως μόλις αρχίσει να καταλαβαίνει ένα παιδί τι του λένε, και η παραμάνα του και η μητέρα του και ο παιδαγωγός του και ο ίδιος ο πατέρας του αγωνίζονται γι' αυτό το πράγμα, για το πώς δηλαδή θα βελτιωθεί το αγόρι, διδάσκοντάς το για κάθε του πράξη και για κάθε του λόγο και εξηγώντας του ότι αυτό είναι δίκαιο και το άλλο άδικο, και ότι αυτό είναι καλό και το άλλο αισχρό, και αυτό όσιο και εκείνο ανόσιο, και ότι αυτά πρέπει να τα κάνεις και αυτά να μην τα κάνεις. Κι όταν ακούει με τη θέλησή του, πάει καλά. Εάν όμως δεν υπακούει, τότε, με τις απειλές και τα χτυπήματα το «ισιώνουν», σαν δέντρο που λυγίζει και γέρνει. Κι ύστερα,

όταν το στέλνουν στους δασκάλους, δίνουν εντολή να επιμεληθεί ο δάσκαλος περισσότερο την εὐκοσμία των παιδιών, παρά τα γράμματα και τη μουσική. Και οι δάσκαλοι άλλωστε γι' αυτό φροντίζουν κυρίως. Και μόλις τα αγόρια μάθουν τα γράμματα και είναι σε θέση στο εξής να καταλάβουν ένα γραπτό κείμενο, όπως μέχρι τώρα καταλάβαιναν τον προφορικό λόγο, τα βάζουν, καθισμένα στα θρανία τους, να διαβάζουν δυνατά τα ποιήματα των μεγάλων ποιητών και τα αναγκάζουν να μάθουν απέξω αυτά τα έργα, στα οποία υπάρχουν πολλές συμβουλές, αλλά και αναλύσεις για τα πράγματα, και ἔπαινοι και ἐγκώμια για τους αρχαίους ἥρωες, προκειμένου το αγόρι να θελήσει να τους μιμηθεί και να έχει διάθεση να γίνει παρόμοιος. [...]

Μονάδες 10

B4) Τι γνωρίζετε για την ίδρυση της Ακαδημίας από τον Πλάτωνα.

Μονάδες 10

B5) Να γράψετε δύο ομόρριζες λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας, απλές ή σύνθετες, για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

κτητῆς, ἀγέννητον, διανοεῖται, ἔχουσιν, φαίνεται.

Μονάδες 10

2. Αδίδακτο κείμενο.

Ξενοφώντας, Κύρου Παιδεία, I, III, 1 - 2

Κῦρος γὰρ μέχρι μὲν δώδεκα ἐτῶν ἢ ὀλίγω πλέον ταύτῃ τῇ παιδείᾳ ἐπαιδεύθη, καὶ πάντων τῶν ἡλικίων¹ διαφέρων ἐφαίνετο καὶ εἰς τὸ ταχύ μανθάνειν ἃ δέοι καὶ εἰς τὸ καλῶς καὶ ἀνδρείως ἕκαστα ποιεῖν. Ἐκ δὲ τούτου τοῦ χρόνου μετεπέμψατο² Ἀστυάγης τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα καὶ τὸν παῖδα αὐτῆς· ἰδεῖν γὰρ ἐπεθύμει, ὅτι ἤκουεν αὐτὸν καλὸν καὶ ἀγαθὸν εἶναι. Ἔρχεται δὲ αὐτῇ τε ἡ Μανδάνη πρὸς τὸν πατέρα καὶ τὸν Κῦρον τὸν υἱὸν ἔχουσα. Ὡς δὲ ἀφίκετο

τάχιστα καὶ ἔγνω ὁ Κῦρος τὸν Ἀστυάγην τῆς μητρὸς πατέρα ὄντα, εὐθὺς οἷα δὴ παῖς φύσει φιλόστοργος ὢν ἠσπάζετό τε αὐτὸν.

1 ἡλίκος-η-ον: συνομήλικος

2 μεταπέμπομαι: στέλνω και προσκαλώ

Να απαντήσετε στα παρακάτω :

Γ1) Να μεταφράσετε στη νέα ελληνική γλώσσα το παραπάνω κείμενο.

Μονάδες 20

Γ2α) Να γράψετε τη δοτική ενικού των παρακάτω λέξεων:
πάντων, τούτου, θυγατέρα, παῖδα, ὄντα.

Μονάδες 5

Γ2β) Να γράψετε τον ζητούμενο τύπο για κάθε έναν από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους του κειμένου:

ἐπαιδεύθη: το απαρέμφατο του ίδιου χρόνου στην ίδια φωνή.

ποιεῖν: το γ' ενικό πρόσωπο του Παρατατικού στην ίδια φωνή.

ιδεῖν: το β' ενικό πρόσωπο Προστακτικής του ίδιου χρόνου και στην ίδια φωνή.

ἔχουσα: το γ' πληθυντικό πρόσωπο Ευκτικής του ίδιου χρόνου και στην ίδια φωνή.

ὢν: το α' πληθυντικό πρόσωπο Οριστικής του ίδιου χρόνου.

Μονάδες 5

Γ3) Να γίνει πλήρης συντακτική αναγνώριση των παρακάτω λέξεων του κειμένου: **τῇ παιδείᾳ, διαφέρων, ἀνδρείως, αὐτῆς, ἰδεῖν.**

Μονάδες 10

ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΥΠΟΨΗΦΙΟΥΣ

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνον τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, κατεύθυνση, εξεταζόμενο μάθημα). Να μη μεταφέρετε στο τετράδιο τα κείμενα και τις παρατηρήσεις.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο επάνω μέρος των φωτοαντιγράφων, αμέσως μόλις σας παραδοθούν.
Δεν επιτρέπεται να γράψετε οποιαδήποτε άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας, να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να μεταφράσετε στο τετράδιό σας ό,τι σας ζητείται από το διδαγμένο κείμενο και ολόκληρο το αδίδακτο.
4. Να απαντήσετε σε όλα τα ζητούμενα.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες, μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: μία (1) ώρα, μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων και όχι πριν την 17.00.

ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

ΑΡΧΑΙΑ

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΤΩΝ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ 2008

ΘΕΜΑ 1^ο

Διδαγμένο κείμενο από το πρωτότυπο.

Πλάτωνος Πρωταγόρας, (324 Α-С)

- Α) Μετάφραση του αποσπάσματος «Οὐδείς γὰρ κολάζει ... καὶ διδασκτὸν ἀρετὴν»**

Γιατί κανείς δεν τιμωρεί όσους αδικούν έχοντας το νου του σ' αυτό και εξαιτίας αυτού, ότι δηλαδή διέπραξε ένα αδίκημα, τουλάχιστον όποιος δεν τιμωρεί ασυλλόγιστα, όπως ακριβώς ένα θηρίο· αυτός που επιχειρεί να τιμωρεί σύμφωνα με τη λογική, δεν τιμωρεί για το αδίκημα που έχει διαπραχθεί στο παρελθόν –γιατί δεν θα μπορούσε να κάνει αυτό που έγινε να μην έχει συμβεί- αλλά για το μέλλον, για να μην αδικήσει πάλι ούτε αυτός ο ίδιος ούτε κάποιος άλλος που τον είδε ότι

τιμωρήθηκε. Και επειδή σκέφτεται κατ' αυτό τον τρόπο, πιστεύει ότι η αρετή μπορεί να διδαχτεί τιμωρεί, επομένως, για λόγους αποτροπής. Αυτή, λοιπόν, την άποψη έχουν όλοι όσοι επιβάλλουν τιμωρίες στην ιδιωτική και στη δημόσια ζωή. Τιμωρούν για να βρουν το δίκιο τους και για σωφρονισμό όποιους νομίζουν ότι αδικούν, και οι άλλοι άνθρωποι και προπάντων οι Αθηναίοι, οι συμπολίτες σου· επομένως, σύμφωνα με αυτό το συλλογισμό, και οι Αθηναίοι είναι από εκείνους που θεωρούν ότι η αρετή μπορεί να αποκτηθεί και να διδαχτεί.

ΘΕΜΑ 2^ο

B1) Ποιος είναι ο σκοπός της τιμωρίας σύμφωνα με το κείμενο.

Στο κείμενο ο Πρωταγόρας αναγνωρίζει και αποδέχεται την έλλογη τιμωρία, αυτή δηλαδή που επιβάλλεται με βάση τη λογική, και διατυπώνει μια πρωτοποριακή για την εποχή του άποψη σχετικά με την τιμωρία και το σκοπό της. Απορρίπτοντας εντελώς τον ανταποδοτικό και εκδικητικό χαρακτήρα της τιμωρίας (ποινής) προβάλλει ως πρωταρχικό σκοπό της τιμωρίας, όχι βέβαια την εκδίκηση για όσα έχουν διαπραχθεί στο παρελθόν, αλλά το σωφρονισμό του δράστη και τον παραδειγματισμό των υπολοίπων, ώστε στο μέλλον να μην επαναληφθούν παρόμοιες αξιόποινες πράξεις. Η τιμωρία δηλαδή λειτουργεί ως ανασχετικός παράγοντας στην αδικία ενώ παράλληλα δείχνει το δρόμο για τη δικαιοσύνη.

B2) Να αναφέρετε πώς συνδέεται η επιβολή της τιμωρίας με τη θέση του Πρωταγόρα για το «διδακτόν» της αρετής.

Ο σκοπός της τιμωρίας είναι σύμφωνα με τον Πρωταγόρα ο σωφρονισμός του αδικούντα και ο παραδειγματισμός των υπολοίπων, ώστε να αποφύγουν παρόμοιες πράξεις. Ο Πρωταγόρας με τη θέση του αυτή ισχυρίζεται ότι αφού αποδέχονται την τιμωρία όλοι οι λογικοί άνθρωποι, γιατί μέσω αυτής θα σωφρονιστούν όσοι διέπραξαν αδικήματα, αυτή (η τιμωρία) αποτελεί μέσο διδαχής που ο νόμος επιβάλλει στον αδικούντα για να συνετιστεί και να διορθωθεί. Αυτός ο τρόπος αντιμετώπισης της ποινής δείχνει ότι ο άνθρωπος που περιέπεσε σε κάποιο αδίκημα έχει περιθώρια βελτίωσης και επομένως ο λόγος που οι άνθρωποι επιβάλλουν ποινές είναι γιατί πιστεύουν ότι η πολιτική αρετή μπορεί να διδαχθεί.

B3) Λαμβάνοντας υπόψη αφενός τη φράση του πρωτοτύπου κειμένου «ἀποτροπῆς γούν ἔνεκα κολάζει» και αφετέρου το μεταφρασμένο απόσπασμα «Στην πραγματικότητα ... να γίνει παρόμοιος.» που ακολουθεί, να αναφέρετε τις παιδαγωγικές μεθόδους αγωγής των νέων.

Η αγωγή των Αθηναίων σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης είχε ως στόχο την κατάκτηση της αρετής. Από τη νηπιακή ηλικία έμπαιναν οι βάσεις της ηθικής συμπεριφοράς από τους γονείς, την παραμάνα και τον παιδαγωγό. Στο στάδιο αυτό, εκτός από τις νουθεσίες (συμβουλές για το τι είναι καλό ή κακό, δίκαιο ή

άδικο) εφαρμόζονταν και άλλες μέθοδοι όπως οι απειλές και τα χτυπήματα που αποσκοπούσαν στο να οδηγήσουν το παιδί στο σωστό δρόμο, «ισιώνοντάς το σα δέντρο που λυγίζει». Στη συνέχεια το παιδί περνούσε στην επίβλεψη και καθοδήγηση του δασκάλου ο οποίος φρόντιζε για την ευκοσμία, την ηθική καλλιέργεια και συμπεριφορά του παιδιού. Στο στάδιο αυτό το παιδί βελτιώνεται ηθικά και πνευματικά με τη διδασκαλία και τη μελέτη ποιημάτων στα οποία υπάρχουν συμβουλές και υποδείξεις για διάφορα θέματα αλλά και επαινετικές και εγκωμιαστικές αναφορές σε ήρωες και κατορθώματα, τα οποία λειτουργούν στη συνείδηση του παιδιού ως πρότυπα για μίμηση.

B4) Τι γνωρίζετε για την ίδρυση της Ακαδημίας από τον Πλάτωνα.

Σχολ. βιβλίο «Αρχαία Ελληνικά – Φιλοσοφικός Λόγος» σελ. 41-42: «Μετά την επιστροφή του στην Αθήνα ... της ελληνιστικής εποχής»

B5) Να γράψετε δύο ομόρριζες λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας, απλές ή σύνθετες, για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: κτητῆς, ἀγέννητον, διανοεῖται, ἔχουσιν, φαίνεται.

κτήμα	ιδιοκτησία
γένεση	απόγονος
επινόηση	πρόνοια

ανοχή	κάτοχος
φανερός	φάσμα

ΘΕΜΑ 3^ο

Αδίδακτο κείμενο

Γ1)

Ο Κύρος λοιπόν μέχρι δώδεκα χρονών ή λίγο περισσότερο με αυτή την παιδεία (ανατροφή, αγωγή) εκπαιδεύτηκε και από όλους τους συνομήλικους -του- φαινόταν να διαφέρει (ξεχωρίζει, υπερέχει) και στο να μαθαίνει γρήγορα (στη γρήγορη μάθηση) όσα έπρεπε και στο να κάνει το καθετί καλά (ωραία, ορθά) και με ανδρεία (γενναία). Μετά λοιπόν από αυτό το χρονικό διάστημα ο Αστυάγης έστειλε και προσκάλεσε την κόρη του και το παιδί της (αυτής)· γιατί επιθυμούσε να -το- δει, επειδή άκουγε ότι αυτό είναι καλό(ωραίο)και αγαθό (ενάρετο, συνετό). Έρχεται λοιπόν και η ίδια η Μανδάνη στον πατέρα -της- έχοντας (κρατώντας)και τον Κύρο το γιο. Και αφού έφτασε πάρα πολύ γρήγορα, και ο Κύρος γνώριζε ότι ο Αστυάγης ήταν πατέρας της μητέρας -του-, με ευθύτητα (με ειλικρίνεια) επειδή πράγματι ήταν εκ φύσεως (εκ γενετής, ως χαρακτήρας) στοργικό παιδί (τρυφερό, αγαπούσε με στοργή) αγκάλιαζε (φιλούσε) και αυτόν.

Γ2α) πάντων: παντί

τούτου: τούτω

θυγατέρα: θυγατρί

παῖδα: παιδί

ὄντα: ὄντι

β) ἐπαιδεύθη: παιδευθῆναι

ποιεῖν: ἐποίει

ἰδεῖν: ἰδέ

ἔχουσα: ἔχοιεν

ῶν: ἐσμέν

Γ3) τῇ παιδείᾳ: δοτική ως επιρρηματικός προσδιορισμός του μέσου(τρόπου).

διαφέρων: κατηγορηματική μετοχή, γιατί εξαρτάται από το ῥ. «ἐφαίνετο», συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος εξάρτησης «Κῦρος».

ἀνδρείως: επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου.

αὐτῆς: γενική κτητική στο «παῖδα».

ἰδεῖν: τελικό απαρέμφατο ως αντικείμενο στο ῥ. «ἐπεθύμει».

**ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ
ΚΑΙ ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ
ΤΕΤΑΡΤΗ 9 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2009
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)**

**1. Διδαγμένο κείμενο από το πρωτότυπο.
Αριστοτέλη *Ηθικά Νικομάχεια* Β 6, 4-10**

Ἐν παντὶ δὴ συνεχεῖ καὶ διαιρετῷ ἔστι λαβεῖν τὸ μὲν πλεῖον τὸ δ' ἔλαττον τὸ δ' ἴσον, καὶ ταῦτα ἢ κατ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἢ πρὸς ἡμᾶς... Λέγω δὲ τοῦ μὲν πράγματος μέσον τὸ ἴσον ἀπέχον ἀφ' ἑκατέρου τῶν ἄκρων, ὅπερ ἐστὶν ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πᾶσιν, πρὸς ἡμᾶς δὲ ὃ μήτε πλεονάζει μήτε ἐλλείπει· τοῦτο δ' οὐχ ἓν, οὐδὲ ταὐτὸν πᾶσιν. Οἷον εἰ τὰ δέκα πολλὰ τὰ δὲ δύο ὀλίγα, τὰ ἕξ μέσα λαμβάνουσι κατὰ τὸ πρᾶγμα· ἴσῳ γὰρ ὑπερέχει τε καὶ ὑπερέχεται· τοῦτο δὲ μέσον ἐστὶ κατὰ τὴν ἀριθμητικὴν ἀναλογίαν. Τὸ δὲ πρὸς ἡμᾶς οὐχ οὕτω ληπτέον· οὐ γὰρ εἴ τῳ δέκα μναῖ φαγεῖν πολὺ δύο δὲ ὀλίγον, ὁ ἀλείπτῃς ἕξ μναῖς προστάξει· ἔστι γὰρ ἴσως καὶ τοῦτο πολὺ τῷ ληψομένῳ ἢ ὀλίγον· Μίλωνι μὲν γὰρ ὀλίγον, τῷ δὲ ἀρχομένῳ τῶν γυμνασίων πολὺ. Ὅμοίως ἐπὶ δρόμου καὶ πάλης. Οὕτω δὴ πᾶς ἐπιστήμων τὴν ὑπερβολὴν μὲν καὶ τὴν ἔλλειψιν φεύγει, τὸ δὲ μέσον ζητεῖ καὶ τοῦθ' αἰρεῖται, μέσον δὲ οὐ τὸ τοῦ πράγματος ἀλλὰ τὸ πρὸς ἡμᾶς.

Εἰ δὴ πᾶσα ἐπιστήμη οὕτω τὸ ἔργον εὖ ἐπιτελεῖ, πρὸς τὸ μέσον βλέπουσα καὶ εἰς τοῦτο ἄγουσα τὰ ἔργα (ὅθεν εἰώθασιν ἐπιλέγειν τοῖς εὖ ἔχουσιν ἔργοις ὅτι οὕτ' ἀφελεῖν ἔστιν οὔτε προσθεῖναι, ὥς τῆς μὲν ὑπερβολῆς καὶ τῆς ἐλλείψεως φθειρούσης τὸ εὖ, τῆς δὲ μεσότητος σωζούσης, οἱ δ' ἀγαθοὶ τεχνῖται, ὥς λέγομεν, πρὸς τοῦτο βλέποντες ἐργάζονται), ἢ δ' ἀρετὴ πάσης τέχνης ἀκριβεστέρα καὶ ἀμείνων ἐστὶν ὥσπερ καὶ ἡ φύσις, τοῦ μέσου ἅν εἴη στοχαστική. Λέγω δὲ τὴν ἠθικὴν· αὕτη γάρ ἐστι περὶ πάθη καὶ πράξεις, ἐν δὲ τούτοις ἔστιν ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις καὶ τὸ μέσον.

Να απαντήσετε στα παρακάτω:

A) Από το κείμενο, που σας δίνεται, να μεταφράσετε στη νέα ελληνική γλώσσα το απόσπασμα: «**Ἐν παντί ... καὶ πάλης**».

Μονάδες 10

B1) Ο Αριστοτέλης για να προσδιορίσει την έννοια της *μεσότητας* στο κείμενο που σας δίνεται χρησιμοποιεί παραδείγματα. Να τα εντοπίσετε και να τα σχολιάσετε.

Μονάδες 15

B2) Να σχολιάσετε ερμηνευτικά το απόσπασμα: «**Λέγω δὲ τὴν ἠθικὴν ... τὸ μέσον**».

Μονάδες 15

B3) Ποια ήταν η διδακτική δραστηριότητα του Αριστοτέλη στην αυλή του Φιλίππου της Μακεδονίας;

Μονάδες 10

B4) Να γράψετε δύο ομόρριζες λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας, απλές ή σύνθετες, για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: **ἐλλείπει, λαμβάνουσι, προστάξει, φθειρούσης, ἐργάζονται**.

Μονάδες 10

2. Αδίδακτο κείμενο. Λυσία Ἐπιτάφιος, 40-42

Ἡ πολὺ πλεῖστον ἐκεῖνοι κατὰ τὴν ἀρετὴν ἀπάντων ἀνθρώπων διήνεγκαν καὶ ἐν τοῖς βουλευμασι καὶ ἐν τοῖς τοῦ πολέμου κινδύνοις, ἐκλιπόντες μὲν τὴν πόλιν, εἰς τὰς ναῦς δ' ἐμβάντες, τὰς δ' αὐτῶν ψυχὰς ὀλίγας οὔσας ἀντιτάξαντες τῷ πλήθει τῷ τῆς Ἀσίας. Ἐπέδειξαν δὲ πᾶσιν ἀνθρώποις, νικήσαντες τῇ ναυμαχίᾳ, ὅτι κρεῖττον μετ' ὀλίγων ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας κινδυνεύειν ἢ μετὰ πολλῶν βασιλευμένων ὑπὲρ τῆς αὐτῶν δουλείας. Πλεῖστα δὲ καὶ κάλλιστα ἐκεῖνοι ὑπὲρ τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας συνεβάλοντο, στρατηγὸν μὲν Θεμιστοκλέα, ἱκανώτατον εἶπειν καὶ γινῶναι καὶ προᾶξαι, ναῦς δὲ πλείους τῶν ἄλλων συμμάχων, ἄνδρας δ' ἐμπειροτάτους.

1 ἦ: πράγματι

2 συνεβάλοντο (συμβάλλομαι): συνεισέφεραν

Να απαντήσετε στα παρακάτω:

Γ1) Να μεταφράσετε στη νέα ελληνική γλώσσα το παραπάνω κείμενο.

Μονάδες 20

Γ2α) Να γράψετε την ίδια πτώση στον άλλο αριθμό για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

ἐκεῖνοι, πόλιν, νικήσαντες, ναυμαχία, ἐμπειροτάτους.

Μονάδες 5

Γ2β) Να γράψετε τον ζητούμενο τύπο για καθένα από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους του κειμένου:

οὔσας: το απαρέμφατο του ίδιου χρόνου.

νικήσαντες: το α' ενικό πρόσωπο του Παρατατικού στην ίδια φωνή.

κινδυνεύειν: το απαρέμφατο του Αορίστου στην ίδια φωνή.

συνεβάλοντο: το γ' πληθυντικό πρόσωπο Ενεστώτα στην Οριστική στην ίδια φωνή.

εἶπεῖν: το β' ενικό πρόσωπο Προστακτικής του ίδιου χρόνου στην ίδια φωνή.

Μονάδες 5

Γ3) Να γίνει πλήρης συντακτική αναγνώριση των παρακάτω λέξεων και φράσεων του κειμένου: **πόλιν, ὀλίγας, πᾶσιν, ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας, συμμάχων.**

Μονάδες 10

ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΥΠΟΨΗΦΙΟΥΣ

1. Στο τετράδιο να γράψετε **μόνον** τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, κατεύθυνση, εξεταζόμενο μάθημα). Να μη μεταφέρετε στο τετράδιο τα κείμενα και τις ερωτήσεις.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο επάνω μέρος των φωτοαντιγράφων, αμέσως μόλις σας παραδοθούν.
Δεν επιτρέπεται να γράψετε οποιαδήποτε άλλη σημείωση.
Κατά την αποχώρησή σας, να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε σε όλα τα ζητούμενα.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Να γράψετε τις απαντήσεις σας **μόνον με μπλε ή μαύρο στυλό διαρκείας και μόνον ανεξίτηλης μελάνης.**
7. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: μία (1) ώρα μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.

ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

ΑΡΧΑΙΑ

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

**ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΤΩΝ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΩΝ
ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΚΑΙ
ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ 2009**

ΘΕΜΑ 1^ο

Διδαγμένο κείμενο από το πρωτότυπο.

Α) ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

«Σε καθετί που παρουσιάζει συνέχεια και μπορεί να διαιρεθεί μπορούμε να πάρουμε ένα κομμάτι μεγαλύτερο από το άλλο ένα κομμάτι μικρότερο από το άλλο και ένα κομμάτι ίσο με το άλλο, και αυτά ή σε σχέση με το ίδιο το πράγμα ή σε σχέση με εμάς...Ονομάζω μέσον σε σχέση με το ίδιο το πράγμα αυτό που απέχει εξίσου από καθένα από τα δύο άκρα, πράγμα το οποίο είναι ένα και το ίδιο για όλους, ενώ σε σχέση με εμάς αυτό που ούτε είναι πάρα πολύ ούτε είναι πολύ λίγο· αυτό δεν είναι ένα, ούτε το ίδιο για όλους. Για παράδειγμα αν τα δέκα θεωρούνται πολλά ενώ τα δύο λίγα, το έξι παίρνουμε ως μέσο σε σχέση με το ίδιο το πράγμα· γιατί αυτό υπερέχει και υπερέχεται κατά τον ίδιο αριθμό μονάδων· αυτό είναι το μέσον σύμφωνα με τις διδασκαλίες της αριθμητικής. Το μέσον όμως σε σχέση με εμάς δεν μπορούμε να το ορίσουμε έτσι· διότι, αν το να φάει κάποιος δέκα μερίδες είναι πολύ ενώ οι δύο μερίδες λίγο,

ο προπονητής δε θα προστάξει έξι μερίδες· διότι και αυτό ίσως είναι πολύ γι' αυτόν που θα τις φάει ή λίγες· για τον Μίλωνι, δηλαδή, είναι λίγο, για τον αρχάριο, όμως, στη γυμναστική είναι πολύ. Το ίδιο συμβαίνει και στο τρέξιμο και στην πάλη.»

ΘΕΜΑ 2^ο

B1) Στο συγκεκριμένο απόσπασμα ο Αριστοτέλης χρησιμοποιεί δύο παραδείγματα από την καθημερινή ζωή για να εξηγήσει τα δύο κριτήρια με τα οποία λαμβάνουμε την έννοια του μέσου («Οἷον εἰ τὰ δέκα....καί πάλης»). Στο πρώτο παράδειγμα ο Αριστοτέλης χρησιμοποιεί την αριθμητική για να εξηγήσει πώς πρέπει να λαμβάνουμε τη μεσότητα αντικειμενικά («...κατά τό πρᾶγμα»). Αν ο αριθμός δέκα θεωρείται πολύ ενώ το νούμερο δύο το λίγο, τότε το μέσον τους είναι σύμφωνα με τα μαθηματικά το έξι.

Το δεύτερο παράδειγμα αντλείται από τον αθλητικό χώρο και χρησιμοποιείται για να δηλώσει την έννοια της μεσότητας σύμφωνα με το υποκειμενικό κριτήριο («προς ημας»). Ιδιαίτερα, ο Αριστοτέλης αναφέρεται στο γεγονός ότι ο προπονητής δε θα προστάξει την ίδια ποσότητα φαγητού σε όλους τους αθλητές, διότι δεν έχουν ανάγκη την ίδια ενέργεια. Για τη καλύτερη ερμηνεία, μάλιστα, του συλλογισμού του ο Αριστοτέλης αναφέρει και το όνομα ενός πολύ γνωστού αθλητή, του Μίλωνα. Ο Μίλων καταγόταν από τον Κρότωνα της Κάτω Ιταλίας (6^{ος} αι. π.Χ.) και ήταν γνωστός για τη μεγάλη του δύναμη. Είναι λογικό λοιπόν, οι έξι μερίδες φαγητό που αποτελούν το μέσον αντικειμενικά να μην καλύπτουν τις ανάγκες του σε ενέργεια. Για έναν αρχάριο όμως στη γυμναστική, αυτή η ποσότητα φαγητού που αποτελεί το μαθηματικό μέσον σίγουρα είναι υπερβολική. Το ίδιο συμβαίνει και στα αγωνίσματα του δρόμου και της πάλης, σύμφωνα με το φιλόσοφο.

B2) «Λέγω δέ...τό μέσον»: Αρχικά, ο Αριστοτέλης αναφέρεται στη διάκριση που πρέπει να γίνει στα είδη των αρετών. Ο Αριστοτέλης διευκρινίζει ότι μιλά για τις ηθικές αρετές και όχι για τις διανοητικές. Άλλωστε οι διανοητικές αρετές, όπως η σοφία, δεν είναι μεσότητες,

γιατί αυτές είναι ασυμβίβαστες με τις έννοιες υπερβολή και έλλειψη. Επιπλέον, οι διανοητικές αρετές σχετίζονται με το καθαρά λόγον έχον μέρος της ψυχής, ενώ οι ηθικές με το επιθυμητικόν, που συμμετέχει και στο καθαρά λόγον έχον μέρος αλλά και στο καθαρά άλογον έχον μέρος της ψυχής. Αυτό το μέρος της ψυχής έχει να κάνει με το χαρακτήρα του ανθρώπου, ο οποίος προσδιορίζεται από τα συναισθήματά («πάθη») του και τις πράξεις του. Ο τρόπος που εκδηλώνουμε τα συναισθήματά μας και ενεργούμε στις πράξεις μας απέναντι στους άλλους προσδιορίζει και το χαρακτήρα μας. Για να θεωρηθεί λοιπόν κάποιος ενάρετος, όσον αφορά στην ηθική αρετή, θα πρέπει να αποφεύγει την υπερβολή και την έλλειψη στις πράξεις του και τα συναισθήματά του και να επιζητεί τη μεσότητα.

B3) Απάντηση, σχολικό βιβλίο, σελ. 145 : «Εγκατεστημένος στη Μακεδονία (343/2 π.Χ.) ο Αριστοτέλης ανέλαβε, με πρόσκληση του βασιλιά Φιλίππου, την αγωγή του Αλέξανδρου, του νεαρού (δεκατριών, τότε, χρόνων) διαδόχου του θρόνου. Η εκπαίδευση γινόταν συνήθως στη Μίεζα, μια μικρή κωμόπολη κοντά στην Πέλλα. Για την αγωγή του Αλέξανδρου ο Αριστοτέλης χρησιμοποίησε κατά κύριο λόγο τα ομηρικά έπη (με την ευκαιρία μάλιστα αυτή ο φιλόσοφος επιμελήθηκε μια καινούρια έκδοση των ομηρικών επών). Στη Μακεδονία ο Αριστοτέλης έμεινε ως το 335 π.Χ.»

B4)
έλλείπει : έλλειψη, ελλειπτικός
λαμβάνουσι : λήψη, λαβή
προστάξει : προσταγή, προστακτική
φθειρούσης : φθορά, αδιάφθορος
εργάζονται : εργασία, εργατικός

ΘΕΜΑ 3^ο

Αδίδακτο κείμενο

Γ1) ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Πράγματι, πολύ περισσότερο εκείνοι διέφεραν (ξεχώριζαν / υπερείχαν) ως προς την αρετή (αγαθότητα / ανδρεία/ ικανότητα) από όλους (ανεξαιρέτως) τους ανθρώπους και στις (με τις) αποφάσεις (ψηφίσματα) και στους κινδύνους του πολέμου (στους πολεμικούς κινδύνους), αφού [αρχικά] άφησαν την πόλη, και [στη συνέχεια] (αφού) επιβιβάστηκαν στα πλοία, και μάλιστα (αφού) αντέταξαν τους εαυτούς τους (τις ψυχές / τις ζωές τους) [αντιτάχθηκαν], αν και ήταν λίγοι, στο πλήθος [των στρατιωτών] της Ασίας. Απέδειξαν λοιπόν σε όλους τους ανθρώπους αφού νίκησαν στη ναυμαχία, ότι είναι καλύτερο (πιο σπουδαίο / πιο γενναίο) να κινδυνεύουν (να μάχονται) για την ελευθερία μαζί με λίγους παρά μαζί με πολλούς που κυβερνιούνται από το Βασιλιά [να διατρέχουν κίνδυνο / να μάχονται] για τη δουλεία τους (τη δική τους). Και πάρα πολλά και πολύ καλά (ωραία) εκείνοι συνεισέφεραν για την υπεράσπιση της ελευθερίας των Ελλήνων, δηλαδή αφ' ενός ως στρατηγό το Θεμιστοκλή, ικανότατο ως προς το να μιλήσει και (ως προς το) να αποφασίσει (να αντιληφθεί / να εξετάσει) και (ως προς το) να πράξει, αφ' ετέρου πλοία περισσότερα από τους άλλους συμμάχους, και άνδρες πάρα πολύ έμπειρους.

Γ2α) ἐκεῖνοι: ἐκεῖνος

πόλιν: πόλεις

νικήσαντες: νικήσας

ναυμαχία: ναυμαχίαις

ἐμπειροτάτους: ἐμπειρότατον

β) οὐσας: εἶναι

νικήσαντες: ἐνίκων

κινδυνεύειν: κινδυνεῦσαι

συνεβάλοντο: συμβάλλονται

εἶπεῖν: εἶπέ

Γ3) πόλιν: Αντικείμενο της μετοχής «ἐκλιπόντες».

ὀλίγας: Κατηγορούμενο στο «ψυχάς» του υποκειμένου δηλαδή της μετοχής «οὐσας», μέσω του συνδετικού «οὐσας» (μετοχή του ῥ. εἰμί).

πᾶσιν: κατηγορηματικός προσδιορισμός στο «ἄνθρώποις».

ὑπέρ τῆς ἐλευθερίας: εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει υπεράσπιση (εξαρτάται νοηματικά από το ῥ. «συνεβάλοντο»).

συμμάχων: γενική συγκριτική, γιατί εξαρτάται από το «πλείους» (συγκριτικός βαθμός), β' ὅρος σύγκρισης.

**ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ
ΚΑΙ ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ
ΤΕΤΑΡΤΗ 15 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2010
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)**

**1. Διδαγμένο κείμενο από το πρωτότυπο
Ἀριστοτέλους *Πολιτικά* (Γ 1, 1-4/6/12)**

Τῷ περὶ πολιτείας ἐπισκοποῦντι, καὶ τίς ἐκάστη καὶ ποία τις, σχεδὸν πρώτη σκέψις περὶ πόλεως ἰδεῖν, τί ποτέ ἐστιν ἡ πόλις. Νῦν γὰρ ἀμφισβητοῦσιν, οἱ μὲν φάσκοντες τὴν πόλιν πεπραχέναι τὴν πρᾶξιν, οἱ δ' οὐ τὴν πόλιν ἀλλὰ τὴν ὀλιγαρχίαν ἢ τὸν τύραννον· τοῦ δὲ πολιτικοῦ καὶ τοῦ νομοθέτου πᾶσαν ὁρῶμεν τὴν πραγματείαν οὔσαν περὶ πόλιν, ἡ δὲ πολιτεία τῶν τὴν πόλιν οἰκούντων ἐστὶ τάξις τις. Ἐπεὶ δ' ἡ πόλις τῶν συγκειμένων, καθάπερ ἄλλο τι τῶν ὄλων μὲν συνεστώτων δ' ἐκ πολλῶν μορίων, δῆλον ὅτι πρότερον ὁ πολίτης ζητητέος· ἡ γὰρ πόλις πολιτῶν τι πλῆθος ἐστίν. Ὡστε τίνα χρὴ καλεῖν πολίτην καὶ τίς ὁ πολίτης ἐστὶ σκεπτέον. Καὶ γὰρ ὁ πολίτης ἀμφισβητεῖται πολλάκις· οὐ γὰρ τὸν αὐτὸν ὁμολογοῦσι πάντες εἶναι πολίτην· ἔστι γὰρ τις ὃς ἐν δημοκρατία πολίτης ὢν ἐν ὀλιγαρχία πολλάκις οὐκ ἔστι πολίτης.

Ὁ πολίτης οὐ τῷ οἰκεῖν που πολίτης ἐστίν (καὶ γὰρ μέτοικοι καὶ δοῦλοι κοινωνοῦσι τῆς οἰκήσεως), οὐδ' οἱ τῶν δικαίων μετέχοντες οὕτως ὥστε καὶ δίκην ὑπέχειν καὶ δικάζεσθαι (τοῦτο γὰρ ὑπάρχει καὶ τοῖς ἀπὸ συμβόλων κοινωνοῦσιν)... πολίτης δ' ἀπλῶς οὐδενὶ τῶν ἄλλων ὀρίζεται μᾶλλον ἢ τῷ μετέχειν κρίσεως καὶ ἀρχῆς. ... Τίς μὲν οὖν ἐστὶν ὁ πολίτης, ἐκ τούτων φανερόν· ὃ γὰρ ἐξουσία κοινωνεῖν ἀρχῆς βουλευτικῆς καὶ κριτικῆς, πολίτην ἤδη λέγομεν εἶναι ταύτης τῆς πόλεως, πόλιν δὲ τὸ τῶν τοιούτων πλῆθος ἱκανὸν πρὸς αὐτάρκειαν ζωῆς, ὡς ἀπλῶς εἶπεῖν.

- A.** Από το κείμενο που σας δίνεται, να μεταφράσετε στη νέα ελληνική γλώσσα το απόσπασμα: «Ὡστε τίνα χρῆ ... ὥς ἀπλῶς εἰπεῖν».

Μονάδες 10

- B1.** «ἡ δὲ πολιτεία τῶν τὴν πόλιν οἰκούντων ἐστὶ τάξις τις»: να σχολιάσετε τη φράση του Αριστοτέλη με βάση το κείμενο που σας δόθηκε.

Μονάδες 10

- B2.** Πώς τεκμηριώνει ο Αριστοτέλης τη θέση «καὶ γὰρ ὁ πολίτης ἀμφισβητεῖται πολλάκις» στο κείμενο που σας δόθηκε;

Μονάδες 10

- B3.** Λαμβάνοντας υπόψη τη φράση του κειμένου «πρὸς αὐτάρκειαν ζωῆς» και το παρακάτω μεταφρασμένο κείμενο, να παρουσιάσετε την αριστοτελική αντίληψη για την αὐτάρκεια.

Ἀριστοτέλους Πολιτικά (Α 2, 5-6)

Η κοινωνική οντότητα που προήλθε από τη συνένωση περισσότερων χωριών είναι η πόλη, μια κοινωνική οντότητα τέλεια, που μπορούμε να πούμε ότι πέτυχε τελικά την ύψιστη αὐτάρκεια· συγκροτήθηκε για να διασφαλίζει τη ζωή, στην πραγματικότητα όμως υπάρχει για να εξασφαλίζει την καλή ζωή. Η πόλη, επομένως, είναι κάτι που ήρθε στην ύπαρξη εκ φύσεως, όπως ακριβώς και οι πρώτες κοινωνικές οντότητες, αφού αυτή είναι το τέλος εκείνων κι αφού αυτό που λέμε φύση ενός πράγματος δεν είναι παρά η μορφή που αυτό έχει κατά τη στιγμή της τελείωσης, της ολοκλήρωσής του: αυτό δεν λέμε, πράγματι, πως είναι τελικά η φύση του κάθε πράγματος, π.χ. του ανθρώπου, του αλόγου ή του σπιτιού, η μορφή δηλαδή που το κάθε πράγμα έχει όταν ολοκληρωθεί η εξελικτική του πορεία; Επίσης: Ο τελικός λόγος για τον οποίο υπάρχει ένα πράγμα

είναι κάτι το έξοχο, και η αυτάρκεια είναι τελικός στόχος και, άρα, κάτι το έξοχο.

Μονάδες 10

- B4.** Πώς εξηγείται η στάση του Αριστοτέλη να ασκεί αυστηρή κριτική στις απόψεις των άλλων σχολών και των εκπροσώπων τους;

Μονάδες 10

- B5.** Να γράψετε δύο ομόρριζες λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας, απλές ή σύνθετες, για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: **ὀρῶμεν, μορίων, οἰκεῖν, μετέχειν, ἱκανόν.**

Μονάδες 10

2. Αδίδακτο κείμενο

Ἰσοκράτους Παναθηναϊκός 130-131 (να')

Περὶ δὲ τῶν παραλαβόντων τὴν τῆς πόλεως διοίκησιν, ἣν ἐκεῖνος [Θησεὺς] παρέδωκεν, οὐκ ἔχω, τίνας ἐπαίνους εἰπὼν ἀξιούς ἂν εἶην εἰρηκῶς τῆς ἐκείνων διανοίας. Οἵτινες ἄπειροι πολιτειῶν ὄντες, οὐ διήμαρτον αἰρούμενοι τῆς ὑπὸ πάντων ἂν ὁμολογηθείσης οὐ μόνον εἶναι κοινοτάτης καὶ δικαιοτάτης ἀλλὰ καὶ συμφωρτάτης ἅπασι καὶ τοῖς χρωμένοις ἡδίστης. Κατεστήσαντο γὰρ δημοκρατίαν οὐ τὴν εἰκῇ πολιτευομένην καὶ νομίζουσιν τὴν μὲν ἀκολασίαν ἐλευθερίαν εἶναι, τὴν δ' ἐξουσίαν ὅ,τι βούλεται τις ποιεῖν εὐδαιμονίαν, ἀλλὰ τὴν τοῖς τοιούτοις μὲν ἐπιτιμῶσαν, ἀριστοκρατία δὲ χρωμένην.

διαμαρτάνω: αποτυγχάνω

εἰκῇ: χωρίς σχέδιο, άσκοπα

ἀριστοκρατία: αξιοκρατία

- Γ1.** Να μεταφράσετε στη νέα ελληνική γλώσσα το παραπάνω κείμενο.

Μονάδες 20

- Γ2.** Να γράψετε τον ζητούμενο τύπο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

παραλαβόντων: το β' ενικό πρόσωπο στην προστακτική του ίδιου χρόνου στην ίδια φωνή.

διοίκησιν:	την κλητική του ενικού.
ἦν:	την αιτιατική του πληθυντικού στο ίδιο γένος.
τίνας:	την αιτιατική του ενικού στο ουδέτερο γένος.
διανοίας:	τη δοτική του πληθυντικού.
διήμαρτον:	το γ' πληθυντικό πρόσωπο στην οριστική του ενεστώτα στην ίδια φωνή.
αἰρούμενοι:	το β' ενικό πρόσωπο στην ευκτική του αορίστου β' στην ίδια φωνή.
ἅπασι:	τη γενική πληθυντικού στο θηλυκό γένος.
ἡδίστης:	το επίρρημα στο θετικό βαθμό.
ἐπιτιμῶσαν:	το απαρέμφατο του ίδιου χρόνου στην ίδια φωνή.

Μονάδες 10

- Γ3.** Να γίνει πλήρης συντακτική αναγνώριση των παρακάτω λέξεων και φράσεων του κειμένου: **τῆς πόλεως, ὄντες, ὑπὸ πάντων, ἐλευθερίαν, ἀριστοκρατία.**

Μονάδες 10

ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΥΠΟΨΗΦΙΟΥΣ

1. Στο τετράδιο να γράψετε **μόνον** τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, κατεύθυνση, εξεταζόμενο μάθημα). Να μη μεταφέρετε στο τετράδιο τα κείμενα και τις ερωτήσεις.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο επάνω μέρος των φωτοαντιγράφων, αμέσως μόλις σας παραδοθούν.
3. Δεν επιτρέπεται να γράψετε οποιαδήποτε άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας, να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
4. Να απαντήσετε σε όλα τα ζητούμενα.
5. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Να γράψετε τις απαντήσεις σας **μόνο με μπλε ή μαύρο στυλό διαρκείας και μόνον ανεξίτηλης μελάνης.**
8. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: μία (1) ώρα μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων και όχι πριν τις 17:00.

ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

ΑΠΟ ΤΟ 1967

ΑΡΧΑΙΑ

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

**ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΤΩΝ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΩΝ
ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΚΑΙ
ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ 2010**

ΘΕΜΑ Α

Α.

«Πρέπει, λοιπόν, να εξετάσουμε ποιον πρέπει να ονομάζουν πολίτη και τι είναι ο πολίτης. Γιατί για τη λέξη «πολίτης» διατυπώνονται πολλές διαφορετικές γνώμες μεταξύ τους· δεν υπάρχει μια γενική συμφωνία για το περιεχόμενο της λέξης πολίτης. Συμβαίνει, δηλαδή, ενώ στη δημοκρατία ένα πρόσωπο θεωρείται πολίτης, στην ολιγαρχία πολλές φορές το ίδιο πρόσωπο να μην είναι πολίτης.

Ο πολίτης δεν είναι πολίτης μόνο επειδή κατοικεί σε έναν συγκεκριμένο τόπο (αφού και οι μέτοικοι και οι δούλοι μοιράζονται έναν κοινό τόπο μαζί τους)· ούτε εκείνοι που έχουν το δικαίωμα να μπορούν να παρουσιάζονται μπροστά στο δικαστήριο ως εναγόμενοι ή ως ενάγοντες (αφού αυτό το δικαίωμα το έχουν και κάποιοι άλλοι χάρη σε ειδικές συμφωνίες). . . Πολίτης με την πιο ακριβή σημασία της λέξης δεν ορίζεται με τίποτε άλλο περισσότερο, παρά με τη συμμετοχή στις δικαστικές λειτουργίες και τα αξιώματα... Ποιος, λοιπόν, είναι ο πολίτης, γίνεται φανερό από όλα αυτά· αυτόν που έχει το δικαίωμα να μετέχει στην πολιτική και δικαστική εξουσία τον λέμε πολίτη της συγκεκριμένης πόλεως, ενώ πόλη, για να το πούμε πιο απλά, είναι το πλήθος των πολιτών που είναι ικανοποιητικό για να εξασφαλίζεται η αυτάρκεια στη ζωή τους.»

ΘΕΜΑ Β.

B1.

Ο Αριστοτέλης ξεκινά το τρίτο βιβλίο των «Πολιτικών» αναφερόμενος στον τρόπο διακυβέρνησης μιας πόλης. Αν εξετάζει κάποιος την «πολιτεία», δηλαδή το σύστημα διακυβέρνησης της πόλης, οφείλει πρώτα να ερευνήσει την έννοια της ίδιας της πόλης, σύμφωνα με το φιλόσοφο. Μάλιστα, στη συνέχεια, επεξηγεί την άποψή του παραθέτοντας τρεις λόγους για τους οποίους κάνει τη μετάβαση από την πολιτεία στην πόλη.

Αρχικά, αναφέρεται στις διαφορετικές απόψεις σχετικά με τη φύση της πόλης, κυρίως όσον αφορά τον πολιτικό υπεύθυνο για μια πολιτική πράξη ή απόφαση, δεδομένου ότι υπάρχουν διαφορετικά είδη κυβερνήσεων. Συγκεκριμένα, σε κάθε πόλη μπορούμε να συναντήσουμε έναν τύραννο, μια ολιγαρχική κυβέρνηση ή την πλειοψηφία των πολιτών που παίρνουν αποφάσεις για την τύχη της πόλης.

Ο δεύτερος λόγος είναι ότι η δραστηριότητα του πολιτικού ή του νομοθέτη αναφέρεται ολοφάνερα στην πόλη. Επομένως, πρέπει πρώτα να γίνει κατανοητό τι είναι η πόλη, για να γίνει κατανοητή η δραστηριότητα του πολιτικού ή του νομοθέτη.

Τρίτον, το πολίτευμα είναι ένας τρόπος οργάνωσης αυτών που ζουν στη συγκεκριμένη πόλη(«ή **δὲ πολιτεία τῶν τῇ πόλιν οἰκούντων ἐστὶ τάξις τις**»). Σ' αυτό το σημείο αξίζει να σημειώσουμε ότι δεν αναφέρει τη λέξη «πολίτης», αλλά προτιμά να μιλά για οργάνωση των «**οἰκούντων**», των κατοίκων δηλαδή μιας πόλης. Η οργάνωση των κατοίκων μιας πόλης καθοδηγείται κυρίως από τον τρόπο ή το σύστημα διακυβέρνησής της, την «πολιτεία» της. Αυτό το σύστημα καθορίζει κυρίως ποιος θα έχει πολιτική εξουσία σε μια πόλη, με άλλα λόγια ποιος ή ποιοι απ'όσους ζουν στην πόλη θα λαμβάνουν τις αποφάσεις.

Επομένως γίνεται φανερό ότι ο τελευταίος λόγος λέγεται κυρίως σε σχέση με την κατανομή της πολιτικής δύναμης. Αν, επομένως, θέλουμε να καταλάβουμε τον συγκεκριμένο κάθε φορά τρόπο οργάνωσης των πολιτών, πρέπει πρώτα να καταλάβουμε τι είναι η πόλις· πιο συγκεκριμένα : να καταλάβουμε τι είναι η πόλις, το κράτος, ανάλογα με το καθεστώς, τον τρόπο διακυβέρνησης που επικρατεί κάθε φορά.

B2.

Ο Αριστοτέλης, εξηγώντας τους λόγους για τους οποίους πρέπει να διερευνηθεί η έννοια «πόλις», προχωρεί στη διερεύνηση του όρου «πολίτης». Αυτό είναι αναγκαίο γιατί η πόλη ανήκει στην κατηγορία των σύνθετων πραγμάτων, είναι ένα «όλον» που αποτελείται από πολλά μέρη. Και το μέρος αυτού του όλου είναι ο πολίτης. Πρέπει να διερευνηθεί η έννοια του πολίτη και να αναζητηθούν τα χαρακτηριστικά του αφού ο ρόλος του είναι σημαντικός. Γιατί και ο πολίτης, ως έννοια, είναι αντικείμενο αμφισβήτησης. αφού προσδιορίζεται με διαφορετικό τρόπο από πολίτευμα σε πολίτευμα. Έτσι, αν κάποιος είναι πολίτης σε δημοκρατικό καθεστώς συχνά δεν έχει αυτή την ιδιότητα σε ολιγαρχικό καθεστώς. Στη δημοκρατία ο πολίτης έχει ουσιαστικό ρόλο αφού η συμμετοχή του στην άσκηση της εξουσίας, πολιτικής και δικαστικής, κρίνεται ιδιαίτερα σημαντική. Είναι ακόμη γνωστό ότι η δημοκρατία, μέσα από τα θεσμοθετημένα όργανα λήψης αποφάσεων(

εκκλησία του δήμου, Ηλιαία, Άρειος Πάγος κ.α.) επιβάλλει την ενεργό συμμετοχή του πολίτη σε αυτά, οπότε κι ο ίδιος ο πολίτης καταξιώνεται ως προσωπικότητα μέσα από την συνεχή άσκηση των δικαιωμάτων που του παρέχει η δημοκρατία.

Αντίθετα, στην ολιγαρχία αυτά τα δικαιώματα συχνά δεν υφίστανται αφού τα κριτήρια για να αποδοθεί σε κάποιον η ιδιότητα του πολίτη είναι, κατά περίπτωση, η καταγωγή, το εισόδημα, το επάγγελμα.

B3.

Στο μεταφρασμένο απόσπασμα ο Αριστοτέλης παρουσιάζει την πορεία κι εξέλιξη των κοινωνικών μορφών υπογραμμίζοντας τη φυσική τους προέλευση και το σκοπό ύπαρξής τους. Οι κοινωνικές οντότητες, σύμφωνα με τον Αριστοτέλη, είναι τρείς: α) Η οικογένεια (οίκος), β) το χωριό (κώμη), γ) η πόλη (πόλις).

Η οικογένεια, η οποία είναι αποτέλεσμα της φυσικής ένωσης άνδρα και γυναίκας, αποσκοπεί στη κάλυψη των βιοτικών αναγκών και στη διαιώνιση του είδους.

Το χωριό, το οποίο προέκυψε από τη φυσική συνένωση πολλών οικογενειών, αποβλέπει στην ικανοποίηση ευρύτερων αναγκών, που ξεπερνούν τι καθημερινές ανάγκες της οικογένειας. Τέτοιες είναι οι πνευματικές ανάγκες (λατρευτικές τελετές), η απόδοση της δικαιοσύνης που δεν μπορούν να ικανοποιηθούν μέσα στα στενά πλαίσια της οικογένειας.

Η πόλη, η οποία είναι το αποτέλεσμα της φυσικής συνένωσης πολλών χωριών, είναι η πιο τέλεια μορφή κοινωνίας γιατί εξασφαλίζει τον υψηλότερο στόχο που είναι η αυτάρκεια, μια κατάσταση που προσφέρει στην πόλη πλήρη κάλυψη όλων των αναγκών της. Κι ενώ ο λόγος για το οποίο δημιουργήθηκε η πόλη είναι η εξασφάλιση της ζωής (ζην), ο σκοπός ύπαρξής της είναι η ευδαιμονία (ευ ζην), έννοια που ταυτίζεται με την αυτάρκεια και αποτελεί ποιοτική διαφορά από τις άλλες δύο κοινωνικές μορφές. Η πόλη, επομένως, διαφέρει από τις άλλες κοινωνικές οντότητες χάρη στην αυτάρκεια. Και μια πόλη είναι αυτάρκης όταν μπορεί να καλύπτει τις υλικές και πνευματικές ανάγκες της, αν έχει αποτελεσματικό αμυντικό σύστημα, αν έχει σύστημα ορθής διοίκησης και απονομής δικαιοσύνης αν η γεωγραφική της θέση της δίνει τη δυνατότητα να αναπτυχθεί οικονομικά (εμπόριο).

Η αριστοτελική αντίληψη για την αυτάρκεια επιβεβαιώνεται και μέσα από τον 2ο ορισμό της πόλης που δίνει στο τέλος του πρωτότυπου κειμένου: πόλη είναι το σύνολο ενός αριθμού ενεργών πολιτών (πλήθος), που εξασφαλίζει την αυτάρκεια (ευ ζην) σε όλους τους πολίτες.

B4. Αρχαία Ελληνικά, Φιλοσοφικός λόγος Ο.Ε.Δ.Β. σελ. 141:

«Είκοσι χρόνια έμεινε ο Αριστοτέλης στην Ακαδημία. Μετά τη συμπλήρωση των βασικών σπουδών του κύριο έργο του είχε πια την επιστημονική έρευνα και τη διδασκαλία. Η διδασκαλία του στην Ακαδημία και οι ιδέες που μ' αυτήν μετέδιδε στους μαθητές του έφεραν συχνά τον Αριστοτέλη αντιμέτωπο με τους συναδέλφους του στην Ακαδημία, τον Ηρακλείδη, τον Σπεύσιππο, τον Ξενοκράτη· ήταν αληθινά αλύπητη μερικές φορές η κριτική που ασκούσε σε βάρος τους. Και του Πλάτωνα οι απόψεις δεν ξέφυγαν από τον έλεγχο του Αριστοτέλη. Τι να πει κανείς για την κριτική που ασκούσε σε βάρος άλλων σχολών και των εκπροσώπων τους; Έτσι καταλαβαίνουμε πώς συνέβαινε ο Αριστοτέλης να έχει λίγους μόνο φίλους, πολλούς όμως εχθρούς. Ο χαρακτήρας του δεν θα ήταν βέβαια άσχετος με αυτό το γεγονός, σχεδόν όμως τις περισσότερες φορές ήταν η βαθιά του πίστη πως οι δικές του απόψεις βρίσκονταν πιο κοντά στην αλήθεια – μας το βεβαιώνει ο ίδιος- θεωρούσε «όσιον προτιμαν την αλήθειαν». Πώς να συμπεριφερόταν διαφορετικά ένας άνθρωπος που πίστευε ακράδαντα πως του αληθινού φιλοσόφου γνώρισμα είναι να έχει το κουράγιο ακόμη «και τα οικεία αναιρείν επί σωτηρία της αληθείας», να θυσιάζει δηλαδή ακόμη και τις πιο προσωπικές του απόψεις, αν είναι να σωθεί η αλήθεια;»

B5.

ὁρῶμεν: ορατός, ὄραση

μορίων: μοριακός, μέρος

οἰκεῖν: κατοικία, διοικητής

μετέχειν:εξοχή, αμέτοχος

ἱκανόν: ικανότητα, ανίκανος

ΘΕΜΑ Γ**Γ1. Μετάφραση**

Γι' αυτούς, λοιπόν, (όμως), που παρέλαβαν τη διοίκηση (διακυβέρνηση) της πόλης, την οποία εκείνος [ο Θησέας] παρέδωσε, δεν ξέρω ποιους επαίνους αν έλεγα θα μπορούσα να πω (διατυπώσω / εκφράσω) αντάξιους (επάξιους επαίνους / άξια λόγια) για το φρόνημα (τον τρόπο σκέψης) εκείνων. Αυτοί αν και ήταν άπειροι από πολιτεύματα, δεν απέτυχαν καθώς (αφού) προτίμησαν (επειδή επέλεξαν / προτιμώντας / επιλέγοντας) αυτό- το πολίτευμα- που θα ήταν αποδεκτό από όλους ότι όχι μόνο είναι το πιο αμερόληπτο και το πιο δίκαιο αλλά και το πιο ωφέλιμο για όλους και το πιο ευχάριστο (ευάρεστο) γι' αυτούς που το έχουν (χρησιμοποιούν). Εγκαθίδρυσαν (εγκατέστησαν) δηλαδή δημοκρατία όχι αυτή που ασκείται (κυβερνά) χωρίς σχέδιο (άσκοπα) και θεωρεί –από τη μια πλευρά- ότι η ακράτεια (ανηθικότητα / παραλυσία) είναι ελευθερία και –από την άλλη- ότι το δικαίωμα (η δύναμη / εξουσία) να κάνει κάποιος ό,τι θέλει, -είναι- ευτυχία, αλλά αυτή που αποδοκιμάζει (κατακρίνει) τα τέτοιου είδους και χρησιμοποιεί (έχει) αξιοκρατία(είναι αξιοκρατική).

Γ2.

παραλαβόντων:	παράλαβε
διοίκησιν:	(ᾧ) διοίκησι
ἦν:	ἄς
τίνας:	τί
διανοίας:	ταῖς διανοίαις
διήμαρτον:	διαμαρτάνουσι(ν)
αἰρούμενοι:	ἔλοιο
ἅπασι:	ἅπασῶν
ἡδίστης:	ἡδέως
ἐπιτιμῶσαν:	ἐπιτιμᾶν

Γ3.

- ✓ τῆς πόλεως: ετερόπλητος προσδιορισμός, γενική αντικειμενική στο «διοίκησιν».
- ✓ ὄντες: επιρρηματική εναντιωματική μετοχή, συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος «διήμαρτον», «οἵτινες»· λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός που δηλώνει εναντίωση (αντίθεση) στο ρήμα «οὐ διήμαρτον».
- ✓ ὑπό πάντων: εμπρόθετος προσδιορισμός του ποιητικού αιτίου στη μετοχή «τῆς ἂν ὁμολογηθείσης».
- ✓ ἐλευθερίαν: κατηγορούμενο στο υποκείμενο του απαρεμφάτου «εἶναι», «τὴν ἀκολασίαν», μέσω του «εἶναι», απαρεμφάτου του συνδετικού ρήματος «εἰμί».
- ✓ ἀριστοκρατία: αντικείμενο στη μετοχή «χρωμένην».

Επιμέλεια Καθηγητῶν Φροντιστηρίων Βακάλη

**ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ
ΚΑΙ ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ
ΤΕΤΑΡΤΗ 7 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2011
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)**

**1. Διδαγμένο κείμενο από το πρωτότυπο
Ἀριστοτέλους Ἠθικά Νικομάχεια (Β 1, 5-8)**

Μαρτυρεῖ δὲ καὶ τὸ γινόμενον ἐν ταῖς πόλεσιν· οἱ γὰρ νομοθέται τοὺς πολίτας ἐθίζοντες ποιοῦσιν ἀγαθοὺς, καὶ τὸ μὲν βούλημα παντὸς νομοθέτου τοῦτ' ἐστίν, ὅσοι δὲ μὴ εὖ αὐτὸ ποιοῦσιν ἀμαρτάνουσιν, καὶ διαφέρει τούτῳ πολιτεία πολιτείας ἀγαθὴ φαύλης. Ἔτι ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ διὰ τῶν αὐτῶν καὶ γίνεται πᾶσα ἄρετὴ καὶ φθείρεται, ὁμοίως δὲ καὶ τέχνη· ἐκ γὰρ τοῦ κιθαρίζειν καὶ οἱ ἀγαθοὶ καὶ κακοὶ γίνονται κιθαρισταί. Ἀνάλογον δὲ καὶ οἰκοδόμοι καὶ οἱ λοιποὶ πάντες· ἐκ μὲν γὰρ τοῦ εὖ οἰκοδομεῖν ἀγαθοὶ οἰκοδόμοι ἔσσονται, ἐκ δὲ τοῦ κακῶς κακοί. Εἰ γὰρ μὴ οὕτως εἶχεν, οὐδὲν ἂν ἔδει τοῦ διδάξοντος, ἀλλὰ πάντες ἂν ἐγίνοντο ἀγαθοὶ ἢ κακοί.

Οὕτω δὴ καὶ ἐπὶ τῶν ἀρετῶν ἔχει· πράττοντες γὰρ τὰ ἐν τοῖς συναλλάγμασι τοῖς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους γινόμεθα οἱ μὲν δίκαιοι οἱ δὲ ἄδικοι, πράττοντες δὲ τὰ ἐν τοῖς δεινοῖς καὶ ἐθιζόμενοι φοβεῖσθαι ἢ θαρρεῖν οἱ μὲν ἀνδρεῖοι οἱ δὲ δειλοὶ. Ὅμοίως δὲ καὶ τὰ περὶ τὰς ἐπιθυμίας ἔχει καὶ τὰ περὶ τὰς ὀργάς· οἱ μὲν γὰρ σώφρονες καὶ πρᾶοι γίνονται, οἱ δ' ἀκόλαστοι καὶ ὀργίλοι, οἱ μὲν ἐκ τοῦ οὕτως ἐν αὐτοῖς ἀναστρέφεσθαι, οἱ δὲ ἐκ τοῦ οὕτως. Καὶ ἐνὶ δὴ λόγῳ ἐκ τῶν ὁμοίων ἐνεργειῶν αἱ ἕξεις γίνονται. Διὸ δεῖ τὰς ἐνεργείας ποιάς ἀποδιδόναι· κατὰ γὰρ τὰς τούτων διαφορὰς ἀκολουθοῦσιν αἱ ἕξεις. Οὐ μικρὸν οὖν διαφέρει τὸ οὕτως ἢ οὕτως εὐθὺς ἐκ νέων ἐθίζεσθαι, ἀλλὰ πάμπλου, μᾶλλον δὲ τὸ πᾶν.

- A. Από το κείμενο που σας δίνεται να μεταφράσετε στη νέα ελληνική γλώσσα το απόσπασμα: «Οὕτω δὴ ... μᾶλλον δὲ τὸ πᾶν».

Μονάδες 10

- B1. «οἱ γὰρ νομοθέται τοὺς πολίτας ἐθίζοντες ποιοῦσιν ἀγαθοὺς, καὶ τὸ μὲν βούλημα παντὸς νομοθέτου τοῦτ' ἐστίν, ὅσοι δὲ μὴ εὖ αὐτὸ ποιοῦσιν ἁμαρτάνουσιν, καὶ διαφέρει τούτῳ πολιτεία πολιτείας ἀγαθὴ φαύλης»: Ποιο εἶναι το ἀξιολογικὸ κριτήριό με βάση το οποίο ο Αριστοτέλης διακρίνει τα πολιτεύματα σε «ἀγαθὰ» καὶ «φαῦλα»;

Μονάδες 15

- B2. Αξιοποιώντας στοιχεία από το περιεχόμενο της δεύτερης παραγράφου του κειμένου, να σχολιάσετε τη φράση: «Οὐ μικρὸν οὖν διαφέρει τὸ οὕτως ἢ οὕτως εὐθὺς ἐκ νέων ἐθίζεσθαι, ἀλλὰ πάμπαν, μᾶλλον δὲ τὸ πᾶν».

Μονάδες 15

- B3. Πώς ορίζει ο Αριστοτέλης την ευδαιμονία στα *Ηθικά Νικομάχεια* και πώς πιστεύει ότι αυτή κατακτάται από τον άνθρωπο;

Μονάδες 10

- B4. **αποθήκη, προσποίηση, διαφθορά, απραξία, σχήμα:** Για καθεμιά από τις παραπάνω λέξεις της νέας ελληνικής να γράψετε μια ετυμολογικά συγγενή λέξη από το κείμενο.

Μονάδες 10

2. Αδίδακτο κείμενο

Πλάτωνος Ἀπολογία Σωκράτους 33b

Ἐγὼ δὲ διδάσκαλος μὲν οὐδενὸς πώποτ' ἐγενόμην· εἰ δέ τις μου λέγοντος καὶ τὰ ἑμαυτοῦ πράττοντος ἐπιθυμεῖ ἀκούειν, εἴτε νεώτερος εἴτε πρεσβύτερος, οὐδενὶ πώποτε ἐφθόνησα, οὐδὲ χρήματα μὲν λαμβάνων διαλέγομαι μὴ λαμβάνων δὲ οὐ, ἀλλ' ὁμοίως καὶ πλουσίῳ καὶ πένητι παρέχω ἑμαυτὸν ἐρωτᾶν, καὶ εἴαν τις βούληται

ἀποκρινόμενος ἀκούειν ὧν ἂν λέγω. Καὶ τούτων ἐγὼ εἶτε τις χρηστὸς γίγνεται εἶτε μή, οὐκ ἂν δικαίως τὴν αἰτίαν ὑπέχοιμι, ὧν μήτε ὑπεσχόμεν μηδενὶ μηδὲν πώποτε μάθημα μήτε ἐδίδαξα· εἰ δέ τις φησι παρ' ἐμοῦ πώποτε τι μαθεῖν ἢ ἀκοῦσαι ἰδίᾳ ὅτι μὴ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες, εὖ ἴστε ὅτι οὐκ ἀληθῆ λέγει.

φθονῶ: αἰσθάνομαι

ὑπέχω αἰτίαν τινός: θεωρούμαι υπεύθυνος για κάποιον ή για κάτι

ὅτι μὴ: ὅ,τι μὴ

Γ1. Να μεταφράσετε στη νέα ελληνική γλώσσα το παραπάνω αδιδακτο κείμενο.

Μονάδες 20

Γ2. Να γράψετε τον ζητούμενο τύπο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

μου:	την ίδια πτώση του ιδίου προσώπου στον πληθυντικό αριθμό
χρήματα:	τη δοτική πληθυντικού
πέννητι:	την ονομαστική ενικού
δικαίως:	το συγκριτικό βαθμό του επιρρήματος
ἀληθῆ:	τη δοτική ενικού στο ίδιο γένος
ἐγενόμην:	το απαρέμφατο του ιδίου χρόνου
λέγοντος:	τον ίδιο τύπο του Παρακειμένου στην ίδια φωνή
πράττοντος:	το β' ενικό πρόσωπο της οριστικής Αορίστου στην ίδια φωνή
ἐπιθυμεῖ:	το πρώτο πληθυντικό πρόσωπο της οριστικής Παρατατικού στην ίδια φωνή
ἀποκρινόμενος:	το γ' πληθυντικό πρόσωπο της ευκτικής Μέλλοντα στην ίδια φωνή.

Μονάδες 10

Γ3. Να γίνει πλήρης συντακτική αναγνώριση των παρακάτω λέξεων του κειμένου: **οὐδενός, λέγοντος, χρηστὸς, ἀκοῦσαι, ἀληθῆ.**

Μονάδες 10

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟΥΣ

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). Να μην αντιγράψετε τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο επάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. Δεν επιτρέπεται να γράψετε οποιαδήποτε άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα, τα οποία και θα καταστραφούν μετά το πέρας της εξέτασης.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό ανεξίτηλης μελάνης.
5. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: Τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: Μία (1) ώρα μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων και όχι πριν τις 17:00.

ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

**ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΤΩΝ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ ΤΕΚΝΩΝ
ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΣΤΟ
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ 2011**

Α. Το ίδιο λοιπόν συμβαίνει και με τις αρετές. Δηλαδή κάνοντας όσα γίνονται κατά τις μεταξύ μας σχέσεις γινόμαστε άλλοι δίκαιοι και άλλοι άδικοι, ενώ κάνοντας όσα έχουν μέσα τους το στοιχείο του φόβου και συνηθίζοντας σιγά σιγά να φοβόμαστε ή να έχουμε θάρρος γινόμαστε άλλοι ανδρείοι και άλλοι δειλοί. Το ίδιο συμβαίνει και με τις επιθυμίες και την οργή· δηλαδή άλλοι γίνονται εγκρατείς και πράοι, ενώ άλλοι ακόλαστοι και οργίλοι, με το να συμπεριφέρονται σ' αυτά άλλοι με αυτόν το συγκεκριμένο τρόπο και άλλοι με τον άλλο. Με δυο λόγια λοιπόν τα μόνιμα στοιχεία του χαρακτήρα μας διαμορφώνονται με την επανάληψη όμοιων ενεργειών. Γι' αυτό και πρέπει να προσδίδουμε μιαν ορισμένη ποιότητα στις ενέργειες μας, επειδή με αυτών των ενεργειών τις διαφορές είναι αντίστοιχα τα μόνιμα στοιχεία του χαρακτήρα μας. Επομένως, δεν έχει μικρή σημασία ο εθισμός από την πιο μικρή ηλικία σ' αυτόν ή στον άλλο τρόπο συμπεριφοράς· αντίθετα, έχει μεγάλη σημασία ή, καλύτερα, σημαίνει το παν.

B1. Ο Αριστοτέλης για να στηρίζει την θέση του ότι η ηθική αρετή καλλιεργείται με την ηθική πράξη, χρησιμοποιεί ένα επιχείρημα από το χώρο της πολιτικής. Υποστηρίζει λοιπόν ότι οι νομοθέτες προσπαθούν με τον εθισμό να κάνουν τους πολίτες να αποκτήσουν την πολιτική αρετή. Ωστόσο, διακρίνει δύο κατηγορίες νομοθετών. Αυτοί που ανήκουν στην πρώτη κατηγορία οργανώνουν σωστά τον εθισμό και πετυχαίνουν τον στόχο τους. Όσοι όμως ανήκουν στη δεύτερη, θεσπίζουν τέτοιους νόμους που δεν κάνουν σωστά τον εθισμό των πολιτών, με αποτέλεσμα να πέφτουν έξω, να αποτυχαίνουν και να μην ασκούν τους πολίτες έτσι ώστε να αποκτήσουν την ηθική αρετή.

Αυτό λοιπόν είναι το αξιολογικό κριτήριο βάση του οποίου τα πολιτεύματα διακρίνονται σε καλά και σε λιγότερο καλά: η επιτυχία ή η αποτυχία στο εθίζειν τους πολίτες. Όταν κάνει λόγο ο Αριστοτέλης για φαύλη πολιτείαν, εννοεί όχι το κακό πολίτευμα, αλλά το λιγότερο καλό, το υποδεέστερο. Συνεπώς, δεν υπάρχουν κακά πολιτεύματα, αλλά όλα είναι καλά, αφού όλων των νομοθετών η πρόθεση είναι να κάνουν τους πολίτες ενάρετους. Αν τελικά διαπιστώνουμε διαφορά πολιτεύματος από πολίτευμα, πρόκειται ουσιαστικά για διαφορά ως προς το βαθμό τελειότητας: με το ένα οι πολίτες ασκήθηκαν περισσότερο στην αρετή, ενώ με το άλλο λιγότερο. Αυτή η αξιολογική διαβάθμιση απορρέει από το μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό επιτυχίας της προσπάθειας των νομοθετών να εθίσουν τους πολίτες στην αρετή. Αυτός λοιπόν ο βαθμός επιτυχίας είναι το κριτήριο της διάκρισης της πολιτείας σε αγαθήν και φαύλην.

B2. Ο Αριστοτέλης θέλοντας να δείξει ότι η εκμάθηση των τεχνών συμπίπτει με αυτή των αρετών προβάλλει παραδείγματα από διάφορους τομείς συμπεριφοράς του ανθρώπου. Συγκεκριμένα, άλλοι γίνονται δίκαιοι και άλλοι άδικοι ανάλογα με την ποιότητα συμπεριφοράς, ενώ σε όσα προξενούν φόβο άλλοι συνηθίζουν να φοβούνται – γι' αυτό γίνονται δειλοί – και άλλοι δείχνουν θάρρος – με αποτέλεσμα να γίνονται γενναίοι. Ως προς τις επιθυμίες, άλλοι συνηθίζουν να τις αντιμετωπίζουν συγκρατημένοι και έτσι γίνονται εγκρατείς, ενώ άλλοι υποκύπτουν σε αυτές και γίνονται ακόλαστοι. Τέλος, ως προς τις ενέργειες που προξενούν οργή άλλοι τα αντιμετωπίζουν ήρεμα και γίνονται πράοι, ενώ άλλοι με τρόπο βίαιο και γίνονται οργίλοι.

Από τα παραπάνω γίνεται φανερό ότι τα μόνιμα στοιχεία του χαρακτήρα μας τα διαμορφώνει η επανάληψη ενεργειών που είναι ίδιες κάθε φορά. Γι' αυτόν τον λόγο πρέπει να προσδίδουμε μια καλή ποιότητα στις ενέργειές μας. Κατ' επέκταση, έχει πολύ μεγάλη σημασία για την αγωγή των παιδιών το να τα εθίζουμε από την πολύ μικρή τους ηλικία σε

έναν τρόπο συμπεριφοράς. Αυτός ο εθισμός, ισχυρίζεται ο Αριστοτέλης, είναι το παν για τη διαμόρφωση του χαρακτήρα.

Ο Αριστοτέλης παρεμβάλλει το παιδαγωγικό σχόλιο του, επειδή κρίνει ότι το θέμα με το οποίο ασχολείται εδώ, ο εθισμός και η απόκτηση των μόνιμων στοιχείων του χαρακτήρα μας, έχει πολύ μεγάλη παιδαγωγική σημασία, έχει δηλαδή σημασία το πώς θα συνηθίσουν τα παιδιά να ενεργούν σωστά ή όχι από ηθική άποψη για τη διαμόρφωση της προσωπικότητάς τους. Υπάρχει όμως και ένας άλλος λόγος, για τον οποίο τονίζει ότι ο εθισμός πρέπει να αρχίσει από τη μικρή ακόμη ηλικία : η μικρή ηλικία είναι η πιο κατάλληλη, για να εγγραφούν στην ψυχή του ανθρώπου τα στοιχεία του χαρακτήρα του και να αρχίσει η διαμόρφωση της ηθικής του συνείδησης, πριν ακόμη υπεισέλθουν και επιδράσουν άλλα στοιχεία. Τέλος, ας μην ξεχνάμε ότι ο εθισμός και γενικά η παιδευτική διαδικασία απαιτούν μακρό χρόνο, και γι' αυτό πρέπει να ξεκινήσουν το ταχύτερο δυνατό.

Ωστόσο, ο Αριστοτέλης φτάνει στο ακραίο σημείο να θεωρήσει ότι ο εθισμός είναι τό *πάν* για την ηθική διαπαιδαγώγηση των νέων, παραμερίζοντας την αξία άλλων παραγόντων, όπως είναι λ.χ. το παράδειγμα, το περιβάλλον κ.ά.

Για να τονίσει την εξαιρετικά μεγάλη σημασία του εθισμού για τη διαπαιδαγώγηση των παιδιών ως προς την απόκτηση ηθικών αρετών, παρεκκλίνοντας από την πάγια λιτότητα του λόγου του, χρησιμοποιεί συσσωρευτικά τα ακόλουθα εκφραστικά μέσα:

- σχήμα άρσης και θέσης: οὐ μικρόν, ἀλλά πάμπολυ
- σχήμα υπερβολής: το *πάν*
- κλιμάκωση με προϊούσα σημασιολογική ένταση του επιρρηματικού προσδιορισμού: (οὐ μικρόν =) πολύ -> πάμπολυ -> το *πάν*.

B3. Αυτό ακριβώς που ο άνθρωπος περιμένει από τον δαίμονα, από το θείον, το έχει στην πραγματικότητα μέσα στον ίδιο τον εαυτό του· με άλλα λόγια : όλοι οι άνθρωποι επιζητούν την ευδαιμονία, μόνο όμως από τις δικές τους πράξεις εξαρτάται να θα φτάσουν κάποτε ή όχι σ' αυτήν. Όλες λοιπόν οι ιδέες προηγούμενων στοχαστών πρέπει, στο τέλος, να έγιναν καθοριστικές για του Αριστοτέλη την σκέψη· το αποτέλεσμα ήταν ο ορισμός του της ευδαιμονίας όπως τον διαβάζουμε στο τέλος του Α' βιβλίου των Ηθικών Νικομαχείων του: « ή ευδαιμονία ἐστὶ ψυχῆς ἐνεργεία τις κατ' ἀρετὴν τελείαν». Ενέργεια λοιπόν, κατά τον Αριστοτέλη, η ευδαιμονία του ανθρώπου, όχι κατάσταση, και πάντως ενέργεια της ψυχής του, με τους κανόνες της τέλει αρετής.

Το τελευταίο μέρος του ορισμού αυτού δείχνει καθαρά τη βαθιά πίστη του Αριστοτέλη πως την ευδαιμονία τους οι άνθρωποι μόνο με την

κατάκτηση της αρετής μπορούν τελικά να την εξασφαλίσουν. Αυτός ήταν και ο λόγος που ο Αριστοτέλης αναζήτησε με πολλή επιμονή, αλλά και με πολύν, όπως θα δούμε, ρεαλισμό τον ορισμό της αρετής· στην πραγματικότητα τα Ηθικά Νικομάχεια είναι, σχεδόν στο σύνολό τους, μια διεξοδικότατη διερεύνηση του ενδιαφέροντος αυτού θέματος.

B4. αποθήκη $\Rightarrow$ νομοθέτου

προσποίηση $\Rightarrow$ ποιούσιν

διαφθορά $\Rightarrow$ φθείρεται

απραξία $\Rightarrow$ πράττοντες

σχήμα $\Rightarrow$ εἶχεν

2. Αδίδακτο κείμενο

Πλάτωνος Απολογία Σωκράτους 33b

Γ1. Μετάφραση

Άλλωστε εγώ δεν υπήρξα ποτέ μέχρι τώρα δάσκαλος κανενός · κι αν κάποιος επιθυμεί να ακούει εμένα να μιλώ και να πράττω τα δικά μου (αυτά που αφορούν εμένα), είτε νεότερος –είναι- είτε μεγαλύτερος, δεν –το- αρνήθηκα ποτέ σε κανέναν, ούτε συνομιλώ (συζητώ) –μονάχα- όταν παίρνω χρήματα, όταν όμως δεν παίρνω δε μιλάω (κάνω διάλογο), αλλά με όμοιο τρόπο (όμοια) και σε πλούσιο και σε φτωχό –άνθρωπο-, προσφέρομαι –για- να με ρωτάνε, και αν κάποιος θέλει απαντώντας –μου- να ακούει αυτά που τυχόν λέω. Και γι' αυτούς εγώ, είτε κάποιος γίνει καλός είτε όχι, δε θα θεωρούμουν υπεύθυνος δίκαια, από τους οποίους σε κανέναν ούτε υποσχέθηκα τίποτα ποτέ, ούτε δίδαξα –κανένα- μάθημα · και αν κάποιος ισχυρίζεται ότι από εμένα ποτέ ως τώρα έμαθε κάτι ή άκουσε –κάτι- ιδιαιτέρως (κατ' ιδίαν), το οποίο δεν το άκουσαν και όλοι οι άλλοι, να ξέρετε καλά ότι δε λέει την αλήθεια.

Γ2.

μου	:	ἡμῶν
χρήματα	:	τοῖς χρήμασι(ν)
πένητι	:	ὁ πένης
δικαίως	:	δικαιότερον
ἀληθῇ	:	τῷ ἀληθεῖ
ἐγενόμην	:	γενέσθαι
λέγοντος	:	εἰρηκότος
πράττοντος	:	ἔπραξας
ἐπιθυμεῖ	:	ἐπεθυμοῦμεν
ἀποκρινόμενος	:	ἀποκρινοῖντο

Γ3.

οὐδενὸς : γενική αντικειμενική στο «διδάσκαλος» .

λέγοντος : κατηγορηματική μετοχή από τον αισθητικό ρηματικό τύπο «ἀκοῦσαι», με υποκείμενο το « μου», δηλαδή συνημμένη στο αντικείμενο του απαρεμφάτου «ἀκοῦσαι» (άμεση αντίληψη/ άμεση αυτηκοΐα).

χρηστὸς : κατηγορούμενο στο «τις» (υποκείμενο του ρ. «γίγνεται») μέσω του συνδετικού ρήματος «γίγνεται».

ἀκοῦσαι : ειδικό απαρέμφατο ως αντικείμενο στο λεκτικό ρήμα «φησί».

ἀληθῇ : σύστοιχο αντικείμενο στο ρήμα «λέγει» (ἀληθεῖς λόγους).

**ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ
ΚΑΙ ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ
ΤΕΤΑΡΤΗ 5 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2012
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)**

**1. Διδαγμένο κείμενο από το πρωτότυπο
Πλάτωνος *Πρωταγόρας* (323Α-Ε)**

Ἐν γὰρ ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς, ὥσπερ σὺ λέγεις, ἐάν τις φῇ ἀγαθὸς αὐλητὴς εἶναι, ἢ ἄλλην ἡντινοῦν τέχνην ἣν μή ἐστίν, ἢ καταγελῶσιν ἢ χαλεπαίνουνσιν, καὶ οἱ οἰκεῖοι προσιόντες νουθετοῦσιν ὥς μαινόμενον· ἐν δὲ δικαιοσύνῃ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ πολιτικῇ ἀρετῇ, ἐάν τινα καὶ εἰδῶσιν ὅτι ἄδικός ἐστιν, ἐὰν οὗτος αὐτὸς καθ' αὐτοῦ τᾶληθῇ λέγῃ ἐναντίον πολλῶν, ὃ ἐκεῖ σωφροσύνην ἡγοῦντο εἶναι, τᾶληθῇ λέγειν, ἐνταῦθα μανίαν, καὶ φασιν πάντας δεῖν φάναι εἶναι δικαίους, ἐάντε ᾧσιν ἐάντε μή, ἢ μαίνεσθαι τὸν μὴ προσποιούμενον [δικαιοσύνην]· ὥς ἀναγκαῖον οὐδένα ὄντιν' οὐχὶ ἀμῶς γέ πως μετέχειν αὐτῆς, ἢ μὴ εἶναι ἐν ἀνθρώποις.

Ὅτι μὲν οὖν πάντ' ἄνδρα εἰκότως ἀποδέχονται περὶ ταύτης τῆς ἀρετῆς σύμβουλον διὰ τὸ ἡγεῖσθαι παντὶ μετεῖναι αὐτῆς, ταῦτα λέγω· ὅτι δὲ αὐτὴν οὐ φύσει ἡγοῦνται εἶναι οὐδ' ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, ἀλλὰ διδακτόν τε καὶ ἐξ ἐπιμελείας παραγίγνεσθαι ᾧ ἂν παραγίγνηται, τοῦτό σοι μετὰ τοῦτο πειράσομαι ἀποδείξαι. Ὅσα γὰρ ἡγοῦνται ἀλλήλους κακὰ ἔχειν ἄνθρωποι φύσει ἢ τύχῃ, οὐδεὶς θυμοῦται οὐδὲ νουθετεῖ οὐδὲ διδάσκει οὐδὲ κολάζει τοὺς ταῦτα ἔχοντας, ἵνα μὴ τοιοῦτοι ᾧσιν, ἀλλ' ἐλεοῦσιν· οἷον τοὺς αἰσχροὺς ἢ σμικροὺς ἢ ἀσθενεῖς τίς οὕτως ἀνόητος ὥστε τι τούτων ἐπιχειρεῖν ποιεῖν; Ταῦτα μὲν γὰρ οἶμαι ἴσασιν ὅτι φύσει τε καὶ τύχῃ τοῖς ἀνθρώποις γίγνεται, τὰ καλὰ καὶ τὰναντία τούτοις· ὅσα δὲ ἐξ ἐπιμελείας καὶ ἀσκήσεως καὶ διδαχῆς οἷονται γίγνεσθαι ἀγαθὰ ἀνθρώποις, ἐάν τις ταῦτα μὴ ἔχῃ, ἀλλὰ τὰναντία τούτων κακὰ, ἐπὶ

τούτοις που οἷ τε θυμοὶ γίνονται καὶ αἱ κολάσεις καὶ αἱ νοουθετήσεις. Ὡν ἐστὶν ἓν καὶ ἡ ἀδικία καὶ ἡ ἀσέβεια καὶ συλλήβδην πᾶν τὸ ἐναντίον τῆς πολιτικῆς ἀρετῆς.

A1. Από το κείμενο που σας δίνεται να μεταφράσετε στη νέα ελληνική γλώσσα το απόσπασμα: «**Ἐν γὰρ ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς...ταῦτα λέγω**».

Μονάδες 10

B1. Ποιο είναι το περιεχόμενο του όρου «**φύσει**»; (μονάδες 6) Να προσδιορίσετε τη σχέση της «**φύσης**» με την αρετή κατά την αντίληψη του Πρωταγόρα. (μονάδες 4)

Μονάδες 10

B2. «**διδασκὸν τε καὶ ἐξ ἐπιμελείας...πειράσομαι ἀποδείξαι**»: με ποιο επιχείρημα θα αποδείξει ο Πρωταγόρας αυτήν τη συγκεκριμένη θέση και πώς αξιολογεῖτε αυτό το επιχείρημα;

Μονάδες 10

B3. Λαμβάνοντας υπόψη τη φράση του κειμένου «**ὅσα δὲ ἐξ ἐπιμελείας καὶ ἀσκήσεως καὶ διδαχῆς οἴονται γίνεσθαι ἀγαθὰ ἀνθρώποις**» και το παρακάτω μεταφρασμένο κείμενο, να αναφέρετε τους τρόπους με τους οποίους η πόλη επιδιώκει να οδηγήσει τους πολίτες στην κατάκτηση της αρετής.

«Και όταν πια φύγουν αυτοί [δηλ. οι νέοι άνδρες] από τους δασκάλους, η πόλη, με τη σειρά της, τους αναγκάζει να μάθουν τους νόμους και να ζουν σύμφωνα με αυτούς, ώστε να μην ενεργούν από μόνοι τους και όπως νομίζουν οι ίδιοι [...]. Έτσι, και η πόλη, υπογραμμίζοντας τους νόμους, αυτά τα επινοήματα των καλών, παλαιῶν νομοθετῶν, αναγκάζει και όσους ασκούν ένα αξίωμα και όσους άρχονται να συμμορφώνονται με αυτούς. Εκείνος δε ο οποίος τους παραβαίνει, υφίσταται κυρώσεις και οι κυρώσεις αυτές ονομάζονται, και σε σας εδώ [δηλ. στην Αθήνα] και σε πολλά άλλα μέρη, εὐθύνες, λες και η δικαιοσύνη ξαναβάζει [τον παραβάτη] στην ευθεία. Ενώ λοιπόν είναι τόσο μεγάλη η προσπάθεια που

καταβάλλεται για την αρετή και στο ιδιωτικό και στο δημόσιο επίπεδο, εσύ Σωκράτη εκπλήττεσαι και απορείς αν η αρετή είναι διδακτή; Το εκπληκτικό όμως θα ήταν μάλλον το να μην μπορεί να διδαχθεί η αρετή.»

Μονάδες 10

- B4.** Ποιον τρόπο εισαγωγής επιλέγει ο Πλάτωνας στο έργο «Πρωταγόρας» (μονάδες 4) και πώς αξιολογείται αυτή η επιλογή του; (μονάδες 6)

Μονάδες 10

- B5.** **αφασία, δυσπρόσιτος, ιστορία, σχεδόν, προγονικός:** για κάθε μία από τις παραπάνω λέξεις της νέας ελληνικής να γράψετε μια ετυμολογικά συγγενή λέξη από το κείμενο.

Μονάδες 10

2. Αδίδακτο κείμενο **Ξενοφώντος Οικονομικός VI, 4-6**

Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἐπιστήμης μὲν τινος ἔδοξεν ἡμῖν ὄνομα εἶναι ἡ οἰκονομία, ἡ δὲ ἐπιστήμη αὕτη ἐφαίνετο, ἥ οἴκους δύνανται αὖξιν ἄνθρωποι, οἶκος δ' ἡμῖν ἐφαίνετο ὅπερ κτῆσις ἡ σύμπασα, κτῆσιν δὲ τοῦτο ἔφραμεν εἶναι, ὅ,τι ἐκάστω εἶη ὠφέλιμον εἰς τὸν βίον, ὠφέλιμα δὲ ὄντα εὗρίσκετο πάντα, ὅποσοις τις ἐπίσταιτο χρῆσθαι. πάσας μὲν οὖν τὰς ἐπιστήμας οὔτε μαθεῖν οἶόν τε ἡμῖν ἐδόκει συναποδοκιμάζειν τε ταῖς πόλεσι τὰς βαναυσικὰς καλουμένας τέχνας, ὅτι καὶ τὰ σώματα καταλυμαίνεσθαι δοκοῦσι καὶ τὰς ψυχὰς καταγνύουσι.

βαναυσική τέχνη: χειρωνακτική εργασία

καταλυμαίνομαι: καταστρέφω, αφανίζω εντελώς

κατάγνυμι: συντρίβω, κατακομματιάζω

- Γ1.** Να μεταφράσετε στη νέα ελληνική γλώσσα το παραπάνω κείμενο.

Μονάδες 20

- Γ2.** Να γράψετε τον ζητούμενο τύπο για κάθε μία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

τινος:	τη δοτική πληθυντικού στο ίδιο γένος
σύμπασα:	τη γενική πληθυντικού στο ίδιο γένος
κτῆσιν:	τη δοτική ενικού
ἔφαμεν:	το γ' πληθυντικό πρόσωπο στην οριστική του ενεστώτα
εἷη:	το γ' ενικό πρόσωπο στην προστακτική του ενεστώτα
ὠφέλιμον:	την αιτιατική ενικού του υπερθετικού βαθμού στο θηλυκό γένος
εὕρισκετο:	το απαρέμφατο του παθητικού αορίστου
χρῆσθαι:	το γ' ενικό πρόσωπο στην ευκτική του ενεστώτα
μαθεῖν:	το β' πληθυντικό πρόσωπο στην υποτακτική του ίδιου χρόνου στην ίδια φωνή
σώματα:	τη δοτική πληθυντικού

Μονάδες 10

- Γ3.** Να γίνει πλήρης συντακτική αναγνώριση των παρακάτω λέξεων του κειμένου: **αὔξειν, ἐκάστω, ὠφέλιμον, ὄντα, πάσας.**

Μονάδες 10

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟΥΣ

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). Να μην αντιγράψετε τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο επάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. Δεν επιτρέπεται να γράψετε οποιαδήποτε άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα

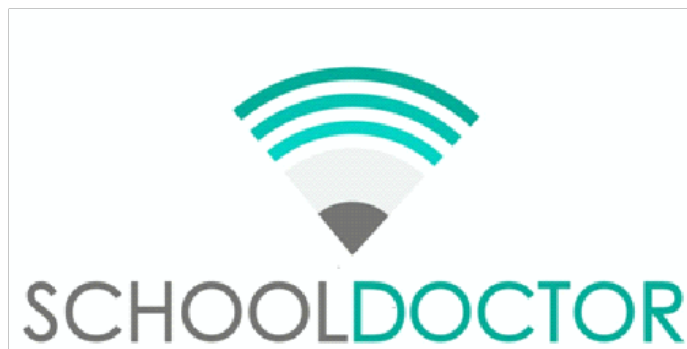
ΑΡΧΗ 5ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

φωτοαντίγραφα, τα οποία και θα καταστραφούν μετά το πέρας της εξέτασης.

3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό ανεξίτηλης μελάνης.
5. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: Τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: Μία (1) ώρα μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων και όχι πριν τις 17:00.

ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

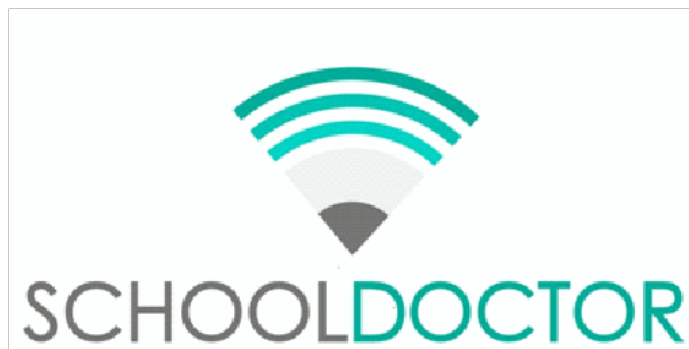
**ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΤΩΝ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ ΤΕΚΝΩΝ
ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ
ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ 2012**

1. Διδαγμένο κείμενο από το πρωτότυπο

Πλάτωνος Πρωταγόρας (323 Α-Ε)

A1. Μετάφραση

Στις άλλες δηλαδή ικανότητες, όπως ακριβώς λες εσύ, αν κάποιος ισχυρίζεται ότι είναι ικανός αυλητής ή ικανός σε οποιαδήποτε άλλη τέχνη, στην οποία δεν είναι, ή τον περιγελούν ή αγανακτούν, και οι δικοί του τον πλησιάζουν και τον συμβουλεύουν, σαν να είναι τρελός. Όμως στη δικαιοσύνη και στην άλλη πολιτική αρετή, και αν ακόμα ξέρουν για κάποιον ότι είναι άδικος, αν αυτός ο ίδιος σε βάρος του λέει την αλήθεια μπροστά σε πολλούς άλλους, πράγμα που το θεωρούσαν στην περίπτωση με τις τέχνες ότι είναι σωφροσύνη, δηλαδή το να λέει την αλήθεια, σ' αυτή την περίπτωση το θεωρούν τρέλα, και ισχυρίζονται ότι όλοι πρέπει να λένε πως είναι δίκαιοι, είτε είναι είτε όχι· διαφορετικά, (ισχυρίζονται) ότι είναι τρελός όποιος δεν παριστάνει τον δίκαιο· γιατί, κατά τη γνώμη τους, είναι αναγκαίο ο καθένας με τον ένα ή τον άλλο τρόπο να έχει μερίδιο σ' αυτή· διαφορετικά, (είναι αναγκαίο) να μη συγκαταλέγεται ανάμεσα στους ανθρώπους. Ως προς το ότι λοιπόν δέχονται δικαιολογημένα κάθε άντρα ως σύμβουλο γι' αυτή την αρετή, επειδή νομίζουν ότι όλοι έχουν μερίδιο σ' αυτή, αυτά λέω.

B1.

Υπάρχουν διαφορετικές σημασιολογικές αποχρώσεις που απέκτησε η λέξη φύση. «Φύση» λοιπόν είναι : 1. οι φυσικές ιδιότητες, η φυσική κατάσταση κάποιου πράγματος, ο χαρακτήρας κάποιου πράγματος ή έμψυχου είδους, ο χαρακτήρας του ανθρώπου· 2. ο φυσικός κόσμος, οι νόμοι που διέπουν το σύμπαν, η γέννηση και η αρχή του κόσμου· 3. η δύναμη που προκαλεί τη γέννηση και την αρχή του κόσμου· 4. η ουσία των πραγμάτων· 5. το σύμπαν· 6. το φύλο, το γένος (αρσενικό ή θηλυκό), τα γεννητικά όργανα και τα φυλετικά χαρακτηριστικά.

Ο Πρωταγόρας δεν αφίσταται από αυτό που οι άνθρωποι γενικά πιστεύουν, δηλαδή ότι: α) η πολιτική αρετή δεν είναι έμφυτη στον άνθρωπο ούτε είναι αυτόματη η εμφάνισή της και β) διδάσκεται, καλλιεργείται και γίνεται κτήμα του ανθρώπου με επιμέλεια και άσκηση. Παράλληλα, χρησιμοποιώντας το σχήμα άρσης-θέσης προσπαθεί να αποδείξει ότι η αρετή δεν προέρχεται από τη φύση ή την τύχη, χωρίς την προσπάθεια του ανθρώπου, αλλά ότι είναι αποτέλεσμα διδασκαλίας, φροντίδας και άσκησης. Με την αναφορά στο ζεύγος «φύσει ή τύχη» ο Πρωταγόρας δείχνει ότι τίποτε δεν μπορεί να θεωρηθεί τυχαίο στη φύση, αλλά προϊόν της σκοπιμότητας του δημιουργού του. Συνεπώς, και η πολιτική αρετή οφείλεται στη σκοπιμότητα της πολιτικής κοινωνίας, δηλαδή στην εξασφάλιση του ζήν και του εὖ ζήν των ανθρώπων που την συναποτελούν.

B2.

Ο Πρωταγόρας, προκειμένου να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η πολιτική αρετή διδάσκεται, διακρίνει δύο κατηγορίες χαρακτηριστικών, τα φυσικά / έμφυτα και τα επίκτητα.

α) Προτερήματα και ελαττώματα που προέρχονται από τη φύση και την τύχη: σ' αυτή την κατηγορία εντάσσονται χαρακτηριστικά που σχετίζονται με την εξωτερική εμφάνιση και τον ανθρώπινο οργανισμό. Φυσικά, δεν τον απασχολούν τα φυσικά προτερήματα, γιατί αυτά δεν του είναι απαραίτητα για την απόδειξή του, αφού όλοι θαυμάζουν αυτούς που τα έχουν. Με όποιον, όμως, έχει φυσικά ελαττώματα (ασχήμια, μικρό ανάστημα, ασθενικό σώμα) κανείς δεν οργίζεται ούτε προσπαθεί να τα

διορθώσει με συμβουλές, διδασκαλία και τιμωρίες, γιατί δεν εξαρτώνται από τη βούληση και την ευθύνη του ανθρώπου («από τοῦ αὐτομάτου»). Αντίθετα, νιώθουν οίκτο και συμπόνια για τη σκληρότητα της φύσης ή της τύχης.

β) Χαρακτηριστικά που αποκτούν οι άνθρωποι ύστερα από φροντίδα, άσκηση και διδασκαλία. Σ' αυτή την κατηγορία εντάσσονται στοιχεία, που έχουν να κάνουν με τον χαρακτήρα του ανθρώπου κι επομένως με τις αρετές. Εύλογα, και πάλι, δεν ασχολείται με όσους ήδη διαθέτουν αυτές τις αρετές. Απ' αυτό, λοιπόν, το σημείο ξεκινά την απόδειξη του «διδακτού» της αρετής: όποιος δεν έχει αρετές, αλλά τα αντίθετα χαρακτηριστικά (για παράδειγμα την αδικία και την ασέβεια), οι άνθρωποι θυμώνουν μαζί του, τον τιμωρούν και τον συμβουλεύουν, διότι αδιαφόρησε να τα καλλιεργήσει. Άρα, η πολιτική αρετή διδάσκεται.

Η απόδειξη του Πρωταγόρα θεμελιώνεται σε σκέψη που διέπεται από πραγματικό ανθρωπισμό και λαμβάνει τον άνθρωπο ως μέτρο σύγκρισης. Από την άλλη, οργανώνεται με σοφιστικό τρόπο, με αποτέλεσμα να αποβλέπει στην πειθώ απλώς του δέκτη και όχι στην αναζήτηση και εύρεση της μίας και μοναδικής αλήθειας, που είναι το ζητούμενο του Σωκράτη. Ειδικότερα, ο μεθοδικός τρόπος, με τον οποίο πραγματεύεται ο Πρωταγόρας το θέμα του, και η ταξινόμηση προϋποθέσεων, επιχειρημάτων και λογικών παραδειγμάτων φανερώνουν ότι ο σοφιστής αγωνιά για την πειστικότητα των λόγων του και όχι για την εύρεση της απόλυτης αλήθειας. Ο σοφιστικός τρόπος προσέγγισης του θέματος φαίνεται, λοιπόν, στα εξής:

α) Η βασική φράση που χρησιμοποιεί ως τεκμήριο για την απόδειξη της αρετής («ὅσα δὲ ἐξ ἐπιμελείας καὶ ἀσκήσεως καὶ διδαχῆς οἴονται γίγνεσθαι ἀγαθὰ ἀνθρώποις») αποτελεί την ίδια την αποδεικτέα θέση, αυτό δηλαδή που χρειάζεται να αποδειχθεί. Έχουμε, λοιπόν, το είδος σοφίσματος που ονομάζεται «λήψις τοῦ ζητουμένου».

β) «ὥ ἂν παραγίγνηται» / «ἐάν τις ταῦτα μὴ ἔχη»: οι δύο φράσεις έρχονται σε αντίφαση είτε με τη θεωρία ότι η αρετή διδάσκεται, αφού αφήνεται να εννοηθεί ότι κάποιοι δεν μπορούν να την αποκτήσουν με τη διδασκαλία, είτε με τη θεωρία για την καθολικότητα της αρετής, αφού δέχεται ότι υπάρχουν και κάποιοι που δεν την κατέχουν.

γ) Παρουσιάζει ως άποψη των ανθρώπων γενικά, τη δική του απλώς άποψη για το θέμα.

δ) Υπολανθάνει η απαίτηση του ικανού και κατάλληλου δασκάλου, όπως ο ίδιος, για να διδάξει την πολιτική αρετή.

Συνεπώς, το πρόβλημα, κατά τον Πρωταγόρα, είναι πώς ο άνθρωπος με δεδομένη τη γενική αίσθηση του δικαίου (που του χαρίζουν η αιδώς και η δίκη ως προδιάθεση και καταβολές) μπορεί και πρέπει να παιδεύεται και να ευαισθητοποιείται προκειμένου να κατακτήσει μια δίκαιη συμπεριφορά από κοινωνικοπολιτική άποψη.

B3.

Ο Πρωταγόρας αναφέρει και τα μέσα της εκπαίδευσης, τα απαραίτητα συστατικά στοιχεία μιας επιτυχούς εκπαιδευτικής αγωγής. Αυτά είναι:

α) η επιμέλεια, δηλαδή η μελέτη, η συστηματική παρακολούθηση των εκάστοτε διδασκομένων αντικειμένων. Η επιμέλεια μπορεί να αναφέρεται τόσο στο διδάσκοντα και να αφορά τη φροντίδα με την οποία πρέπει να αναλαμβάνει το έργο του, όσο και στο μαθητή και να αφορά την προσοχή και την εργατικότητα του στη διαδικασία μάθησης.

β) η άσκηση, δηλαδή η πρακτική εξάσκηση στις προσφερόμενες γνώσεις, η εξοικείωση με το αντικείμενο, με απώτερο στόχο την εκμάθηση του. Στόχος λοιπόν είναι να γίνουν πραγματικό κτήμα του οι γνώσεις.

γ) η διδαχή, δηλαδή η παροχή των γνώσεων από το κατάλληλο πρόσωπο, η θεωρητική παράδοση των μαθημάτων από τους δασκάλους, η μετάγγιση των γνώσεων.

Όταν η πολιτεία αναλαμβάνει το ρόλο του δασκάλου, ο σκοπός είναι και πάλι η κατάκτηση της αρετής. Η πολιτεία με τους νόμους της προσπαθεί να υπενθυμίζει διαρκώς στους πολίτες το χρέος τους και να τους αποτρέπει από κάθε παράνομη πράξη. Σε τελική ανάλυση, ο σκοπός που θέτει η πολιτεία για όλα τα μέλη της είναι να γίνουν καλοί, ικανοί, έντιμοι άρχοντες -όσοι πρόκειται να γίνουν άρχοντες- και καλοί και συνεπείς πολίτες, υπάκουοι στους νόμους όλοι οι υπόλοιποι, οι οποίοι δε θα εξουσιάζουν αλλά θα εξουσιάζονται. Αποδεικνύεται, λοιπόν, η εναγώνιος προσπάθεια της πολιτείας να διαμορφώνει πολίτες ηθικούς και ενάρετους.

Βασικό μέσο της «εκπαίδευσης» γίνεται η διδασκαλία του νόμου, ο εξαναγκασμός υπακοής στο νόμο, η διαρκής καθοδήγηση στο δρόμο της αρετής. Όμως, και σε αυτήν την περίπτωση, όταν δεν υπάρχει συμμόρφωση των πολιτών, ακολουθούν ποινές, οι οποίες, μάλιστα, ήταν πολύ αυστηρές (θάνατος, εξορία, δήμευση περιουσίας, συνολική καταστροφή του οίκου).

Όπως οι γονείς, οι παραμάνες και οι παιδαγωγοί «ισιώνουν» με απειλές και χτυπήματα το παιδί που δε συμμορφώνεται στις συμβουλές, όπως οι δάσκαλοι χρησιμοποιούν την τιμωρία ως μέσο εκπαιδευτικής αγωγής, έτσι και η πολιτεία τιμωρεί όσους δεν τηρούν τους νόμους που έχουν θεσπιστεί. Μάλιστα, ο Πρωταγόρας κάνει και ένα παιχνίδι με τις λέξεις: αναφέρεται στις κυρώσεις που επιβάλλονται στους παραβάτες και οι οποίες ονομάζονται «ευθύνες», ίσως επειδή βάζουν στην ευθεία, στον ίδιο δρόμο όπως λέμε, τους παραβάτες. Έτσι, με τη λέξη «ευθύνες» παραπέμπει σε αυτό που είχε πει προηγουμένως: ότι δηλαδή οι παιδαγωγοί και οι γονείς μαλώνουν τα παιδιά και τα «ισιώνουν», τα βάζουν ξανά στο σωστό δρόμο.

B4.

Βγαίνοντας από το σπίτι του Καλλία, ο Σωκράτης συναντά έναν φίλο του (του οποίου το όνομα δεν μαθαίνουμε) και, απαντώντας στις ερωτήσεις του, αρχίζει να του διηγείται πώς και γιατί βρέθηκε στο Καλλία, ποιους συνάντησε εκεί και τι συζητήθηκε. Με αυτή τη σύντομη εισαγωγή δίνεται στο Σωκράτη λοιπόν, η αφορμή να αφηγηθεί τον διάλογο του με τον Πρωταγόρα. Το υπόλοιπο του έργου καλύπτεται ακριβώς από αυτή την αφήγηση του Σωκράτη. Η επιλογή αυτής της εισαγωγής ασφαλώς δεν είναι τυχαία. Ο Πλάτωνας έχει έτσι τη δυνατότητα, αντί να ακολουθήσει μια πολύ μονότονη αφήγηση της συνάντησης Σωκράτη - Πρωταγόρα, να δώσει στους αναγνώστες του μια ζωντανή διήγηση, στην οποία υποτίθεται πως ο ένας από τους πρωταγωνιστές της φιλοσοφικής μονομαχίας την περιγράφει σε ένα φιλικό του πρόσωπο. Ως λογοτεχνικό έργο, ο Πρωταγόρας κερδίζει έτσι σε ζωντάνια και αμεσότητα. Ίσως όμως, από την άλλη μεριά, το κείμενο να χάνει έτσι σε πειστικότητα: πώς είναι δυνατόν, θα μπορούσε να αναρωτηθεί κάποιος δύσπιστος, να διηγείται κανείς με τέτοια ακρίβεια

έναν φιλοσοφικό διάλογο και να μένει πιστός και ακριβής στην αναπαραγωγή των λεπτομερειών και των λεπτών αποχρώσεων μιας αντιπαράθεσης πάνω σε τόσα περίπλοκα θέματα όπως αυτά που συζητήθηκαν στο σπίτι του Καλλία; Κι όμως, το λογοτεχνικό ταλέντο του Πλάτωνα μας κάνει να λησμονούμε γρήγορα τέτοιες αντιρρήσεις, ακριβώς γιατί η παραστατικότητα και η γλαφυρότητα της αφήγησης του Σωκράτη μας παρασύρει και μας γοητεύει.

B5.

αφασία - φῆ, φασίν

δυσπρόσιτος - προσιόντες

ιστορία - εἰδῶσιν, ἴσασιν

σχεδόν - μετέχειν

προγονικός - παραγίγνεσθαι, παραγίγνηται, γίγνεσθαι

2. Αδίδακτο κείμενο

Ξενοφώντος Οικονομικός VI, 4-6

Γ1. Μετάφραση

[Ναι], λοιπόν, είπε ο Σωκράτης, φάνηκε καλό σε εμάς να είναι η οικονομία όνομα κάποιας επιστήμης (γνώσης / τέχνης), η επιστήμη όμως θεωρούνταν (φαινόταν) αυτή, με την οποία μπορούν οι άνθρωποι να αυξήσουν τους οίκους (την περιουσία τους) και οίκος σε εμάς θεωρούνταν (φαινόταν) αυτό ακριβώς που είναι ολόκληρη η ιδιοκτησία (τα αποκτήματα, η περιουσία), και ιδιοκτησία υποστηρίζουμε (λέμε) ότι είναι αυτό, οτιδήποτε δηλαδή είναι ωφέλιμο για τον (στον) καθένα στη ζωή (του), και θεωρούνται (διαπιστώνονται) όλα ότι είναι ωφέλιμα (επωφελή) όσα κάποιος γνωρίζει να χρησιμοποιεί. Φαινόταν, λοιπόν, σε εμάς ότι (κατά τη γνώμη μας, λοιπόν) δεν είναι δυνατό ούτε να μάθουμε όλες τις επιστήμες και να αποδοκιμάζουμε μαζί με τις (άλλες) πόλεις, τις τέχνες που αποκαλούνται χειρωνακτικές, γιατί θεωρούνται (φαίνονται) ότι και τα σώματα καταστρέφουν και τις ψυχές συντρίβουν.

Γ2.

τίνος: τισί (ν)

σύμπασα: συμπασῶν

κτηῖσιν: (τῇ) κτήσει

ἔφαμεν: φασί (ν)

εἶη: ἔστω

ὠφέλιμον: ὠφελιμωτάτην

εὐρίσκετο: εὐρεθῆναι

χρηῖσθαι: χρῶτο

μαθεῖν: μάθητε

σώματα: (τοῖς) σώμασι (ν)

Γ3.

αὔξειν: τελικό απαρέμφατο ως Αντικείμενο στο ρήμα «δύναιντο»

(ταυτοπροσωπία: Υποκείμενο του απαρεμφάτου το υποκείμενο του ρήματος «δύναιντο ἄνθρωποι»).

ἐκάστω: δοτική αντικειμενική στο «ὠφέλιμον».

ὠφέλιμον: κατηγορούμενο στο «ὅ,τι» μέσω του συνδετικού ρήματος «εἶη».

ὄντα: κατηγορηματική μετοχή από το ρήμα «εὐρίσκετο», συνημμένη στο υποκείμενο του συγκεκριμένου ρήματος «πάντα».

πάσας: κατηγορηματικός προσδιορισμός στο «τάς ἐπιστήμας».

ΑΡΧΗ 1ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

**ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ
ΚΑΙ ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ
ΤΕΤΑΡΤΗ 11 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2013
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΡΕΙΣ(3)**

**1. Διδαγμένο κείμενο από το πρωτότυπο
Πλάτωνος *Πολιτεία* (519D-520A)**

Ἡμέτερον δὴ ἔργον, ἣν δ' ἐγώ, τῶν οἰκιστῶν τάς τε βελτίστας φύσεις ἀναγκάσαι ἀφικέσθαι πρὸς τὸ μάθημα ὃ ἐν τῷ πρόσθεν ἔφαμεν εἶναι μέγιστον, ἰδεῖν τε τὸ ἀγαθὸν καὶ ἀναβῆναι ἐκείνην τὴν ἀνάβασιν, καὶ ἐπειδὰν ἀναβάντες ἱκανῶς ἴδωσι, μὴ ἐπιτρέπειν αὐτοῖς ὃ νῦν ἐπιτρέπεται.

Τὸ ποῖον δὴ;

Τὸ αὐτοῦ, ἣν δ' ἐγώ, καταμένειν καὶ μὴ ἐθέλειν πάλιν καταβαίνειν παρ' ἐκείνους τοὺς δεσμώτας μηδὲ μετέχειν τῶν παρ' ἐκείνοις πόνων τε καὶ τιμῶν, εἴτε φαυλότεραι εἴτε σπουδαιότεραι.

Ἐπειτ', ἔφη, ἀδικήσομεν αὐτούς, καὶ ποιήσομεν χειρόν ζῆν, δυνατὸν αὐτοῖς ὃν ἄμεινον;

Ἐπελάθου, ἣν δ' ἐγώ, πάλιν, ὦ φίλε, ὅτι νόμῳ οὐ τοῦτο μέλει, ὅπως ἔν τι γένος ἐν πόλει διαφερόντως εὖ πράξει, ἀλλ' ἐν ὅλῃ τῇ πόλει τοῦτο μηχανᾶται ἐγγενέσθαι, συναρμόττων τοὺς πολίτας πειθοῖ τε καὶ ἀνάγκῃ, ποιῶν μεταδιδόναι ἀλλήλοις τῆς ὠφελείας ἣν ἂν ἕκαστοι τὸ κοινὸν δυνατοὶ ὧσιν ὠφελεῖν καὶ αὐτὸς ἐμποιῶν τοιούτους ἄνδρας ἐν τῇ πόλει, οὐχ ἵνα ἀφιῇ τρέπεσθαι ὅπῃ ἕκαστος βούλεται, ἀλλ' ἵνα καταχρῆται αὐτὸς αὐτοῖς ἐπὶ τὸν σύνδεσμον τῆς πόλεως.

Ἀληθῆ, ἔφη· ἐπελαθόμην γάρ.

A1. Από το κείμενο που σας δίνεται να μεταφράσετε στη νέα ελληνική γλώσσα το απόσπασμα: «Ἐπειτ', ἔφη... ἐπελαθόμην γάρ.».

Μονάδες 10

B1. «βελτίστας φύσεις», «τὸ ἀγαθὸν», «ἀναβῆναι...τὴν ἀνάβασιν»: ποιο είναι το περιεχόμενο των παραπάνω όρων και πώς συνδέονται μεταξύ τους σύμφωνα με το κείμενο που σας δίνεται;

Μονάδες 15

B2. Ποιος είναι ο σκοπός του «νόμου» και με ποια μέσα επιδιώκεται η πραγματοποίησή του σύμφωνα με το κείμενο που σας δίνεται;

Μονάδες 15

B3. Στην πλατωνική πολιτεία ποια είναι η διαίρεση σε τάξεις και ο ρόλος της καθεμιάς;

Μονάδες 10

B4. **ἀφιξη, προσαρμογή, πολιτισμός, τρόπος, επιμελητής:** για καθεμιά από τις παραπάνω λέξεις της νέας ελληνικής να γράψετε μια ετυμολογικά συγγενή λέξη από το κείμενο.

Μονάδες 10

2. Αδίδακτο κείμενο **Ισοκράτους Περί Αντιδόσεως 232-234**

Μετὰ δὲ ταῦτα Κλεισθένης ἐκπεσὼν ἐκ τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν τυράννων, λόγῳ πείσας τοὺς Ἀμφικτύονας δανεῖσαι τῶν τοῦ θεοῦ χρημάτων αὐτῷ, τὸν τε δῆμον κατήγαγε καὶ τοὺς τυράννους ἐξέβαλε καὶ τὴν δημοκρατίαν ἐκείνην κατέστησε τὴν αἰτίαν τοῖς Ἑλλήσι τῶν μεγίστων ἀγαθῶν γενομένην· ἐπὶ δὲ τούτῳ Θεμιστοκλῆς ἡγεμὼν ἐν τῷ πολέμῳ τῷ Περσικῷ γενόμενος, συμβουλευσας τοῖς προγόνοις ἡμῶν ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν, ὃ τίς ἂν οἶός τ' ἐγένετο πείσαι μὴ πολὺ τῷ λόγῳ διενεγκῶν; εἰς τοῦτ' αὐτῶν τὰ πράγματα προήγαγεν, ὥστ' ὀλίγας ἡμέρας ἀνάστατοι γενόμενοι πολὺν χρόνον δεσπόται τῶν Ἑλλήνων κατέστησαν.

ἐκπίπτω: εξορίζομαι

κατάγω τὸν δῆμον: επαναφέρω τη δημοκρατία

ΑΡΧΗ 3ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη νέα ελληνική γλώσσα το παραπάνω κείμενο.

Μονάδες 20

Γ2. Να γράψετε τον ζητούμενο τύπο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

ταῦτα:	τη δοτική πληθυντικού στο αρσενικό γένος
πόλεως:	την κλητική στον ίδιο αριθμό
πείσας:	το απαρέμφατο του παρακειμένου στην ίδια φωνή
κατήγαγε:	το β' ενικό πρόσωπο στην προστακτική του ίδιου χρόνου στην ίδια φωνή
Ἕλλησι:	την ονομαστική του ενικού
μεγίστων:	τη γενική ενικού του θηλυκού γένους στον συγκριτικό βαθμό
ἡγεμών:	την αιτιατική πληθυντικού
ἐκλιπεῖν:	το γ' ενικό πρόσωπο του παρατατικού στην ίδια φωνή
ὀλίγας:	το επίρρημα στον ίδιο βαθμό
γενόμενοι:	τον ίδιο τύπο στον μέλλοντα.

Μονάδες 10

Γ3. Να γίνει πλήρης συντακτική αναγνώριση των παρακάτω λέξεων του κειμένου: **ἐκπεσών, τοὺς τυράννους, ἡγεμών, ἡμῶν, ἐκλιπεῖν.**

Μονάδες 10

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟΥΣ

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). Να μην αντιγράψετε τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε στο τετράδιό σας σε όλα τα θέματα.
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό ανεξίτηλης μελάνης.
5. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: Τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: Μία (1) ώρα μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων και όχι πριν τις 17:00.

ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

Απαντήσεις στα θέματα των Εισαγωγικών Εξετάσεων
τέκνων Ελλήνων του Εξωτερικού και
τέκνων Ελλήνων Υπαλλήλων στο εξωτερικό 2013

ΑΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

A1. Μα πώς, είπε, θα τους αδικήσουμε και θα τους κάνουμε να ζουν χειρότερα, ενώ τους είναι δυνατό να ζουν καλύτερα;
Ξέχασες πάλι, φίλε μου, είπα εγώ, ότι μέλημα του νόμου δεν είναι αυτό, δηλαδή πώς θα ζει στην πόλη εξαιρετικά καλά μια συγκεκριμένη κοινωνική ομάδα, αλλά αναζητάει μέσα για να πραγματοποιηθεί αυτό για ολόκληρη την πόλη· συγκρατώντας τους πολίτες (σε αρμονικό σύνολο) με την πειθώ και με τον εξαναγκασμό, κάνοντάς τους να μεταδίδουν ο ένας στον άλλο την ωφέλεια που μπορεί ο καθένας να συνεισφέρει στο κοινό και δημιουργεί ο ίδιος τέτοιους πολίτες μέσα στην πόλη, με σκοπό όχι να τους αφήνει να τραβάει ο καθένας όπου του αρέσει, αλλά να τους χρησιμοποιεί αυτός για να δένει μαζί σε μια ενότητα την πόλη.
Έχεις δίκιο, είπα· πραγματικά το είχα ξεχάσει.

B1. «τάς τε βελτίστας φύσεις»: Ο Σωκράτης λέει ότι αυτοί που πρέπει να οδηγηθούν προς τη σπουδαιότερη μάθηση, τη θέαση του Αγαθού, δεν είναι όλοι οι άνθρωποι, αλλά οι «βέλτισται φύσεις». Για να γνωρίζουμε ποιους εννοεί με τη φράση αυτή ο Σωκράτης, πρέπει να δούμε ποιο είναι το περιεχόμενο του όρου «φύσις». Φύσις, λοιπόν, είναι αυτό που ο άνθρωπος δεν μπορεί να κατασκευάσει ο ίδιος, αλλά το βρίσκει να προϋπάρχει. Μπορεί, βέβαια, με την τέχνη να το συμπληρώσει, αλλά δεν είναι σε θέση να το αλλάξει ουσιωδώς. Φύσις, επομένως, σε σχέση με τον

άνθρωπο είναι τα χαρίσματα και τα ελαττώματα που έχει ως κτήμα του. Από αυτά γίνεται αντιληπτό ότι ο Πλάτωνας αποδέχεται την άποψη ότι ο άνθρωπος γεννιέται με χαρίσματα ή ελαττώματα· έχει εκ φύσεως, εκ γενετής κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, δε διαμορφώνεται με την παιδεία και την καλλιέργεια.

Συγκεκριμένα, με τον όρο «βελτίστας φύσεις» ο Πλάτων εννοεί τους ανθρώπους με φυσικά χαρίσματα, όπως υψηλή ευφυΐα, οξύτητα πνεύματος, ψυχικές δυνάμεις κ.ά. Ο Πλάτων πιστεύει ότι δεν διαθέτουν όλοι οι άνθρωποι από τη φύση τις ίδιες πνευματικές ικανότητες και ψυχικές δυνάμεις και συνεπώς τα αποτελέσματα της παιδείας θα είναι ανάλογα των φυσικών προδιαθέσεων του ανθρώπου (όπως για παράδειγμα αυτοί που ανήκουν στην τάξη των δημιουργών, ο συνδυασμός φύσης και παιδείας τους κατέταξε στην τάξη αυτή). Συνεπώς, δεν μπορούν να δουν όλοι οι άνθρωποι το αγαθό. Επιπλέον η πορεία των βελτίστων φύσεων προς τη θέαση της Ιδέας του αγαθού επιβάλλεται ως εξαναγκασμός (ἀναγκάσαι) στην ιδανική πολιτεία, συνιστά δηλαδή απόλυτη αναγκαιότητα, αναγκαία συνθήκη του ιδεώδους πολιτεύματος.

Φυσικά, υπήρξαν και αντίθετες απόψεις από αυτές του Πλάτωνα. Ο Δημόκριτος για παράδειγμα έλεγε ότι η φύση του ανθρώπου διαμορφώνεται από τη διδασκαλία. Κανένας δε γεννιέται με ελαττώματα ή χαρίσματα, αλλά τα αποκτά στην πορεία της ζωής του, χάρη στην παιδεία που λαμβάνει. Ακόμα και στην εποχή μας η συζήτηση γύρω από το θέμα αυτό δε φαίνεται να κλίνει πειστικά προς τη μια ή την άλλη πλευρά. Άλλοτε μιλούμε για ταλέντο, για έμφυτη κλίση, για «θεϊκό χάρισμα», με το οποίο είναι κάποιοι προικισμένοι και άλλοτε πάλι αρνούμαστε την ύπαρξη των προικισμένων φύσεων, αλλά κάνουμε λόγο για την προσπάθεια, τη δουλειά, τον αγώνα που καταβάλλει κάποιος και επιτυγχάνει σε κάποιον τομέα. Φυσικά, θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο συνδυασμός των δύο απόψεων μοιάζει να είναι η πιο πειστική εκδοχή: σαφώς υπάρχει ταλέντο, ροπή, κλίση αλλά αν δεν καλλιεργηθεί, αν δεν υπάρξει αξιοποίηση του με την παιδεία και την εξάσκηση, τότε το ταλέντο χάνεται.

τὸ ἀγαθόν: Ο Σωκράτης στο σημείο αυτό ορίζει ποιο είναι το ύψιστο μάθημα. Είναι η γνώση, η θέαση του Αγαθού. Ωστόσο, ο Πλάτωνας δεν έδωσε στο έργο του μια σαφή ερμηνεία γι' αυτόν τον όρο που είναι από τους βασικότερους στο φιλοσοφικό του σύστημα παρὰ αρκείται σε ορισμένους υπαινιγμούς.

Ωστόσο, από τις αναφορές μέσα στο κείμενο του Πλάτωνα μπορούμε να πούμε ότι το Αγαθό, δηλαδή το ύψιστο αυτό μάθημα είναι: 1. Το «είναι» και ό,τι διατηρεί το «είναι». Δηλαδή το ον, η βαθύτερη ουσία των όντων. Όχι το «φαίνεσθαι», αλλά το «είναι». 2. Η τάξη, ο κόσμος (=

κοσμιότητα, οργάνωση) και η ενότητα που διαπερνά και συνέχει την πολλαπλότητα. Δηλαδή, το Αγαθόν είναι η οργάνωση, η ομορφιά, είναι αυτό που επιτρέπει την ύπαρξη τάξης και συνοχής ανάμεσα στα διαφορετικά. 3.Ό,τι παρέχει την αλήθεια και την επιστήμη. Το Αγαθό, δηλαδή, είναι το φως, είναι το μέσο που παρέχει τη δυνατότητα στον άνθρωπο να ξεφύγει από την πλάνη, από το ψεύδος και να κατακτήσει την αλήθεια, να οδηγηθεί στο δρόμο της επιστήμης βγαίνοντας από τον κόσμο του πνευματικού σκοταδιού και της άγνοιας. 4.Η ύψιστη αρχή και η πηγή του όντος και της γνώσης.

«καὶ ἀναβῆναι ἐκείνην τὴν ἀνάβασιν» : Μπορεί να υπάρχει δυνατότητα να προσεγγίσει ο άνθρωπος το Αγαθό, όμως αυτό δεν ισχύει για όλους τους ανθρώπους. Μόνο οι προικισμένες φύσεις, οι άριστοι, είναι αυτοί που μπορούν να φτάσουν στην ύψιστη αυτή γνώση. Οι περισσότεροι άνθρωποι δεν έχουν εκ φύσεως την ικανότητα να αναρριχηθούν τόσο ψηλά και να κατακτήσουν την κορυφή της γνώσης και της αλήθειας, δηλαδή τη θέαση του Αγαθού.

Η διαδικασία που πρέπει να περάσουν οι «βέλτισται φύσεις» για να φτάσουν τελικά στο Αγαθό, δεν είναι εύκολη. Απαιτείται κοπιώδης προσπάθεια, συνεχής και δύσκολος αγώνας. Είναι ανηφορικός και τραχύς ο δρόμος προς την κατάκτηση του μέγιστου αυτού μαθήματος, του Αγαθού. Η επανάληψη της λέξης ανάβαση («ἀναβῆναι», «ἀνάβασιν», «ἀναβάντες») υπογραμμίζει τη δυσκολία της ανηφορικής αυτής πορείας.

Η γνώση του Αγαθού είναι η απαραίτητη προϋπόθεση, για να αναλάβει κάποιος τη διακυβέρνηση της πολιτείας. Ο Πλάτωνας φαίνεται να υποστηρίζει ότι κατάλληλος για έναν τέτοιο ρόλο είναι μόνο αυτός που έχει φτάσει στο ύψιστο σημείο της γνώσης. Μόνο όποιος δει τον «ήλιο», όποιος λάβει το μέγιστο μάθημα, πληροί τις προϋποθέσεις για να αναλάβει τις τύχες της πόλης. Γιατί αυτός ο άνθρωπος θα είναι πλέον γνώστης του καλού και του κακού, της δικαιοσύνης και της αδικίας, της αρετής κ.λπ.

B2. Το χωρίο «συναρμόττων τοὺς πολίτας... ἐπὶ τὸν σύνδεσμον τῆς πόλεως» αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα του λόγου του Σωκράτη, καθώς δίνεται ο σκοπός του νόμου, αλλά και τα μέσα τα οποία πρέπει να χρησιμοποιήσει για την επίτευξη του σκοπού αυτού.

Ο Σωκράτης στην απάντησή του στην ένσταση του Γλαύκωνα προσωποποιεί τον Νόμο και του αποδίδει τρεις βασικές λειτουργίες του με τις οποίες επιδιώκεται η ευδαιμονία της πόλης. Χρησιμοποιεί τρεις μετοχές «συναρμόττων, ποιῶν και ἐμποιῶν» για να καταδείξει τρεις αδιαπραγμάτευτες λειτουργίες – προϋποθέσεις για την ύπαρξη και την ευδαιμονία της πόλης.

Ο σκοπός του νόμου:

α. «ἐν ὅλῃ ... ἐγγενέσθαι»: Να αποβλέπει στην ευδαιμονία του κοινωνικού συνόλου, παρέχοντας υπηρεσίες σε όλο το κοινωνικό σύνολο και όχι μόνο σε κάποια προνομιούχο τάξη.

β. «συναρμόττων τοὺς πολίτας πειθοῖ τε καὶ ἀνάγκῃ»: Να επιτυγχάνει την αρμονική συνύπαρξη των πολιτών. Να συνεργάζονται, δηλαδή, γόνιμα και δημιουργικά, συγκροτώντας ένα σύνολο και να μην έχουν οι τρεις τάξεις της πόλης μεταξύ τους εχθρικές διαθέσεις.

Με το πρώτο αυτό μετοχικό σύνολο ο Πλάτωνας προβάλλει την **κοινωνική λειτουργία του Νόμου**, καθώς επιδιώκεται η κοινωνική συναρμογή των πολιτών. Ο Πλάτωνας συχνά κάνει λόγο για την αναγκαιότητα της αρμονίας τόσο στα μέρη της ψυχής, με την υποταγή του κατώτερου μέρους στο ανώτερο (το «ἐπιθυμητικὸν» πρέπει να υποτάσσεται στο «θυμοειδὲς» και το τελευταίο στο «λογιστικόν»), όσο και στις σχέσεις των πολιτών μεταξύ τους. Μόνο αν επιτευχθεί αυτή η αρμονία, θα οδηγηθούν οι πολίτες στη δικαιοσύνη, στην ομαλή συμβίωση μέσα στην πόλη και κατ' επέκταση στην ευδαιμονία. Αν όμως ο πολίτης είτε από φιλαυτία είτε από ματαιοδοξία είτε από αδυναμία κρίσης δεν είναι σε θέση να οριοθετήσει τον τομέα της δραστηριότητάς του, τότε τουλάχιστον θα πρέπει να συμμορφώνεται προς τις υποδείξεις του εμπειρότερου, του σοφότερου, του σωφρονέστερου (βλέπε εισαγωγή σχολικού εγχειριδίου).

γ. «ποιῶν μεταδιδόναι ... ὠφελεῖν»: Να καλλιεργεί κλίμα συνεργασίας μεταξύ των πολιτών. Να αναπτύσσει τον αλτρουισμό, την αλληλεγγύη, να εμφυσά στους πολίτες την επιθυμία να προσφέρουν ό,τι μπορούν για το κοινωνικό σύνολο. Να διαμορφώνει συλλογική συνείδηση, έτσι ώστε κάθε τάξη και κάθε πολίτης ξεχωριστά να ωφελεί -στο βαθμό που μπορεί- τους συμπολίτες του.

Με το δεύτερο αυτό μετοχικό σύνολο ο Σωκράτης αποδίδει στον Νόμο **οικονομική λειτουργία**. Ο Νόμος κατοχυρώνει μια από τις βασικές ιδρυτικές αρχές της πόλης, τον καταμερισμό της εργασίας, με τον οποίο κατακτάται η αυτάρκεια. Έτσι, αν το άτομο είναι φύσει ενδεές, με την κοινωνική του συναρμογή γίνεται αύταρκες χάρη στην αυτάρκεια που αποκτά η κοινότητα με τον καταμερισμό της εργασίας. Οι εργασίες κατανέμονται σε κάθε πολίτη με βάση τις ικανότητές του, ώστε ο καθένας να στρέφει την προσοχή του όχι μόνο στην ικανοποίηση των δικών του αναγκών, αλλά και στις ανάγκες των συμπολιτών του, με στόχο το κοινό όφελος και την ευδαιμονία. Έτσι, μεταξύ των πολιτών καλλιεργούνται σχέσεις συνεργασίας, αλληλοβοήθειας, αλληλοπροσφοράς και αλληλεγγύης.

δ. «καὶ αὐτὸς ἐμποιῶν ... ἐπὶ τὸν σύνδεσμον τῆς πόλεως»: Να διαπλάθει πολίτες, οι οποίοι θα είναι εμποτισμένοι με τις αξίες της

συλλογικότητας και οι οποίοι θα έχουν συνειδητοποιήσει ότι έχουν κάποιο συγκεκριμένο ρόλο να διαδραματίσουν στην πολιτεία. Πρέπει, λοιπόν, ο νόμος να περάσει στη συνείδηση των πολιτών ότι δεν μπορούν να πράττουν ό,τι και όπως θέλουν, αλλά έχουν ένα συγκεκριμένο ρόλο να επιτελέσουν μέσα στα πλαίσια της πολιτείας, με σκοπό τη εύρυθμη λειτουργία της και κατ' επέκταση την ευδαιμονία των ίδιων των πολιτών.

Με το τρίτο αυτό μετοχικό σύνολο δηλώνεται η **παιδαγωγική και πολιτική λειτουργία** του Νόμου, ο οποίος έχει χρέος να διαπλάθει ανθρώπους ικανούς και άξιους να διατηρούν τη συνοχή της πόλης. Για να γίνει αυτό, χρειάζεται ο Νόμος από τη μια να περιορίσει την ατομική επιθυμία, ώστε να τιθασευτεί η βούληση από τον Λόγο, και από την άλλη να κατευθύνει την πολιτική κοινωνικοποίηση των ανθρώπων. Συνεπώς, ο Νόμος υπηρετεί τον τελικό σκοπό της ευδαιμονίας του συνόλου και επιχειρώντας να υπαγάγει την ατομική επιθυμία στην αναγκαιότητα της κοινωνικής συναρμογής και της πολιτικής ευταξίας. Προς αυτή την κατεύθυνση ο Νόμος καλλιεργεί την κοινωνικότητα και ακόμη περισσότερο αναδεικνύει τους αγαθούς πολίτες σε πολιτικούς ηγέτες που επιφορτίζονται με τη διατήρηση της συνοχής της πόλης. Τέλος, ο νόμος θέτει όρια και περιορισμούς στη συμπεριφορά των πολιτών, αλλά και των φιλοσόφων-βασιλέων, ώστε να μην παρεκτρέπονται και διαταράσσουν τη συνοχή της πόλης.

Τα μέσα του νόμου:

α. Η πειθώ. Ο Πλάτωνας θεωρεί ότι ο νόμος θα πρέπει να πείθει τους πολίτες να συμμορφώνονται με τις επιταγές του. Δηλαδή πρωταρχικό ζητούμενο είναι οι πολίτες να μην εξαναγκάζονται, αλλά συνειδητά να ακολουθούν το νόμο. Αυτό, βέβαια, απαιτεί την κατάλληλη αγωγή, την ηθική διαπαιδαγώγηση, την καλλιέργεια της κοινωνικής συνείδησης των πολιτών, που θα τους επιτρέψει να υπακούουν στους νόμους χωρίς άσκηση πίεσης.

Με την **πειθώ**, με τη χρήση, δηλαδή, λογικών επιχειρημάτων, την προβολή υγιών προτύπων και με την παιδεία οφείλουν οι πολίτες να συνειδητοποιήσουν τον κοινωνικό τους ρόλο, να παραμερίσουν το προσωπικό τους συμφέρον και να προσφέρουν αλληλοβοηθούμενοι ό,τι είναι δυνατόν στην πολιτεία. Η μέθοδος αυτή απευθύνεται κυρίως στους πεπαιδευμένους πολίτες.

β. Η ανάγκη = βία. Υπάρχουν, όμως, πολίτες και μέλη της κοινωνίας, οι οποίοι δεν πείθονται με τον λόγο. Σ' αυτούς επιβάλλεται η **βία**. Πρόκειται για τον καταναγκασμό που ορίζεται από τον νόμο και δεν επιβάλλεται τυραννικά, αυταρχικά. Η μέθοδος αυτή απευθύνεται, κυρίως, στον «ἄπειρον παιδείας ὄχλον», στον οποίο ο φιλόσοφος-νομοθέτης την εφαρμόζει, αλλά επιβάλλει και στους πολίτες, αν εκείνοι πολυπραγμονούν, καταναγκαστικά, υποχρεωτικά μέτρα για τη

συμμόρφωσή τους στο πνεύμα της δικαιοσύνης, όπως και στους πεπαιδευμένους, που δεν έχουν συνετιστεί με την πειθώ, και στους άρχοντες, που είναι υποχρεωμένοι να ζουν με λιτότητα και ευσυνειδησία, ώστε να εκλείψει η διαφθορά από τον δημόσιο βίο. Αυτός ο λιτός και ευσυνειδητος τρόπος ζωής αναφέρθηκε και στην εισαγωγή του βιβλίου μας: τόσο οι φύλακες όσο και οι φιλόσοφοι-βασιλείς στο πλαίσιο της ιδανικής πολιτείας δεν έχουν προσωπική περιουσία, πολυτελείς κατοικίες, ούτε καν οικογένεια, για να είναι απερίσπαστοι στο λειτούργημά τους. Είναι φανερό, λοιπόν, ότι ο νόμος οφείλει να αποβλέπει στην ευδαιμονία όλης της πόλης και να υποχρεώνει τους Αγαθούς να ασκήσουν την εξουσία.

Στους «Νόμους» ο Πλάτωνας λέει ότι ο άριστος νομοθέτης συνδυάζει την πειθώ με τη βία, η οποία αφορά τον «άπειρον παιδείας όχλον». Βλέπουμε, λοιπόν, ότι όχι απλώς υιοθετεί και τους δύο τρόπους, αλλά ορίζει και τις περιπτώσεις όπου ο καθένας πρέπει να εφαρμόζεται· η βία, δηλαδή, θα πρέπει να εφαρμόζεται στον όχλο, ο οποίος δεν έχει λάβει παιδεία και δεν μπορεί με την πειθώ να οδηγηθεί στο σωστό δρόμο.

Μπορούμε να διαπιστώσουμε από το κείμενο ότι ο Πλάτωνας δείχνει μάλλον μια προτίμηση προς την πειθώ, καθώς λέει ότι ο σκοπός του νόμου είναι να διαμορφώσει τέτοιους πολίτες που θα ωφελούν ο ένας τον άλλο. Φυσικά, όταν γίνεται αναφορά σε διαμόρφωση, διάπλαση χαρακτήρων και νοοτροπιών, μάλλον έχουμε να κάνουμε με την παιδεία, την καλλιέργεια, την πειθώ και όχι τη βία και τον εξαναγκασμό.

B3. Και στον ινδοευρωπαϊκό χώρο και στην αρχαία Αίγυπτο ο πληθυσμός χωριζόταν σε τρεις τάξεις: χειρώνακτες, πολεμιστές, ιερείς. Βέβαια ο όρος τάξη, όταν χρησιμοποιείται για τις κοινωνίες αυτές, είναι ένας εξόφθαλμος αναχρονισμός, αλλά πάντως σαφέστερος από άλλους συνώνυμους, όπως κοινωνική ομάδα, κάστα κ.τ.τ. Κατ' ουσίαν με τον όρο τάξη δηλώνεται εδώ η "λειτουργία" μιας ομάδας μέσα στην κοινωνία. Τριμερής είναι λοιπόν και η διαίρεση στην πλατωνική πολιτεία: δημιουργοί, φύλακες - επίκουροι, φύλακες - άρχοντες (βασιλείς). Κατ' ουσίαν πρόκειται για δύο τάξεις, επειδή η ανώτερη προέρχεται κατόπιν αυστηρής επιλογής από τη μεσαία.

Η κατώτερη τάξη (δημιουργοί), που είναι και η πολυπληθέστερη, συγκροτείται από τους γεωργούς, τους τεχνίτες, τους εμπόρους και γενικά τους χειρώνακτες. Είναι βέβαια αποκλεισμένη από την εξουσία, εργάζεται όμως προστατευμένη και μπορεί να πλουτίζει ως ένα σημείο φυσικά. Οι μεγάλες οικονομικές διαφορές δεν είναι επιτρεπτές. Η τάξη αυτή είναι υποχρεωμένη να συντηρεί, αλλά όχι πλουσιοπάροχα, τις δύο άλλες ηγεμονικές τάξεις. Παιδιά ωστόσο που έχουν γεννηθεί στην τάξη των δημιουργών, αλλά έχουν να επιδείξουν εξαιρετικά προσόντα,

μεταπηδούν στην ανώτερη τάξη και αντιστρόφως. Υπάρχει λοιπόν πρόβλεψη για την κοινωνική κινητικότητα.

Οι φύλακες - επίκουροι επωμίζονται στρατιωτικά και διοικητικά καθήκοντα και γενικά είναι αφοσιωμένοι στην υπηρεσία του κράτους. Οι φύλακες - παντελείς αναλαμβάνουν, μετά τα 50 τους χρόνια, τη διακυβέρνηση και μεριμνούν για την ευδαιμονία ολόκληρης της πολιτείας. Πρόκειται συνεπώς για μια αριστοκρατία του πνεύματος, που εξουσιάζει και συνάμα υπηρετεί το πλήθος.

B4. άφιξη: άφικέσθαι

προσαρμογή: συναρμόττων

πολιτισμός: πόλει, πολίτας, πόλεως

τρόπος: ἐπιτρέπειν, ἐπιτρέπεται, τρέπεσθαι

επιμελητής: μέλει

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Γ1. Μετά από αυτά ο Κλεισθένης αφού εξορίστηκε από την πόλη από τους τυράννους, αφού έπεισε με το λόγο του τους Αμφικτύονες να του δανείσουν τα χρήματα του θεού, και τη δημοκρατία επανέφερε και τους τυράννους εξόρισε και εγκαθίδρυσε εκείνο το δημοκρατικό πολίτευμα που έγινε η αιτία για τα μεγαλύτερα αγαθά στους Έλληνες. Μετά από αυτόν ο Θεμιστοκλής που έγινε αρχηγός στον περσικό πόλεμο, αφού συμβούλευσε τους προγόνους μας να εγκαταλείψουν την πόλη, για το οποίο ποιος θα μπορούσε να τους πείσει εάν δεν υπερέιχε πολύ στο λόγο; Σε αυτό το σημείο οδήγησε την κατάσταση, ώστε αφού αναστατώθηκαν για λίγες μέρες, έγιναν για πολύ καιρό κυρίαρχοι των Ελλήνων.

Γ2. ταῦτα: τούτοις

πόλεως: πόλι

πείσας: πεπεικέναι

κατήγαγε: κατάγαγε

Ἕλλησι: Ἕλλην

μεγίστων: μείζονος

ήγεμών: ήγεμόνας

ἐκλιπεῖν: ἐξέλειπε

ὀλίγας: ὀλίγον

γενόμενοι: γενησόμενοι

Γ3. έκπεσών: επιρρηματική χρονική μετοχή, συνημμένη στο υποκείμενο «Κλεισθένης»

τούς τυράννους: αντικείμενο του ρήματος «έξέβαλε»

ήγεμών: κατηγορούμενο στο υποκείμενο «Θεμιστοκλῆς» μέσω του συνδετικού ρηματικού τύπου «γενόμενος»

ἡμῶν: γενική κτητική στο «προγόνους»

ἐκλιπεῖν: άμεσο αντικείμενο της μετοχής «συμβουλεύσας», τελικό απαρέμφατο

**ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ
ΚΑΙ ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ
ΤΕΤΑΡΤΗ 9 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2015
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ(4)**

**1. Διδαγμένο κείμενο από το πρωτότυπο
Αριστοτέλης, *Ἠθικά Νικομάχεια* Β6, 4-10**

Ἐν παντὶ δὴ συνεχεῖ καὶ διαιρετῷ ἔστι λαβεῖν τὸ μὲν πλεῖον τὸ δ' ἔλαττον τὸ δ' ἴσον, καὶ ταῦτα ἢ κατ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἢ πρὸς ἡμᾶς... Λέγω δὲ τοῦ μὲν πράγματος μέσον τὸ ἴσον ἀπέχον ἀφ' ἑκατέρου τῶν ἄκρων, ὅπερ ἐστὶν ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πᾶσιν, πρὸς ἡμᾶς δὲ ὃ μήτε πλεονάζει μήτε ἐλλείπει τοῦτο δ' οὐχ ἓν, οὐδὲ ταῦτόν πᾶσιν. Οἷον εἰ τὰ δέκα πολλὰ τὰ δὲ δύο ὀλίγα, τὰ ἕξ μέσα λαμβάνουσι κατὰ τὸ πρᾶγμα· ἴσω γὰρ ὑπερέχει τε καὶ ὑπερέχεται· τοῦτο δὲ μέσον ἐστὶ κατὰ τὴν ἀριθμητικὴν ἀναλογίαν. Τὸ δὲ πρὸς ἡμᾶς οὐχ οὕτω ληπτέον· οὐ γὰρ εἴ τῳ δέκα μναῖ φαγεῖν πολὺ δύο δὲ ὀλίγον, ὁ ἀλείπτῃς ἕξ μνᾶς προστάξει· ἔστι γὰρ ἴσως καὶ τοῦτο πολὺ τῷ ληψομένῳ ἢ ὀλίγον· Μίλωνι μὲν γὰρ ὀλίγον, τῷ δὲ ἀρχομένῳ τῶν γυμνασίων πολὺ. Ὅμοίως ἐπὶ δρόμου καὶ πάλης. Οὕτω δὲ πᾶς ἐπιστήμων τὴν ὑπερβολὴν μὲν καὶ τὴν ἑλλειψιν φεύγει, τὸ δὲ μέσον ζητεῖ καὶ τοῦθ' αἰρεῖται, μέσον δὲ οὐ τὸ τοῦ πράγματος ἀλλὰ τὸ πρὸς ἡμᾶς.

Εἰ δὴ πᾶσα ἐπιστήμη οὕτω τὸ ἔργον εὖ ἐπιτελεῖ, πρὸς τὸ μέσον βλέπουσα καὶ εἰς τοῦτο ἄγουσα τὰ ἔργα (ὅθεν εἰώθασιν ἐπιλέγειν τοῖς εὖ ἔχουσιν ἔργοις ὅτι οὐτ' ἀφελεῖν ἔστιν οὔτε προσθεῖναι, ὥς τῆς μὲν ὑπερβολῆς καὶ τῆς ἐλλείψεως φθειρούσης τὸ εὖ, τῆς δὲ μεσότητος σωζούσης, οἱ δ' ἀγαθοὶ τεχνῖται, ὥς λέγομεν, πρὸς τοῦτο βλέποντες ἐργάζονται), ἢ δ' ἀρετὴ πάσης τέχνης ἀκριβεστέρα καὶ ἀμείνων ἐστὶν ὥσπερ καὶ ἡ φύσις, τοῦ μέσου ἂν εἴη στοχαστική. Λέγω δὲ τὴν ἠθικὴν· αὕτη γὰρ ἐστὶ περὶ πάθη καὶ πράξεις, ἐν δὲ τούτοις ἔστιν ὑπερβολὴ καὶ ἑλλειψις καὶ τὸ μέσον.

ΑΡΧΗ 2ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

- A.** Από το παραπάνω κείμενο που σας δίνεται να μεταφράσετε στη νέα ελληνική γλώσσα το απόσπασμα: «Οὕτω δὴ πᾶς ἐπιστήμων... ἔλλειψις καὶ τὸ μέσον».

Μονάδες 10

- B1.** Με ποια κριτήρια προσδιορίζει ο Αριστοτέλης τη μεσότητα (μονάδες 8) και σε ποιο συμπέρασμα καταλήγει σε σχέση με τη στάση του ανθρώπου απέναντι στη ζωή (μονάδες 7); (Να μη γίνει αναφορά των παραδειγμάτων που χρησιμοποιεί ο Αριστοτέλης.)

Μονάδες 15

- B2.** Ποια είναι η σχέση, κατά τον Αριστοτέλη, των εννοιών: **τέχνη – αρετή – φύση**;

Μονάδες 15

- B3.** Να γράψετε στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω θέσεις/απόψεις, τη λέξη **Σωστό**, αν είναι σωστή, ή τη λέξη **Λάθος**, αν είναι λανθασμένη:

- α.** Ο Εύδοξος από την Κνίδο επηρέασε θετικά τη σκέψη του Αριστοτέλη.
- β.** Η διδασκαλία του Αριστοτέλη στην Ακαδημία και οι ιδέες, που μέσω αυτής μετέδιδε στους μαθητές του, συντέλεσαν στη δημιουργία καλών σχέσεων με τους συναδέλφους του.
- γ.** Ο Θεόφραστος ίδρυσε σχολή με το όνομα *Περίπατος*.
- δ.** Ο Αριστοτέλης διέμεινε καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του στην Αθήνα, όπου και πέθανε.
- ε.** Ο Αριστοτέλης πίστευε ότι οι άνθρωποι μπορούν να εξασφαλίσουν την ευδαιμονία μόνο με την κατάκτηση της αρετής.

Μονάδες 10

- B4.** Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της **στήλης Α** με τις λέξεις της **στήλης Β**, με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια (από τη στήλη **Β** **περισσεύουν τρεις λέξεις**):

Στήλη Α	Στήλη Β
συνεχεῖ	ἔλλογος
πλεῖον	παράληψις
λέγω	τάγμα
ἐλλείπει	ἕξις
λαμβάνουσι	θήκη
προστάξει	βλήμα
ἔργον	ὑπόλοιπον
προσθεῖναι	πλεονασμός
ὑπερβολῆς	ἐπάλειψις
πάθη	λήθη
	πλοῖον
	πένθος
	πανουργία

Μονάδες 10

2. Αδίδακτο κείμενο
Λυσίας, Κατά Νικομάχου 23-24 (εκδ. ΟΧΟΝΙΙ)

Χρὴ τοίνυν, ὧ ἄνδρες δικασταί, μὴ τοῖς βουλευούουσιν ἐκάστοτε ὀργίζεσθαι, ἀλλὰ τοῖς εἰς τοιαύτας ἀπορίας καθιστᾶσι τὴν πόλιν. προσέχουσι <δὲ> τὸν νοῦν οἱ βουλόμενοι τὰ κοινὰ κλέπτειν, ὅπως Νικόμαχος ἀγωνιεῖται· οἷς ὑμεῖς, ἐὰν μὴ τοῦτον τιμωρήσησθε, πολλὴν ἄδειαν ποιήσετε· ἐὰν δὲ καταψηφισάμενοι τῶν ἐσχάτων αὐτῷ τιμήσητε, τῇ αὐτῇ ψήφῳ τοὺς τε ἄλλους βελτίους ποιήσετε καὶ παρὰ τούτου δίκην εἰληφότες ἔσεσθε. ἐπίστασθε δέ, ὧ ἄνδρες δικασταί, ὅτι παρὰδειγμα τοῖς ἄλλοις ἔσται μὴ τολμᾶν εἰς ὑμᾶς ἐξαμαρτάνειν οὐχ ὅταν τοὺς ἀδυνάτους εἰπεῖν κολάζητε, ἀλλ' ὅταν παρὰ τῶν δυναμένων λέγειν δίκην λαμβάνητε.

δίκην λαμβάνω παρὰ τινος: τιμωρῶ κάποιον

Γ1. Να μεταφράσετε στη νέα ελληνική γλώσσα το παραπάνω κείμενο.
Μονάδες 20

Γ2. Να γράψετε τον ζητούμενο τύπο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

ἄνδρες:	την κλητική του ενικού αριθμού
δικασταί:	τη γενική του ενικού αριθμού
τοῖς βουλευούουσιν:	τον αντίστοιχο τύπο στον παρακείμενο στην ίδια φωνή
προσέχουσι:	το β' ενικό πρόσωπο προστακτικής στον αόριστο β' στην ίδια φωνή
οἷς:	τη δοτική πληθυντικού αριθμού στο θηλυκό γένος
ψήφῳ:	την ίδια πτώση στον πληθυντικό αριθμό
βελτίους:	τη γενική του ενικού αριθμού στον θετικό βαθμό στο ίδιο γένος
ἔσται:	το β' πληθυντικό πρόσωπο στην οριστική του παρατατικού
τολμᾶν:	το β' πληθυντικό πρόσωπο στην ευκτική του ενεστώτα στην ίδια φωνή
λέγειν:	το α' ενικό πρόσωπο στην υποτακτική του αορίστου β' στην ίδια φωνή.

Μονάδες 10

Γ3.α. Να γίνει πλήρης συντακτική αναγνώριση των παρακάτω λέξεων του κειμένου: **ὀργίζεσθαι, τά κοινά, τῶν ἐσχάτων, τῇ αὐτῇ, βελτίους, παράδειγμα, εἰπεῖν** (μονάδες 7).

β. «ὅτι παράδειγμα τοῖς ἄλλοις ἔσται μὴ τολμᾶν εἰς ὑμᾶς ἑξαμαρτάνειν»: Να αναγνωρίσετε τη δευτερεύουσα πρόταση ως προς το είδος της, την εκφορά της και τον συντακτικό της ρόλο (μονάδες 3).

Μονάδες 10

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟΥΣ

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). Να μην αντιγράψετε τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό ανεξίτηλης μελάνης.
5. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: Τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: Μία (1) ώρα μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων και όχι πριν τις 17:00.

**ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ
ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ**